

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2019-2020) – Nr. 5-I
4 december 2019 (2019-2020)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls en Steve Vandenberghe
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën,
Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2020

en over de beleidsnota Onderwijs 2019-2024

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Sihame El Kaouakibi;
Stijn Bex, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Steven Coenegrachts;
Johan Danen, Gustaaf Pelckmans;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

Documenten in het dossier:

- 15** (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
– Nr. 2 t.e.m. 4: Amendementen
– Nr. 5-A t.e.m. H: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen
Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
- 14** (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 12** (2019) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
- 13** (2019-2020) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 13-A t.e.m. AB** (2019-2020) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting
- 16** (2019-2020) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2019-2020) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 152** (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet
- 129** (2019-2020) – Nr. 1: Beleidsnota

INHOUD

I.	Toelichting door minister Ben Weyts	5
1.	Begroting	5
1.1.	Algemene inleiding.....	5
1.2.	Totaalbudgetten	5
1.3.	Begrotingsopmaak 2020	6
1.4.	Thema-overschrijdend: ISE A.....	7
1.5.	Kleuter- en leerplichtonderwijs: ISE D	8
1.6.	Hoger onderwijs: ISE E	8
1.7.	Volwassenenonderwijs: ISE F	9
1.8.	Deeltijds kunstonderwijs: ISE C.....	9
1.9.	Onderwijsinfrastructuur: ISE B	9
1.10.	Onderwijsinspectie: ISE I	10
1.11.	Ondersteuning onderwijs: ISE G	10
1.12.	Studietoelagen: ISE H	11
1.13.	Conclusie	11
2.	Beleidsnota	11
2.1.	Visie van de minister.....	11
2.2.	Omgevingsanalyse	12
2.3.	SD 1: De onderwijskwaliteit verhogen	14
2.4.	SD 2: Kwaliteitsvolle onderwijsprofessionals motiveren voor en houden in het onderwijs.....	18
2.5.	SD 3: Juiste begeleiding op de juiste plaats voor lerenden realiseren.....	19
2.6.	SD 4: Het capaciteitstekort aanpakken en investeren in schoolinfrastructuur.....	20
2.7.	SD 5: Efficiëntie in het hoger onderwijs verhogen	22
II.	Bespreking.....	24
1.	Algemene beschouwingen fracties	24
1.1.	Koen Daniëls	24
1.2.	Hannelore Goeman	26
1.3.	Loes Vandromme.....	28
1.4.	Jean-Jacques De Gucht.....	29
1.5.	Jan Laeremans	30
1.6.	Stijn Bex	32
1.7.	Kim De Witte.....	32

2. Tussenkomensten van de leden.....	34
2.1. Steve Vandenberghe.....	34
2.2. Kathleen Krekels.....	38
2.3. Jo Brouns	41
2.4. Jean-Jacques De Gucht.....	43
2.5. Stijn Bex	48
2.6. Jan Laeremans	51
2.7. Annabel Tavernier.....	52
2.8. Hannelore Goeman	53
2.9. Roosmarijn Beckers	56
2.10. Loes Vandromme	57
2.11. Sihame El Kaouakibi.....	61
2.12. Elisabeth Meuleman.....	61
2.13. Brecht Warnez	64
2.14. Arnout Coel	65
2.15. Kristof Slagmulder.....	65
2.16. Koen Daniëls	66
2.17. Karolien Grosemans	67
III. Antwoorden van minister Ben Weyts	68
1. Begroting.....	68
1.1. Evolutie budgetten onderwijs	68
1.2. SES- en GOK-middelen.....	69
1.3. Open-endfinanciering	70
1.4. Hoger onderwijs	70
1.5. Kleuter- en lager onderwijs	70
1.6. Conclusie.....	70
2. Beleidsnota	71
2.1. Data	71
2.2. Omgevingsanalyse.....	71
2.3. SD 1: De onderwijskwaliteit verhogen	71
2.4. SD 2: Kwaliteitsvolle onderwijsprofessionals motiveren voor en houden in het onderwijs.....	77
2.5. SD 3: Juiste begeleiding op de juiste plaats voor lerenden realiseren.....	80
2.6. SD 4: Het capaciteitstekort aanpakken en investeren in schoolinfrastructuur.....	81
2.7. SD 5: Efficiëntie in het hoger onderwijs verhogen	83
IV. Replieken van de leden en verdere bespreking	84
V. Bijkomende bespreking beleidsnota na adviezen Vlor en SERV	95
VI. Indicatieve stemming	102
Gebruikte afkortingen	103

Op 14, 21 en 28 november 2019 besprak de Commissie voor Onderwijs het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020. Daarmee samenhangend lag ook het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2020 voor.

De bespreking van de begroting werd gekoppeld aan de bespreking van de beleidsnota Onderwijs 2019-2024. Op 5 december 2019 vond over de beleidsnota nog een bijkomende bespreking plaats, na kennisname van de adviezen van de Vlor en de SERV.

I. Toelichting door minister Ben Weyts

1. Begroting

1.1. Algemene inleiding

Minister *Ben Weyts* wil vooreerst de stelling die de voorbije weken soms werd geopperd, met name dat de extra middelen die deze regeerperiode worden ingezet voor onderwijs geëvenaard worden door de besparingsmaatregelen, weerleggen door een aantal hoofdlijnen te schetsen.

Ondanks de budgettaire krapte, stijgen de budgetten significant, stelt de minister. Het systeem van open-endfinanciering, waarbij de budgetten meegroeien met de noden, blijft bestaan.

Er wordt ook voorzien in verschillende specifieke beleidsimpulsen. Deze zorgen voor een stijging van de budgetten op kruissnelheid van 250 miljoen euro per jaar in 2024. Er gebeuren ook extra investeringen in infrastructuur voor het onderwijs, ten belope van maar liefst 500 miljoen euro deze legislatuur, stipt de minister aan.

De minister erkent dat er ook besparingen gebeuren: enkele specifieke besparingen en de doorvertaling van enkele generieke besparingen. Het goede nieuws is dat het onderwijs onttrokken is aan enkele van de generieke besparingen. Zo is er bijvoorbeeld wel degelijk een indexering van de werkingsmiddelen van het basisonderwijs.

Al deze elementen maken dat er deze legislatuur maar liefst 3 miljard euro extra zal worden uitgegeven binnen onderwijs, in vergelijking met het elk jaar gewoon doortrekken van de kredieten 2019, stipt de minister aan.

1.2. Totaalbudgetten

De minister schetst dat de begroting een nieuwe opmaak heeft, waardoor meer transparantie ontstaat en de parlementsleden beter hun controletaak kunnen uitvoeren. Maar dat heeft ook enkele eenmalige effecten, die de minister toelicht. Het is volgens hem essentieel dat een goede vergelijking mogelijk is met de vorige regeerperiode.

Aan de hand van onderstaande tabel geeft de minister toelichting bij de totaalbudgetten.

	Beleidskredieten	
BO2020 geconsolideerd exclusief overflow	14 416 586	
overflow	398 634	
BO2020 geconsolideerd inclusief overflow	14 815 220	
Consolidatie-impact (UHS, SvM ...)	1 984 960	
BO2020 administratieve begroting inclusief overflow	12 830 260	
FA_Apparaatskredieten		77 333
FB_Provisies		70 912
overflow	398 634	
	12 431 626	12 682 015
BO2020	totaal onderwijsbegroting exclusief overflow	totaal onderwijsbegroting inclusief overflow exclusief apparaatsuitgaven en programma B

Er gaat in 2020 14,8 miljard euro naar onderwijs, inclusief de overflow. De overflow is het gevolg van de nieuwe aanrekeningsregels, die hier en daar een extra eenmalig budget genereren. De minister illustreert dat met een voorbeeld: waar voorheen subsidies op het vereffeningskrediet werden aangerekend in functie van het betaalmoment, dienen de aanrekeningen vanaf 1 januari 2020 te gebeuren in functie van de voortgang van de gesubsidieerde activiteit en dit ongeacht het betaalmoment.

Exclusief de technische en eenmalige overflow is het budget 14,4 miljard euro. Het is dit bedrag dat in het overzicht staat van de beleidsmiddelen per beleidsdomein in de algemene toelichting bij de begroting. Er is dus een stijging van afgerond 13,9 miljard euro naar 14,4 miljard euro.

Vervolgens is er een grote impact door de consolidatie van de universiteiten en hogescholen en het investeringsprogramma Scholen van Morgen, ten belope van bijna 2 miljard euro. Ook deze worden klassiek niet meegenomen, aldus de minister.

Tot slot worden binnen de BBT-werkwijze de apparaatskredieten en de provisieën afzonderlijk gerapporteerd. Deze worden klassiek echter wel meegenomen.

De minister stipt aan dat hij dus voortwerkt met het bedrag links onderaan de tabel, met name 12,43 miljard euro. Dat zijn dus de cijfers, exclusief overflow en consolidatie-impact, maar inclusief apparaatskredieten en provisieën. Het grote voordeel van deze werkwijze is dat de cijfers vergelijkbaar zijn met de vorige regeerperiode.

1.3. Begrotingsopmaak 2020

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019, stijgt het onderwijsbudget in 2020 van 12,07 miljard tot 12,43 miljard, stipt de minister aan. Dat is een stijging met 362 miljoen euro. Deze bedragen zijn exclusief technische overflow, maar inclusief apparaatskredieten en provisieën.

De minister duidt vervolgens hoe het bedrag van 362 miljoen euro tot stand komt en merkt op dat hij met nettobedragen werkt, dat wil zeggen dat de besparingen in mindering zijn gebracht van de extra middelen.

Het constante beleid en de beleidsimpulsen zijn samen goed voor een kleine 422 miljoen euro extra beleidskredieten en ruim 414 miljoen euro extra betaalkredieten in vergelijking met de begrotingsopmaak 2019.

De budgetten voor constant beleid groeien. Dat komt door wijzigingen in de achterliggende kostendrijvers van de loon- en werkingskredieten. Het gaat bijvoorbeeld om de evolutie in het aantal lerenden en in anciënniteitskosten. Daarnaast hebben ook een aantal eerder besliste maatregelen invloed op het budget. Een voorbeeld is de gelijkschakeling van de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs met die van het lager onderwijs. Daarbovenop zijn er ook enkele specifieke beleidsimpulsen gepland, in 2020 goed voor respectievelijk 54,7 miljoen VAK en 32,2 miljoen VEK.

De generieke besparingsmaatregelen gelden echter ook voor onderwijs, merkt de minister op, hoewel het beleidsdomein Onderwijs en Vorming daar grotendeels van gevrijwaard is. Een goed voorbeeld daarvan is het basisonderwijs, dat niet moet inleveren. Zo is de impact van de generieke besparingen beperkt tot een vermindering van net geen 24 miljoen euro. Wat volgens de minister redelijk meevalt als de totale onderwijsbegroting wordt bekeken. Het gaat hier over de niet-indexering van de niet-looncomponent van de werkingsmiddelen (15,4 miljoen euro) en de besparing met 6 procent op de subsidies (8,4 miljoen euro).

Tot slot zijn er nog enkele specifieke maatregelen voor onderwijs. Deze vertegenwoordigen een besparing met 36,6 miljoen euro. De concrete uitwerking zal gebeuren in overleg met het onderwijsveld en de sociale partners.

Alle bovenstaande bewegingen zorgen voor de vermelde stijging van 362 miljoen euro.

De minister licht toe dat vanaf 2020 voor de indeling van de uitgaven wordt gewerkt met inhoudelijke structurelementen. Dat zijn er negen voor onderwijs, die ook in de BBT worden gevolgd.

Het goede nieuws is dat het budget van elk ISE stijgt ten opzichte van 2019. Bij ISE 'Ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld' en ISE 'Studietoelagen' verschijnt een min, maar dat is louter het gevolg van technische wijzigingen, verduidelijkt de minister.

De minister geeft vervolgens per ISE de globale toe- of afname van het budget, dus het nettoresultaat, en hoe dat tot stand kwam: enerzijds, gegroepeerd, de kostendrijvers, index en besparingen, anderzijds de beleidsimpulsen en andere grote verschuivingen.

1.4. Thema-overschrijdend: ISE A

In het kader van de cao 2015-2019 die met de sociale partners afgesloten is, is er voor 2020 een bedrag van 108 miljoen euro uitgetrokken voor koopkracht. Ten opzichte van 2019 komt hier dus 76,2 miljoen euro bij. Met dit geld trekt de minister in eerste instantie de ongelijkheid tussen volledig vastbenoemden en het overige personeel in vakantiegeld en eindejaarstoelage recht.

Met het saldo van de cao wordt in 2020 voor iedereen ook het vast bedrag van de eindejaarstoelage opgetrokken met 15,13 euro per persoon.

Een tweede element zijn bewegingen naar en vanuit de provisie. Voor de duidelijkheid: in afwachting van een concrete invulling worden middelen op een provisie geplaatst. Wanneer de invulling gekend is, worden ze verdeeld naar de respectievelijke begrotingsartikelen. Dat is bij de begrotingsopmaak 2020 onder meer het geval voor de groeionorm van het volwassenenonderwijs. Omgekeerd worden eenmalige aanwendungen in 2019 terug naar de provisie gezet. Globaal resulteert dat in een daling van de provisie met 1,7 miljoen euro.

1.5. Kleuter- en leerplichtonderwijs: ISE D

In het kleuter- en leerplichtonderwijs zijn er flink wat meer middelen. De minister zoomt in op de voornaamste stijgingen.

In het basisonderwijs worden zowel de werkingsmiddelen als de omkadering beïnvloed. De verhoging van de werkingsmiddelen voor het kleuteronderwijs leidt tot een extra injectie van jaarlijks ruim 70 miljoen euro, waarvan in 2019 al een deel voorzien werd. Die verhoging is niet meegeteld bij de beleidsimpulsen.

Daarnaast is er ook nog een kleine 8 miljoen euro voor extra handen in de klas. Dat bedrag zal op kruissnelheid toenemen tot jaarlijks 100 miljoen euro extra.

Het lerarenpact geldt zowel voor het basis- als het secundair onderwijs. In 2020 gaat het om 10 miljoen euro. De komende jaren zal dat bedrag stelselmatig toenemen tot jaarlijks 100 miljoen euro op kruissnelheid.

Verder vermeldt de minister nog de 1,1 miljoen euro die er voor de ziekenhuischolen bijkomt. Het gaat om het honoreren van een maatregel die in de vorige legislatuur opgestart werd.

1.6. Hoger onderwijs: ISE E

Minister Ben Weyts gaat eerst in op de financiering van studierichtingen van de hogescholen. Bij de regeringsvorming werd in het regeerakkoord opgenomen dat de onderwijsbelastingeenheden bij de financiering zouden worden herbekeken, met als doel de financiering van de hogeschoolopleidingen gericht en gefaseerd te verhogen. Dat is vooral van toepassing voor de hogeschoolopleidingen die in het lagere segment zitten (1,2 euro per student). De middelen worden in 2020 ingezet als extra financiering van de STEM-opleidingen. Deze inspanning loopt op tot 20 miljoen euro op jaarbasis in 2024.

Er is bijna 26 miljoen euro voor het klikmechanisme, licht de minister toe. Als de opgenomen studiepunten binnen een bepaald onderwijsdeelbudget met meer dan 2 procent stijgen ten opzichte van de referentiepunten, moeten ook de onderwijsdeelbudgetten met 2 procent toenemen. Flankerend met het onderwijsdeelbudget aan de universiteiten moeten ook de onderzoeksmiddelen mee evolueren (55/45-regel).

De integratiegroeipaden zijn een ander aspect. Een paar jaar geleden werden een aantal hogeschoolopleidingen van het lange type geïntegreerd in de universiteiten. Om deze opleidingen naar volwaardige academische opleidingen te laten evolueren, werd een groeipad opgenomen in de Codex Hoger Onderwijs. Zowel de werkingsmiddelen als de onderzoeksmiddelen voor deze opleidingen worden daarom stelselmatig opgetrokken. Hierdoor kunnen deze academiserende opleidingen aan dezelfde eisen voldoen als andere universitaire opleidingen.

In de Codex Hoger Onderwijs wordt de privaatrechtelijke universiteiten – dat zijn de KU Leuven, de VUB, de UHasselt en de UAntwerpen – een compensatie aangeboden voor het feit dat zij hogere loonlasten voor hun personeelsleden moeten

betalen dan de loonlast die de Universiteit Gent als publiekrechtelijke werkgever draagt. Door jaarlijks bijkomend een opstap van 1 miljoen euro in te schrijven, wordt de hogere loonlast deels gecompenseerd en zal op langere termijn tussen alle universiteiten een gelijke financiering bekomen worden op vlak van wettelijke en conventionele werkgeversbijdragen.

In het kader van de studieduurverlenging van de opleiding verpleegkunde werd in een bijkomende financiële injectie voorzien van 8,6 miljoen euro.

Sinds september 2019 zijn de opleidingen hbo5/SLO vanuit het volwassenenonderwijs overgedragen aan het hoger onderwijs. Deze overdracht komt in 2020 op kruissnelheid en zorgt voor een bijkomende overdracht van 36,5 miljoen euro ten opzichte van 2019. In het volwassenenonderwijs zal bijgevolg hetzelfde bedrag in mindering vastgesteld worden.

Bovenop deze overdracht zijn er decretaal ook bijkomende middelen ingeschreven voor deze opleidingen. In het volwassenenonderwijs waren de leraarsuren afgetopt. Bij de inkanteling in het hoger onderwijs worden de leraarsuren niet langer afgetopt. Daarnaast was er ook een groeivoet hbo voorzien die voor 2020 neerkomt op 5,5 procent. Samen betekent dat een toename van 5,4 miljoen euro.

1.7. Volwassenenonderwijs: ISE F

In september 2019 is het nieuwe financieringssysteem gestart voor de berekening van de werkingmiddelen in het volwassenonderwijs. Hierbij worden de inschrijvingsgelden door de instellingen doorgestort naar een begrotingsfonds en ontvangen zij vanuit de onderwijsbegroting werkingmiddelen. In 2020 worden, als overgangsmaatregel, eerst de werkingmiddelen uitbetaald aan de centra. Pas daarna moeten de centra de geïnde inschrijvingsgelden overmaken aan AHOVOKS. Deze overgangsmaatregel is nodig om het nieuwe begrotingsfonds op te starten. Dat verklaart de toename met 39,9 miljoen euro.

Binnen dit ISE komt de overdracht van de hbo5/SLO-opleidingen naar het hoger onderwijs terug die bij het hoger onderwijs werd toegelicht (-36,5 miljoen euro).

De kostendrijvers – volume aan cursisten, volume NT2 en de anciënniteitskost – verklaren hoofdzakelijk de rest van de budgetwijziging ten belope van 5,2 miljoen euro.

1.8. Deeltijds kunstonderwijs: ISE C

Naast de leerlingengroei en bijgevolg de extra omkadering omwille van het nieuwe decreet, zijn de vergrijzing (anciënniteitskosten) en de toename van de inschrijvingsgelden door het gestegen aantal leerlingen de belangrijkste kostendrijvers in het dko. De inschrijvingsgelden worden doorgestort naar het Ministerie van Onderwijs en Vorming en worden gebruikt om de lonen van het personeel van het deeltijds kunstonderwijs te betalen.

1.9. Onderwijsinfrastructuur: ISE B

De minister wijst op de verhoging van de investeringen in scholenbouw. Kwaliteitsvol onderwijs kan alleen maar gerealiseerd worden als ook de fysieke leer- en werkomgeving goed is en als er voldoende capaciteit is zodat elk kind zich kan inschrijven in de school waar het voor kiest. Hij verhoogt de investeringen in scholenbouw met 20 miljoen euro VAK en 2,5 miljoen euro VEK.

Bijkomend wordt voorzien in 5 miljoen euro voor de uitbetaling van huursubsidies. Deze komen stelselmatig op kruissnelheid. Met de tussentijdse uitval van middelen kunnen reguliere investeringen gefinancierd worden.

Daarnaast is er ook een terugdraai in twee grote dossiers. Er is het eenmalige krediet Sint-Jozef/Oosterweel. Ten gevolge van de BAM-werken in het kader van het realiseren van de Oosterweelverbinding is het voor twee scholen van het buitengewoon onderwijs aangewezen dat zij de bestaande schoolinfrastructuur definitief verlaten en het onderwijs op een nieuwe locatie inrichten. Hiervoor werd in 2019 eenmalig een budget voorzien, dat nu wordt teruggezet.

Om het verlies aan beleidskredieten door de btw-verlaging te compenseren werd overeengekomen dat er voor 2016 tot en met 2018 een recuperatie van de kredieten zou worden ingesteld door bijkomende machtiging toe te kennen op basis van de afgesloten dossiers waarvan de vastlegging nog aan het vóór 1 januari 2016 geldende btw-percentages van 21 procent gebeurde maar waarbij op de factuur een btw-percentages van 6 procent werd toegepast. Deze extra toegekende middelen worden nu teruggedraaid.

1.10. Onderwijsinspectie: ISE I

Wat betreft de onderwijsinspectie voorziet de minister in een half miljoen euro extra, zodat er bijkomend personeel aangeworven kan worden. Dat zal onder meer ingezet worden om te focussen op individueel en collectief huisonderwijs en de ondersteuning aan kinderen met bijzondere noden.

1.11. Ondersteuning onderwijs: ISE G

Het nieuwe decreet Leren en Werken is de aanleiding voor een overheveling van de budgetten voor de voortrajecten en voor de persoonlijke ontwikkelingstrajecten leren en werken naar het beleidsdomein WVG. Het negatieve totaal voor deze ISE is louter hieraan te wijten. Dat is voor alle duidelijkheid geen besparing, maar een overdracht van middelen vanuit Onderwijs naar Welzijn, merkt de minister op.

Een goede beheersing van het Nederlands bij de leerlingen is onontbeerlijk voor een geslaagde schoolloopbaan en gelijke kansen. De minister voorziet in deze context dan ook een ruim budget voor twee zaken. Met de 2 miljoen euro voor netoverschrijdende proeven laat de minister in eerste instantie peilen naar de taalkennis van jonge kinderen. Zo kan een taalachterstand vroeg opgespoord worden. Om vervolgens via taalintegratietrajecten te kunnen remediëren, voorziet hij deze legislatuur 67 miljoen euro extra middelen (gecumuleerd), waarvan reeds een eerste opstap van 3 miljoen euro in 2020. Desgevallend kan een deel van deze middelen in 2020 ook aangewend worden voor de uitbouw en opstart van de netoverschrijdende proeven.

Vandaag bestaan er allerlei maatregelen waardoor zieke kinderen aan het onderwijs kunnen deelnemen. De minister wil het mogelijk maken dat ook kinderen die om andere redenen dan ziekte en ongeval niet naar school kunnen gaan, onderwijs kunnen genieten. Daarvoor is 2 miljoen euro ingeschreven en wordt ook een decretaal initiatief genomen via het programmadecreet.

Hoogbegaafde leerlingen en hun leerkrachten kregen tot op heden geen specifieke ondersteuning, situeert de minister. Dat verandert nu met een extra budget van een half miljoen euro.

Er gaat 2,6 miljoen euro extra naar de omkadering van de CLB's. Naast de toename omwille van het nieuwe decreet is de vergrijzing de belangrijkste kostendrijver.

Vanuit beleidsdomein MOW komt er 700.000 euro voor de pilootprojecten leerlingenvervoer.

En tot slot voorziet de minister in 2020 bijkomend in 400.000 euro voor studentenmobiliteit. Het gaat hier om een laatste opstap.

1.12. Studietoelagen: ISE H

De minister stipt aan dat ook hier het totaal daalt op basis van een louter technisch gegeven. In 2019 werd immers rekening gehouden met de nieuwe aanrekeningsregels voor de inkomensoverdrachten. Zo wordt voortaan de volledige kost van de studietoelagen aangerekend bij de start van het academiejaar. Hiervoor moesten eenmalig bijkomende middelen worden voorzien. Deze worden, ten belope van ongeveer 47 miljoen euro terug in mindering gebracht. Dat is voor alle duidelijkheid dus geen onderdeel van de overflow in 2020, maar was al een correctie in 2019.

Als onderdeel van het Groeipakket worden de schooltoelagen vanaf 2019-2020 door de uitbetalingsactoren van de gezinsbijslag uitbetaald. Deze verandering heeft als gevolg dat de afdeling School- en Studietoelagen vanaf het academiejaar 2019-2020 enkel nog voor de aanvragen hoger onderwijs bevoegd is.

In het kader van deze verandering worden voor de selectieve participatietoelagen student en voor de uitbreiding van de graduaatsopleidingen die inkantelen in het hoger onderwijs, middelen van Kind & Gezin overgeheveld naar Studietoelagen, besluit minister Ben Weyts.

1.13. Conclusie

De minister concludeert dat de middelen binnen onderwijs deze legislatuur ongezien zullen toenemen en dat daarmee, ondanks enkele besparingen, reeds wordt gestart in 2020 met een eerste opstap van netto maar liefst 362 miljoen euro.

2. Beleidsnota

2.1. Visie van de minister

Minister Ben Weyts is van mening dat de Vlaamse Gemeenschap erin geslaagd is een welvarende natie te worden en elke nieuwe generatie van Vlamingen erin geslaagd is om telkens meer welvaart en meer welzijn te brengen, omdat elke generatie steeds heeft geïnvesteerd in de volgende. Daarom heeft de minister de beleidsnota ook de titel 'Ons kapitaal' meegegeven.

De kinderen zijn het kapitaal van de gemeenschap en het is dankzij de investeringen in het onderwijs dat dat kapitaal kan groeien en bloeien. Terugkijkend op het traject dat de voorbije generaties werd afgelegd, meent de minister dat Vlaanderen mag geloven in haar eigen kunnen.

Terugkijkend op het afgelegde traject meent de minister ook dat de lat wat hoger gelegd mag worden. Vlaanderen kan excelleren, ook op het vlak van onderwijs. Het is de taak van het onderwijsveld om alle talenten maximaal te ontdekken, te prikkelen, uit te dagen en er het maximaal mogelijke uit te halen. Leerwinst boeken dus.

Om ervoor te zorgen dat alle kinderen met gelijke kansen kunnen starten, moet het beleid ervoor zorgen dat ze allemaal ook goed Nederlands kennen. Het Nederlands is de basis waarop alle andere verworven kennis steunt.

Hoe sneller in dat kapitaal geïnvesteerd wordt, hoe groter en sneller het rendement. Vandaar de forse investeringen in het kleuteronderwijs en in de kennis van het Nederlands, onder andere met taalintegratietrajecten die ervoor moeten zorgen dat kinderen klaar zijn om kennis te verwerven, stelt de minister.

Als kinderen na het basisonderwijs een brede vorming hebben genoten, wordt werk gemaakt van de getrapte studiekeuze en wordt maximaal ingespeeld op de onderscheiden talenten van elke leerling en worden dus ook gespecialiseerde opleidingen aangeboden.

Kapitaal kan slechts bloeien dankzij vermogensbeheerders, en voor het onderwijs zijn dat de leerkrachten. Zij hebben de ongelooflijk belangrijke taak om ervoor te zorgen dat de kinderen kunnen bloeien. Daarom moeten ze zich maximaal kunnen toeleggen op hun kerntaak, met name lesgeven. De minister wil de leerkrachten ook vertrouwen geven in hun oordeel en expertise.

Maar om te excelleren, is het nodig om zich soms ook een spiegel voor te houden. Dat gebeurt met proeven, om te zien in welke mate leerwinst geboekt wordt en de onderscheiden talenten van de kinderen maximaal aangesproken worden.

De minister gelooft dus maximaal in het investeren in het onderwijs, om de kinderen te laten groeien en bloeien. Met onderwijs wordt de basis gelegd voor excellentie. Als het de ambitie is van Vlaanderen om Europees op het podium te staan, zal dat enkel mogelijk zijn dankzij de investeringen in onderwijs, stelt minister Ben Weyts.

2.2. Omgevingsanalyse

2.2.1. *Leeruitkomsten*

Wat de leesvaardigheid in het basisonderwijs betreft, is tussen 2006 en 2016 een daling met 22 punten vast te stellen. Dat is de grootste daling van alle landen die aan het onderzoek deelnamen. De daling is er zowel bij leerlingen met thuistaal Nederlands als thuistaal niet-Nederlands. Ook het aantal leerlingen dat de eindtermen begrijpend lezen en luisteren haalt, daalde tussen 2013 en 2018.

De prestaties in het basisonderwijs bleven tussen 2003 en 2015 stabiel voor wiskunde en wetenschappen. Aandachtspunt is wel dat er weinig leerlingen zeer goed presteren. Tussen 2009 en 2016 is het aantal leerlingen dat de eindtermen haalt voor verschillende toetsen wiskunde gedaald.

Wat het secundair onderwijs betreft, was er een goede gemiddelde score in PISA 2015 maar wel een (niet significante) daling voor leesvaardigheid en een significante daling voor wetenschappelijke (sinds 2006) en wiskundige geletterdheid (sinds 2003). Er is ook een daling bij de toppers, merkt de minister op.

Er waren goede resultaten voor begrijpend lezen in het aso, matig goede in het kso en tso maar zeer zwakke voor het bso: 38 tot 62 procent haalt de eindtermen.

Er is een toename van het percentage leerlingen dat de eindtermen haalt voor 'ruimteteekunde' (van 92 procent in 2009 tot 96 procent in 2018) en 'omgaan met data' (van 53 procent tot 60 procent).

Daartegenover staat dat het percentage leerlingen dat de eindtermen 'bewerkingen' haalt, daalt van 28 naar 22 procent.

2.2.2. *Aanwervingsbehoeften*

Prognoses tonen aan dat onderwijs een groeisector is en dit in een steeds krappere wordende arbeidsmarkt. Over alle onderwijsniveaus heen verwacht men dat de aanwervingsbehoefte in 2023-2024 ongeveer 10 procent hoger ligt in vergelijking met 2014-2015. Deze stijging zal zich hoofdzakelijk manifesteren in het secundair onderwijs.

Personeelsleden van het Vlaamse onderwijs waren in 2017 gemiddeld 15,87 dagen ziek. Dat komt overeen met een ziekteverzuimpercentage van 4,35 procent. Er is vooral een stijging in de leeftijdscategorie van 46 tot 55 jaar. De meeste ziektedagen zijn het gevolg van psychosociale aandoeningen.

2.2.3. *Tijdsbesteding*

Het recente onderzoek naar de tijdsbesteding van leraren bij 9596 Vlaamse leraren uit het basis- en secundair onderwijs toont dat de taak van de leraar veel meer omvat dan de uren die ze lesgeven.

Leraren besteden 60 à 70 procent van de werktijd aan lesgeven en lesvoorbereiding. De overige tijd gaat naar administratie, organisatie, beleidstaken en professioneel overleg.

Uit het TALIS-onderzoek blijkt dat voor 74 procent van de Vlaamse leraren het lesgeven de eerste beroepskeuze is.

2.2.4. *Capaciteit*

De minister gaat in op de verwachtingen. Voor de pre-schoolse leeftijd (0-2 jaar) volgt na een lichte afname van het aantal tot 2020 (198.569 jonge kinderen) een langdurige toename. Voor kleuters (3-5 jaar) is er een gevoelige toename vanaf 2023 (205.610 kleuters). Voor de lagere schoolleeftijd (6-11 jaar) is er een daling tussen 2021 (448.200) en 2027 (429.940) maar dan een langdurige stijging. Voor de secundaireschoolleeftijd (12-17 jaar) is er een duidelijke stijging tussen 2016 (406.895) en 2026 (466.159), dan een daling tot 2033 (433.619) en daarna opnieuw een stijging. Voor jongvolwassenen (18-24 jaar) is er een daling tussen 2013 (531.025) en 2022 (508.516), gevolgd door een stijging tot 2032 (564.629). Daarna volgt een daling tot 2040 (541.613), maar vervolgens beginnen de aantallen opnieuw te stijgen.

Volgens de resultaten van de capaciteitsmonitor 2018 worden de grootste tekorten op het vlak van capaciteit verwacht in Brussel, Antwerpen en Gent en in de centrumsteden. Concreet verwachten 29 gemeenten een tekort van minstens 250 plaatsen in het basisonderwijs, waarbij in 10 gemeenten het tekort oploopt tot meer dan 500 plaatsen en in 4 gemeenten zelfs tot meer dan 1000 plaatsen. In het secundair onderwijs zijn de verwachte tekorten nog groter. Hier verwachten 60 gemeenten een tekort van meer dan 250 plaatsen, waarvan 26 meer dan 500 plaatsen en waarbij het in 12 gemeenten gaat over meer dan 1000 plaatsen te kort.

2.2.5. *Onderwijsdoelstellingen 2020*

Vlaanderen scoort internationaal gezien hoog op het vlak van de participatie aan het kleuteronderwijs en haalt al lang de internationaal afgesproken doelstelling.

Tot de deelname aan PISA in 2012 haalde Vlaanderen de Europees afgesproken doelstelling, maar na de deelname in 2015 zijn er voor alle drie de geteste domeinen meer laagpresteerders dan wat afgesproken was in de Europese doelstelling.

Niet alleen daalde het aantal vroegtijdige schoolverlaters in Vlaanderen, we zitten ook ruim onder de Europese doelstelling, wat bijzonder positief is, benadrukt de minister. Maar de Vlaamse Pact 2020-doelstelling, die internationaal vergeleken bijzonder scherp is, wordt nog niet gehaald.

De laatste jaren is er in het hoger onderwijs ook een stagnatie in de groei van het aandeel starters met een laag- of middengeschoolde moeder. Dat sluit aan bij de vaststelling dat het opleidingsniveau van de moeder en de ermee samenhangende variabelen, een belangrijke indicator vormen voor het succes van de schoolloopbaan.

De participatie aan levenslang leren door 25-64-jarigen is en blijft een zwak punt. Vlaanderen haalt de doelstelling van 15 procent, die zowel in het Vlaamse Pact 2020 als op Europees niveau afgesproken was, niet. Er wordt ook geen significante stijging van die participatiegraad over de jaren heen vastgesteld.

Vervolgens gaat minister Ben Weyts in op de strategische doelstellingen en de vertaling ervan in operationele doelstellingen.

2.3. SD 1: De onderwijskwaliteit verhogen

2.3.1. OD 1.1: De taalkennis en taalvaardigheid Nederlands verhogen

Het Nederlands is en blijft de onderwijstaal, dus een goede kennis van het Nederlands is essentieel.

De minister stipt een aantal maatregelen aan in dat kader. De uniforme net- en koepeloverschrijdende gestandaardiseerde taalscreening Nederlands van alle vijfzesjarigen is een centraal instrument. Als een achterstand wordt vastgesteld, komt een actief taalintegratietraject Nederlands in werking, waarbij verschillende maatregelen, tot een taalbad, mogelijk zijn.

Er wordt ook bekeken hoe zomerscholen, die georganiseerd worden door lokale partners en het middenveld, gefaciliteerd kunnen worden. Ook buiten de schooluren kan gewerkt worden aan het Nederlands.

De OKAN-werking blijft behouden voor de snelle taalverwerving bij anderstalige nieuwkomers.

De minister wil grammatica, zinsontleding en begrijpend lezen laten opnemen in de eindtermen basis- en secundair onderwijs.

2.3.2. OD 1.2: Eindtermen scherp, duidelijk en uitdagend formuleren

De vernieuwing van de eindtermen wordt verder uitgerold. De minister wijst op het belang van kennisverwerving, naast aandacht voor vaardigheden en attitudes. Hij wil er ook over waken dat de eindtermen letterlijk worden overgenomen in de leerplannen en gekoppeld worden aan bestaande leergebieden en vakken.

Hij stipt vervolgens enkele concrete maatregelen aan. De ontwikkelcommissies eindtermen basisonderwijs worden samengesteld en de stuurgroep, die het kader bewaakt waarin de ontwikkelcommissies werken, wordt opgericht. Bij de uitrol van nieuwe eindtermen wordt bijzondere aandacht besteed aan het samenspel tussen beroepskwalificaties en eindtermen zodat leerlingen bso (of tso) goed voorbereid op de arbeidsmarkt komen, met een goed evenwicht tussen basis- en beroepsvorming. Ambitieuze eindtermen voor het basisonderwijs worden opgesteld, met bijzondere aandacht voor Nederlands, Frans, wiskunde, wetenschappen en techniek.

Eindtermen basisgeletterdheid in het basisonderwijs worden ingevoerd vanaf de leeftijd van 10 jaar, minstens voor Nederlands en wiskunde.

De minister laat een canon van Vlaanderen samenstellen. Hij meent dat Vlaanderen best ongedwongen en zelfbewust omgaat met het verleden en het traject dat generaties voor ons hebben afgelegd, en wat ons heeft gemaakt tot de gemeenschap en natie die we vandaag zijn. De canon werkt met vensters (personen, gebeurtenissen, cultureel erfgoed) en laat de historische en culturele ontwikkeling van Vlaanderen als Europese natie zien. Een onafhankelijke en pluralistisch samengestelde wetenschappelijke commissie zal de canon samenstellen.

De minister wil ook, samen met de minister bevoegd voor werk, economie en innovatie, een strategisch plan opstellen voor de lange termijn om ondernemerszin, ondernemerschap en ondernemerschapscompetentie te stimuleren.

Hij wil ook inzetten op digitale ondersteuning en leervormen, in het bijzonder in topsportscholen, om de combinatie van onderwijs en een topsporttraject meer haalbaar te maken.

2.3.3. OD 1.3: Kwaliteit opvolgen via gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven

Het meten in welke mate leerlingen de eindtermen bereiken en de leerwinst nagaan, zowel van de individuele leerlingen als op schoolniveau, zijn hier de twee doelstellingen.

Een onafhankelijke instantie moet kwaliteitsinstrumenten ontwikkelen, met de betrokkenheid van onderwijsverstrekkers. De net- en koepeloverschrijdende proeven focussen op Nederlands en wiskunde.

Het is niet de bedoeling om een rangschikking van scholen op te stellen, maakt de minister duidelijk, maar er moet wel iets gebeuren met de resultaten, met name vrij te kiezen begeleidingstrajecten voor scholen waarvan leerlingen significant minder leerwinst genereren.

2.3.4. OD 1.4: Ondersteuning en externe kwaliteitscontrole versterken

In dit kader wil de minister de pedagogische begeleidingsdiensten hervormen in functie van effectiviteit, efficiëntie en impact op de dagelijkse klaspraktijk. Daartoe worden de decretale opdrachten van de PBD's gewijzigd. De aanwezigheid op de klasvloer en de mate waarin leraren aangeven dat de begeleiding tegemoetkomt aan hun noden wordt een subsidiëeringsvoorwaarde. Pedagogische begeleidingsdiensten dienen net- en koepeloverstijgend sterker samen te werken om de efficiëntie te verhogen.

De onderwijsinspectie krijgt de opdracht om meer te focussen op individueel en collectief huisonderwijs.

Bij de erkenning van nieuwe scholen vraagt de minister een strikte naleving van de toepassing van de grond- en mensenrechten. Er zal ook meer samenwerking en informatie-uitwisseling komen met de Staatsveiligheid. Het principe van de automatische of voorlopige erkenning vervalt, aldus de minister. Nu moet de Vlaamse overheid uitdrukkelijk zeggen dat een bepaalde school niet mag worden opgericht, maar als zonder antwoord de termijn verstrijkt, mag de school wel worden opgericht. Dat wil de minister wijzigen.

De levensbeschouwelijke neutraliteit voor leraren en leerlingen zal worden ingevoerd in het gemeenschapsonderwijs en het officieel gesubsidieerd onderwijs dat wordt ingericht door de provincies.

2.3.5. *OD 1.5: Onderwijsmiddelen inzetten waarvoor ze bedoeld zijn*

De onderwijsmiddelen moeten prioritair ingezet worden waarvoor ze bedoeld zijn, met name in de school en in de klas, benadrukt de minister.

Hij wil de discussie objectiveren door een nulmeting te organiseren, zodat gesitueerd kan worden waar het probleem zit inzake de verdeling van mensen en middelen tussen scholen en tussenstructuren, koepels, onderwijsnetten, inrichtende machten of andere externen.

De aanwending van SES-werkingsmiddelen, onder andere na de opmerkingen van het Rekenhof, zal steekproefsgewijs gecontroleerd worden. Als de middelen niet doelmatig worden aangewend, zullen ze misschien duidelijker geormerkt moeten worden.

De personeelsomkadering moet maximaal transparant, doelgericht en eenvoudig zijn en moet aangewend worden voor de leerling en de leraar, en dat in de klas en de school. Ook de (GOK-)middelen moeten geïnvesteerd worden in de kinderen die ze genereren, maakt de minister duidelijk.

2.3.6. *OD 1.6: Scholen als pedagogische eenheid versterken*

De huidige samenwerking van scholen via eventuele net- en koepeloverstijgende scholengemeenschappen wil de minister bestendigen.

Bij een eventuele overdracht van een school van het officieel onderwijs naar een ander schoolbestuur, wordt in eerste instantie een overdracht binnen het officieel onderwijs onderzocht.

In het kader van de afbakening van taken tussen Onderwijs en Welzijn wil de minister de financiering van internaten, internaten voor buitengewoon onderwijs en de opvangcentra in het gemeenschapsonderwijs herbekijken en de bestaande verschillen wegwerken. Ook de rol van internaten Medisch Pedagogisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs (MPIGO) en de internaten met permanente openstelling (IPO) in het onderwijslandschap wil hij bespreken met de minister bevoegd voor Welzijn, zodat kan worden afgelijnd 'wie doet wat' en 'wie betaalt wat'.

2.3.7. *OD 1.7: De kwaliteit van het basisonderwijs versterken*

Vanaf 1 september 2020 verlaagt de aanvang van de leerplicht van zes naar vijf jaar. De overheid wil zorgen voor zo weinig mogelijk belasting voor scholen en ouders, maar een maximaal effect op de onderwijskansen van elk kind. Het biedt ook de kans om 5-jarigen onder te dompelen in de Nederlandse taal.

De minister zet verder in op acties om de kleuterparticipatie nog te verhogen. Het is de ambitie dat alle kleuters vanaf 3 jaar ingeschreven worden en voldoende aanwezig zijn. Daarvoor zijn er ook financiële stimuli in participatietoelagen in het Groeipakket. De minister wil ook samenwerken met de lokale besturen, die het dichtst bij de scholen en de mensen staan.

De minister verwijst verder naar de verhoging van de middelen voor werking en omkadering, extra kinderverzorgers in het kleuteronderwijs en extra administratieve, pedagogische en beleidsondersteuning voor directies in het basisonderwijs.

De interesse voor STEM wil de minister ontwikkelen vanaf de kleuterklas door zowel binnen- als buitenschoolse positieve ervaringen met wetenschap en technologie aan te bieden.

2.3.8. OD 1.8: De kwaliteit van de uitstroom van het secundair onderwijs versterken

De modernisering van het secundair onderwijs uitrollen en vervolmaken met het oog op transparantie en excellentie, is in dit kader een doelstelling.

De getrapte studiekeuze in de eerste graad wordt bewaakt. Er is een keuze gemaakt voor inhoudelijk duidelijk onderscheiden basisopties en pakketten in de eerste graad die steeds richtinggevend zijn voor verdere studiekeuzemogelijkheden.

De minister wil ook één eenvoudige en uniforme tabel opmaken. Het is allemaal heel complex geworden en een leerling of ouder heeft niet altijd duidelijk zicht op het volledige curriculum, de keuzemogelijkheden en de gevolgen van een keuze. Een tabel met de studiedomeinen, finaliteiten en onderwijsvormen moet hier soelaas bieden.

De minister wil overal een minimaal aantal lessen Nederlands en wiskunde bepalen. In het secundair onderwijs is vandaag geen enkel vak decretaal verplicht, tenzij levensbeschouwing.

Het is de doelstelling om, samen met de minister bevoegd voor werk, duaal leren uit te breiden, ook naar richtingen met dubbele finaliteit en doorstroomfinaliteit in het tso. Er zijn nu ongeveer 80 opleidingen duaal leren, wat de minister snel op meer dan 100 wil brengen. Hij wil ook onderzoeken of uitbreiding naar het aso kan.

Het STEM-actieplan 2020-2030 uitwerken en uitrollen, is eveneens een doelstelling.

2.3.9. OD 1.9: Het levenslang en levensbreed leren versterken

Een platform levenslang leren moet de samenwerking binnen de Vlaamse overheid versterken. Er is nood aan een groeitraject inzake levenslang leren, dat er vandaag echt niet is.

In het volwassenenonderwijs moet gebiedsdekkend ingezet worden op NT2, knelpuntberoepen en levenslang leren.

De minister wil het decreet Volwassenenonderwijs evalueren en duaal leren uitbreiden naar het volwassenenonderwijs.

Het EVC-beleid en NARIC versterken om, naast diploma's, ook verworven vaardigheden te erkennen en valideren, is ook een doelstelling. Er zijn weinig verdragen van wederzijdse erkenning van diploma's, stipt de minister aan, en verwijst naar een verdrag tussen de Benelux en de Baltische staten dat hij recent nog heeft ondertekend.

Ook het Dko-decreet wil de minister evalueren en eventueel bijsturen.

2.3.10. OD 1.10: Een sterke en moderne dienstverlening aan onderwijsinstellingen en lerenden realiseren

De minister wil inzetten op een 'radicaal digitaal'-strategie of 'digital first'-dienstverlening. Digitalisering moet leiden tot minder planlast en minder verantwoordingsplicht, stelt hij.

Een klantgerichte, digitale en data-gedreven administratieve dienstverlening moet maximaal gewaarborgd worden.

Verder verwijst de minister naar het verder uitbouwen van een informatierijke omgeving en wil hij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen integreren in de Dienst van de Bestuursrechtscolleges.

2.3.11. OD 1.11: Proactief mee vorm geven aan Europees en internationaal beleid

De minister wil de internationalisering verder vorm geven. In dit kader past de uitrol van het Erasmus+-programma. Hij zet ook in op een nieuw programma waarin de beste studenten hun academische carrière kunnen verlengen, ook in het buitenland en aan de meest excellente universiteiten.

Daarnaast moet ook bekeken worden welke integratie mogelijk is van de verschillende financiële ondersteuningsmogelijkheden op het vlak van internationalisering. Er zijn momenteel 4 sporen, dus wordt volgens de minister best gekeken om de krachten en middelen meer te bundelen.

2.4. SD 2: Kwaliteitsvolle onderwijsprofessionals motiveren voor en houden in het onderwijs

2.4.1. OD 2.1: Het lerarentekort aanpakken door de aantrekkelijkheid en status lerarenberoep te verhogen

De minister somt een aantal maatregelen op binnen deze operationele doelstelling: de Vlaamse reffectatiecommissie reactiveren, zij-instromers aantrekken en duaal lesgeven invoeren. Volgend schooljaar wil de minister zorgen voor een regelluwe omgeving voor een proefproject duaal lesgeven, waarbij mensen uit het bedrijfsleven voor een bepaalde periode voor de klas staan.

Streven naar een meer divers lerarenkorps en opnieuw focussen op de kernopdracht van leraren, met name lesgeven, zijn andere klemtonen.

De minister wil een bindende toelatingsproef voor de lerarenopleiding onderzoeken. Die zou moeten zorgen voor meer waardering voor het lerarenambt. Door de lat wat hoger te leggen, wordt uiting gegeven aan de opwaardering van het statuut van leerkrachten, waardoor het beroep aantrekkelijk wordt.

De minister wil een lerarenpact afsluiten met de stakeholders. Ook het aanpassen van de evaluatieprocedure van leraren en directies is volgens hem belangrijk, ook om de status van leerkrachten te versterken.

Lerarenplatforms uitbreiden en herorganiseren zodat ze netoverschrijdend worden, is een ander aandachtspunt. Verder wordt maximaal ingezet op de vereiste bekwaamheidsbewijzen.

De minister bekijkt ook of het aanstellen van een Vlaamse onderwijsambassadeur kan bijdragen tot de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep.

2.4.2. OD 2.2: Nascholing en professionalisering van leraren en directies

De minister wil meer middelen voor nascholing maximaal aan de scholen geven.

Het inhoudelijk en didactisch versterken van de lerarenopleiding, de nascholing en begeleiding van leerkrachten (inclusief taalverwerving en taalrijkdom Nederlands), is ook een maatregel. Er zal ook bekeken worden hoe studenten in de lerarenopleiding sneller in contact gebracht kunnen worden met de onderwijsvloer. Want

voor sommige afgestudeerden is het eerste contact met de klasvloer nogal ont-nuchterend, waardoor ze afhaken.

Een gemeenschapsoverschrijdende uitwisseling van taal- en andere leraren orga-niseren, behoort ook tot de plannen van de minister. Op dit moment is de mobiliteit tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap in Brussel beperkt en zijn er zelfs moeilijkheden om leerkrachten Frans te vinden.

Leraren levensbeschouwing die niet over de vereiste bekwaamheidsbewijs beschik-ken, zullen verplicht worden om bij te scholen.

Tot slot wil de minister ook een competentieprofiel voor schoolleiders ontwikkelen.

2.4.3. OD 2.3: De planlast voor leraren en directies tegengaan

Het verminderen van planlast is een gedeelde verantwoordelijkheid van de over-heid, koepels, netten en directies. Daarom vraagt de minister ook een sterk enga-gement van de onderwijsverstrekkers om deze planlast te verminderen en dienen directies, in overleg met het schoolteam, binnen de school maatregelen te nemen om de planlast te verlagen. De eerste doelstelling is dus het in kaart brengen van de planlast.

Daaraan gekoppeld kan een meldpunt voor planlast en irriterende regeldruk een hulpmiddel zijn. De onderwijsinspectie krijgt de opdracht om ook planlast te on-derzoeken bij de doorlichtingen.

De minister wil ook de juridisering terugdringen, want die geeft dikwijls aanleiding tot verantwoordingsplicht en dus planlast. Uit vrees voor juridische procedures nemen leerkrachten bepaalde beslissingen niet of enkel op basis van een heel uit-voerige verantwoording, om zo ingedekt te zijn tegen een juridische procedure.

Inzetten op digitalisering is zeker welkom, als die ook zorgt voor een afname van de planlast.

2.5. SD 3: Juiste begeleiding op de juiste plaats voor lerenden realiseren

2.5.1. OD 3.1: Een pragmatisch en realistisch begeleidingsdecreet invoeren

Het M-decreet wordt afgeschaft, maar de notie van inclusie blijft absoluut behou-den, beklemtoont de minister. Niet elk kind kan op elk moment in elke klas worden opgevangen, stelt hij. Een begeleidingsdecreet zal het M-decreet vervangen, met als ambitie: gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het nodig is. Scholen beslissen finaal op basis van een objectieve diagnostiek en proportio-naliteit.

De basiszorg wordt verder uitgewerkt, evenals een definitief ondersteuningsmodel.

De ondersteuning voor (uitzonderlijk) hoogbegaafden krijgt aandacht, met als eer-ste stap een budget van 0,5 miljoen euro.

Het diverse aanbod van onderwijs voor zieke leerlingen wordt geëvalueerd.

De proefprojecten voor leerlingenvervoer worden verder uitgevoerd.

2.5.2. OD 3.2: Effectieve en efficiënte leerlingenbegeleiding realiseren

Het decreet Leerlingenbegeleiding uitrollen en de evaluatie voorbereiden, zijn in dit kader aandachtspunten.

Het ongekwalificeerd schoolverlaten terugdringen, is een absolute doelstelling. Het is van belang dat scholieren die de school zonder diploma verlaten, onmiddellijk worden aangesproken door de VDAB. Hiervoor is data-uitwisseling met de VDAB nodig.

Geïntegreerde zorgondersteuning in de wijken met extra noden, is ook een aandachtspunt.

Een actief beleid voeren tegen alle vormen van spijbelen, is volgens de minister niet gericht tegen een bepaalde groep. Hij wil geen spijbelgedrag, dus is het niet mogelijk om de ene dag een oogje dicht te knijpen en de volgende dag te wijzen op de regels.

De kostenbeheersing op scholen stimuleren (lege brooddozen tegengaan, ethische code met uitgeverijen) is ook een actieterrein.

2.5.3. *OD 3.3: We streven naar een veilige en gezonde leer- en werkomgeving*

De minister wil een antipestbeleid ondersteunen, zowel wat betreft leerlingen, via een sociaal mediabeleid bijvoorbeeld, als wat betreft de onderwijsprofessionals.

De inspanningen voor gezonde voeding en extra beweging op school wil hij bestendigen. SportKompas, dat kinderen wil laten kennismaken met een brede waaier aan sport, wil hij in alle Vlaamse scholen laten uitvoeren.

De fysieke, psychische en seksuele integriteit op het werk beschermen, spreekt voor zich, stelt de minister, en daarvoor zal hij samenwerken met de minister van Welzijn.

De integrale ketenaanpak bij delinquent gedrag bij jongeren ondersteunen, is een laatste maatregel in dit kader.

2.6. SD 4: Het capaciteitstekort aanpakken en investeren in schoolinfrastructuur

2.6.1. *OD 4.1: Investeren in uitbreidingen om de capaciteitstekorten aan te pakken*

Het is de ambitie om elk kind de garantie te bieden op een kwaliteitsvolle plaats in het basisonderwijs.

De focus bij scholenbouw ligt in de eerste plaats op het secundair onderwijs, waar de noden het hoogst zijn, stipt de minister aan.

Naast scholenbouw komen er ook beleidsmaatregelen om schoolgebouwen efficiënt en tijdig te laten bouwen, bijvoorbeeld door de termijn waarbinnen het dossier moet afgehandeld worden te bepalen, lokale taskforces meer van nabij op te volgen en het voorkeurecht in capaciteitsgebieden te onderzoeken.

De infrastructuurnoden in Brussel blijven een specifiek aandachtspunt.

2.6.2. *OD 4.2: Inschrijvingsrecht herzien om maximale keuzevrijheid te garanderen*

De minister wil de maximale vrijheid voor de ouders garanderen bij de schoolkeuze. Dat impliceert de afschaffing van de dubbele contingentering en dus de principes van het secundair onderwijs doortrekken naar het basisonderwijs en het verplicht digitaal aanmelden loslaten van zodra de capaciteit het toelaat. Een doelgroepenbeleid voor maximaal 20 procent blijft behouden, met een specifieke rol

voor het LOP. De LOP-werking van het basisonderwijs wordt dan ook afgestemd op deze van het secundair onderwijs.

De minister bekijkt ook de mogelijkheid van voorrangregels in de Vlaamse Rand en wil in dialoog gaan met het Waalse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest over de problematiek. Voormalig minister Crevits heeft dit ook juridisch laten onderzoeken, met als vaststelling dat er geen voorrang verleend kan worden aan inwoners van het Vlaamse Gewest, met als één van de redenen dat onderwijs een gemeenschapsbevoegdheid is. Maar ook een gemeenschap heeft een grondgebied, aldus de minister. Hij is dus van mening dat het mogelijk moet zijn om een voorrangbeleid te hanteren voor inwoners van de Vlaamse Gemeenschap.

Minister Ben Weyts wil ook vasthouden aan de versterkte voorrangregels in Brussel: 65 procent Nederlandstaligen en 15 procent leerlingen die 9 jaar Nederlandstalig basisonderwijs doorliepen.

2.6.3. *OD 4.3: Investeren in de vervanging van de bestaande infrastructuur en didactische uitrusting*

Het is de ambitie om verouderde schoolgebouwen te renoveren, poneert de minister. De bepalingen over de infrastructuurmiddelen (OD II) wil hij onverkort uitvoeren.

Er wordt ook bekeken of de termijn van de terugbetaling van scholenbouw verlengd kan worden van 20 naar 30 jaar en of dat de drempel zou kunnen verlagen voor scholen om in te stappen.

Ook de toegankelijk van schoolgebouwen voor mensen met een handicap of chronische aandoening is een aandachtspunt.

Er moeten maximale inspanningen geleverd worden om de schotten tussen het onderwijs en het bedrijfsleven weg te werken, aldus de minister. Het gebruik van digitale innovaties en ICT-toepassingen in de klas kan worden versterkt door middel van samenwerking tussen scholen, bedrijven en kennisinstellingen en door te ijveren voor een gunstig fiscaal kader voor bedrijven.

Het model van de open campus (T2 campus in Genk) met betrekking tot opleidingsinfrastructuur wil de minister verderzetten: verschillende private en publieke opleidings- en onderwijsverstreckers en ondernemers op dezelfde plaats.

Er wordt ook bekeken hoe het bedrijfsleven qua infrastructuur en expertise kan worden betrokken, onder meer voor (nijverheids)technische en beroepsgerichte opleidingen.

Extra investeren in de didactische uitrusting voor bepaalde tso- en bso-opleidingen gebeurde al in 2017 en 2018 voor 5 miljoen euro. In 2019 wordt gezorgd voor een impuls van 10 miljoen euro.

2.6.4. *OD 4.4: Evolueren naar multifunctionele infrastructuur*

De samenwerking tussen onderwijsnetten en scholen met betrekking tot kennis en expertise rond infrastructuur wil de minister versterken.

Hij wil bekijken hoe scholen het centrum van de gemeenschap kunnen worden. Dat betekent dat de infrastructuur ook toegankelijk is buiten de schooluren. In de praktijk betekent dat dikwijls een aparte compartimentering, zodat de sportaccommodaties en de speelplaats toegankelijk zijn, maar de rest van de onderwijsinfrastructuur niet. Voor nieuwe bouwdoosiers en mogelijk ook voor renovaties kan

het een voorwaarde voor ondersteuning zijn dat een deel van de infrastructuur apart toegankelijk is voor de gemeenschap.

2.6.5. OD 4.5: Alternatieve financiering van schoolinfrastructuur onderzoeken

Nu zijn er 182 projecten van het DBFM-programma Scholen van Morgen, schetst de minister. Ook kleinschalige DBFM-overeenkomsten, voorbereid in de vorige legislatuur, wil de minister in de markt zetten. Daarnaast wil hij nieuwe DBFM-programma's voorbereiden op basis van de evaluatie en de ervaringen, met aandacht voor maximale ontzorging van scholen.

Maatregelen binnen de overeenkomsten voor kleine pps-constructies en maatregelen binnen de gewone wachtlijsten wil de minister eveneens onderzoeken. Bovendien wil hij nagaan of het GO! leningen kan afsluiten voor infrastructuurwerken. Het gaat hier om een juridische kwestie met betrekking tot de rechtspersoon van het GO!.

Minister Ben Weyts wil de energieleningen renteloos (van 1 procent naar 0 procent) aanbieden en het toepassingsgebied verruimen.

2.6.6. OD 4.6: Infrastructuur met aandacht voor klimaat en duurzaamheid bouwen

De minister wil intensief investeren in de vernieuwing van het onderwijspatrimonium, zowel via de financiering van nieuwbouw en de grondige renovatie van de schoolgebouwen van het gemeenschapsonderwijs, als via de schoolbouwsubsidies voor de schoolbouwprojecten van het gesubsidieerd onderwijs.

Maximaal oog hebben voor het klimaat bij zowel renovatie als nieuwbouw kan via het klimaatfonds, de energieleningen en de energieprestatiecontracten. Hij wil ook de scholen inschakelen in de doelstellingen van het Vlaams energie- en klimaatplan 2021-2030.

De minister wil ook nagaan of (rendabele) inspanningen inzake hernieuwbare energie als subsidievoorwaarde kunnen worden opgelegd bij renovatie of substantiële renovatie. De proefprojecten passiefscholen opvolgen en uitbreiden naar klimaatneutrale scholen is eveneens een doel.

2.7. SD 5: Efficiëntie in het hoger onderwijs verhogen

2.7.1. OD 5.1: Kwaliteitszorg en transparante communicatie in het hoger onderwijs versterken

Het belang van de lerarenopleidingen benadrukt de minister door monitoring en evaluatie van de kwaliteit. Deze legislatuur zal de NVAO deze opleidingen opnieuw beoordelen.

Het decreet Kwaliteitszorgstelsel Hoger Onderwijs zal na afloop van de eerste cyclus geëvalueerd worden.

De correctheid van de communicatie over het studieaanbod laat de minister opvolgen door de regeringscommissarissen en eventueel zal hij corrigerend optreden.

2.7.2. OD 5.2: Het belang van het Nederlands in het hoger onderwijs waarborgen

Het aandeel anderstalige bacheloropleidingen wordt opgetrokken van 6 naar 9 procent, op voorwaarde dat er ook een volwaardige Nederlandstalige equivalent is.

Maar dat moet samengaan met het strenger toezien op het feit dat academisch personeel met een onderwijsopdracht de Nederlandse taal beheerst. Universiteiten en hogescholen mogen onderwijsopdrachten niet verlengen indien een bepaald taalniveau niet wordt gehaald.

De minister wil ook een actieplan talen ontwikkelen om studenten warm te maken voor talenopleidingen, met de nadruk op opleidingen Nederlands, maar ook andere talen.

Er worden ook initiatieven bekeken om het Nederlands als wetenschapstaal te versterken.

2.7.3. OD 5.3: Studie-efficiëntie in het hoger onderwijs versterken door goede oriëntering en snelle heroriëntering

De minister wil een goede oriëntering versterken door de resultaten van het secundair onderwijs, het advies van de klassenraad, de resultaten van de exploratietool Columbus en de resultaten van de verplichte maar niet bindende toelatingsproeven mee te nemen.

Er wordt bekeken om de aanpak voor niet-bindende toelatingsproeven voor heel het hoger onderwijs te veralgemenen. In overleg met de instellingen wordt bekeken voor welke opleidingen er een bindende toelatingsproef moet komen.

Een snellere heroriëntatie na de eerste evaluatieperiode is ook een doelstelling.

Het leerkrediet, en in het bijzonder de inputfinanciering, wil de minister evalueren en bijsturen om de studie-efficiëntie te optimaliseren. De parameters van het financieringssysteem dienen dus aangepast om instellingen aan te zetten snel en gepast te heroriënteren.

De minister wil ook hogere eisen stellen aan studenten met betrekking tot opgenomen en verworven studiepunten. Generatiestudenten moeten minstens 50 studiepunten opnemen en minstens de helft van de opgenomen studiepunten moeten verworven worden voor opnieuw gestart kan worden. Uitzonderingen blijven mogelijk, maar dan zijn er wel bindende voorwaarden inzake de evolutie van de studieresultaten nodig.

De minister wil ook meer stringente modeltrajecten vragen aan de hogeronderwijsinstellingen.

Een masteropleiding zal een student pas kunnen starten nadat de bacheloropleiding (grotendeels) is afgerond. Maximaal 30 procent (niet de bachelorproef) kan in uitzonderlijke gevallen meegenomen worden naar de master.

2.7.4. OD 5.4: Het hoger onderwijslandschap en de financiering van het hoger onderwijs herbekijken

De OBE's evalueren en de financiering van de hogeschoolopleidingen gericht en gefaseerd verhogen, is in dit kader een maatregel.

Streven naar een rationeel georganiseerd en goed gespreid hogeronderwijslandschap impliceert onder meer dat instellingen richtlijnen opstellen voor de beoordeling van nieuwe bachelor- en masteropleidingen, met het rapport-Soete als kader. Voor Limburg en West-Vlaanderen komt de Vlaamse Regering aan enkele vragen tegemoet, stipt de minister aan.

De schakelprogramma's wil de minister optimaliseren, waarbij hij verwijst naar het zevende jaar.

Duaal leren naar het hoger onderwijs uitbreiden, is eveneens een doelstelling.

2.7.5. OD 5.5: Opleidingen in de gezondheidszorg verbeteren

In dit kader zijn er twee heikele discussies, aldus de minister. Over de contingertering voor de opleiding geneeskunde hebben de decanen van de universiteiten nog hun bezorgdheid geuit. Enerzijds vrezen zij dat er een ongecontroleerde instroom zou zijn, maar de minister zegt dat dat niet de bedoeling is. Hij wil de contingenten vastleggen op basis van de noden in Vlaanderen, dus op basis van de inzichten van een Vlaamse planningscommissie.

De decanen vragen ook om vast te houden aan de federale contingenten, want anders zullen een aantal studenten die de opleiding aanvatten geen RISIV-nummer krijgen. Dat standpunt heeft er volgens de minister voor gezorgd dat de braafste leerling van de klas steeds gestraft werd en daar wil hij van af. De oplossing is dat de federale contingenten door iedereen worden gerespecteerd en dat van in het begin.

Inzake hbo5 heeft de Vlaamse Regering ondertussen geantwoord op de opmerkingen van de Europese Commissie. De minister wil de opleiding vormgegeven door een nieuwe commissie, met de Vlaamse beleidsdomeinen Onderwijs en Welzijn en de FOD Volksgezondheid, en de kwaliteit door de inspectie laten opvolgen. Maar er is nog een heel traject af te leggen om deze opleiding verpleegkunde vorm te geven.

De minister wil ook een kadaster van knelpuntberoepen in de gezondheidszorg laten opmaken om het aanbod hierop af te stemmen en hij voorziet een forfaitaire onkostenvergoeding voor de laatstejaars bachelor verpleegkunde.

II. Bespreking

1. Algemene beschouwingen fracties

1.1. Koen Daniëls

De N-VA-fractie is heel tevreden met het gesloten regeerakkoord, de beleidsnota en de begroting, beklemtoont *Koen Daniëls*. De opmaak van de begroting en de beleidsbrief moest snel gebeuren, maar de minister, de Vlaamse Regering en de administratie zijn daar volgens het lid heel goed in geslaagd.

Sterk, ambitieus en kwaliteitsvol onderwijs is volgens de spreker de kern van alles. Voor bijvoorbeeld de werkzaamheidsgraad, emancipatie, gelijke kansen en de strijd tegen armoede is onderwijs cruciaal. De enige manier om ervoor te zorgen dat mensen sterk in het leven staan en niet afhankelijk zijn van anderen, is sterk onderwijs.

De kern van excellent onderwijs is dat alle jongeren vooruitgaan, stipt Koen Daniëls aan. Daarom is het concept van leerwinst zo belangrijk. Het is niet het streefdoel van de beleidsnota om alle jongeren op het minimumniveau te krijgen, met name de eindtermen. Leerwinst voor iedereen is het doel, dat betekent dat ook een sterkere jongere nog vooruit moet gaan. De spreker hoopt dat dit ook voldoende meegenomen zal worden in de eindtermen.

De taalkennis en de taalvaardigheid in het Nederlands is een tweede cruciaal element. Als een leerling de leerkracht niet verstaat, kan de kwaliteit niet versterkt worden. Elk vak in het onderwijs is in het Nederlands. Het is dus van belang om vroeg en objectief vast te stellen hoe het Nederlands van de kinderen ervoor staat en indien nodig maatregelen te nemen.

Een goede schoolloopbaan start met stevig basisonderwijs. Het is een juiste keuze om het basisonderwijs te vrijwaren van de besparingen. Maar er worden ook extra middelen ingezet: 71,9 miljoen euro recurrent voor de werkmiddelen en extra kinderverzorgsters. Hierdoor kan goed werk geleverd worden in de kleuterklassen, wat Koen Daniëls een sterk punt noemt.

Er kan uit internationale vergelijkingen geconcludeerd worden dat de kwaliteit achteruitgaat. Daar wordt soms de opmerking bij gegeven dat de overheid niet al te veel mag controleren en rijst de vraag wat met de gevalideerde proeven zal gebeuren. In de beleidsnota staat volgens de spreker duidelijk het doel van de proeven. Met gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven wordt de leerwinst in kaart gebracht. Sommigen proberen leerkrachten bang te maken en zeggen dat de proeven een motie van wantrouwen zijn tegen de leerkrachten, maar dat is het volgens de spreker helemaal niet. De proeven zorgen er integendeel voor dat de leerkrachten kunnen vaststellen dat hun leerlingen vooruitgaan.

De hele Vlaamse Regering is volgens Koen Daniëls tot de vaststelling gekomen dat het M-decreet niet het juiste instrument was om de kwaliteit en de leerwinst voor alle leerlingen te verhogen en ervoor te zorgen dat de leerkrachten niet afhaken. Een nieuw begeleidingsdecreet zal vorm krijgen, in combinatie met de basiszorg en het opnieuw introduceren van de taakleerkracht.

Het aantrekken en behouden van leerkrachten is uiteraard belangrijk. De minister zet volgens de spreker in op de drie onderdelen: het aantrekken van leerkrachten en een degelijke opleiding aanbieden – met vakdidactiek, klasmanagement en vak-kennis; zo veel mogelijk mensen uit verschillende richtingen aantrekken; en de mensen in het onderwijs laten doen wat ze graag en goed doen en wat aanleiding geeft tot leerwinst: lesgeven.

Het lid is tevreden dat de minister extra wil inzetten op de inspectie, als bewaker van de kwaliteit, maar ook als planlastbewaker.

Duidelijkheid is volgens het lid ook een kernwoord van de beleidsnota. De modernisering leek de vorige legislatuur duidelijk te zijn, met de basisopties en de matrix. Tot in scholen werd vastgesteld dat naast een basisoptie ook nog een minor van een andere basisoptie werd gegeven. Dat staat nergens in de regelgeving, merkt de spreker op. Het is dan ook goed dat er nu duidelijkheid wordt gecreëerd, ook voor de ouders. In de beleidsnota wordt geopteerd voor één tabel, waarin alles staat van het eerste jaar tot het zesde of zevende jaar van het secundair onderwijs. Koen Daniëls vraagt aan de minister om die tabel op korte termijn vorm te geven, want op het terrein is er soms verrommeling van basisopties.

De middelen maximaal inzetten in de klas, lijkt evident. Maar sommige organisaties die weten dat ze middelen uit de klas halen, beginnen nu te protesteren. Er zal volgens het lid door andere commissieleden nog gesproken worden over besparingen. Hij beaamt dat die er zijn, want een groeipad zal iets minder sterk groeien, maar er is wel nog steeds groei. Maar in die context is het essentieel dat de middelen in de klas en de school terecht komen en niet op andere plaatsen. Daarmee zegt hij niet dat dat andere werk niet zinvol is, maar er moet wel nagedacht worden over wat rond de klas gebeurt. Leerwinst versterken, leerkrachten houden en hun plezier in lesgeven behouden, staat centraal.

De aandacht voor de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs is volgens de spreker belangrijk voor alle partners. Het is in het belang van de student, want langer doen over de studieloopbaan zorgt voor problemen met de pensioenopbouw en een snellere heroriëntering verkort het traject. Dat is in het belang van de ouders die de studie betalen; in het belang van de belastingbetaler en in het belang van de docenten, want die krijgen van de onderwijsinstelling de opdracht om ervoor te zorgen dat studenten een diploma behalen, maar zij zien hun taak als moeilijk haalbaar, gelet op de instroom.

Het capaciteitstekort was ook al in de vorige regeerperiode een belangrijk aandachtspunt. Er is vastgesteld waar er tekorten zijn en welke infrastructuurnoden er zijn. Het lid is tevreden dat er veel extra geld gaat naar de capaciteitsnoden. Er kunnen volgens de spreker grote debatten gevoerd worden over het Inschrijvingsdecreet, maar eigenlijk is het de doelstelling te zorgen voor voldoende plaatsen in de scholen waar ouders hun kinderen naartoe willen sturen. Het stemt de spreker positief dat er veel meer overleg zal zijn in het kader van scholenfusies. Elke ouder heeft een idee van de school waar hij/zij zijn/haar kind naartoe wil sturen, want niet elke school is hetzelfde. De schoolvrijheid uit artikel 24 van de Grondwet zorgt er net voor dat niet elke school hetzelfde is. Koen Daniëls doet een oproep naar de inrichters en de overheid om die vrijheid te behouden.

De minister heeft in zijn toelichting bij de begroting onomstotelijk aangetoond dat er 362 miljoen euro aan het budget wordt toegevoegd. Er zijn vertragingen van de groei, beaamt het lid, want er worden keuzes gemaakt. Als leden van de oppositie gaan wijzen op de besparingen en pleiten om op bepaalde plaatsen de budgetten te verhogen, veronderstelt Koen Daniëls dat ze dan ook onmiddellijk zullen aangeven van waar die middelen moeten komen, dus van welk onderwijstype of -niveau.

De N-VA is enthousiast over de beleidsnota omdat zowel wordt ingezet op de onderwijskwaliteit voor alle leerlingen; op de leraar en dat zowel op aantrekken, opleiden en behouden; op capaciteit en schoolinfrastructuur; op de juiste begeleiding op de juiste plaats; en op een sterk en efficiënt hoger onderwijs. Dat zijn de cruciale klemtonen om de jongeren en de maatschappij voor te bereiden op de toekomst en om de welvaart in Vlaanderen te behouden, want de leerlingen van vandaag zijn de meerwaardecreërders voor het welzijn en de welvaart in Vlaanderen van morgen.

1.2. Hannelore Goeman

De begroting maakt duidelijk waar de prioriteiten liggen, welke keuzes worden gemaakt en of de beloftes overeenstemmen met het budget, vat *Hannelore Goeman* aan.

De minister blijft in de pers maar herhalen dat er 3,1 miljard euro extra investeringen komen in het onderwijs. En ook in de begroting 2020 lijkt er op het eerste gezicht schijnbaar een gigantische stijging van het budget Onderwijs en Vorming. Het lid wil de feiten op scherp stellen en de goednieuwsshow van de minister doorprikken, want de realiteit is volgens haar veel minder rooskleurig.

Natuurlijk komt er geld bij voor onderwijs, stelt de spreker, het zou er nog aan moeten mankeren. Veel extra financiering in onderwijs is gewoon de decretaal verankerde stijging van de middelen voor lonen en werkingsmiddelen als het aantal leerlingen of studenten stijgt, de zogenaamde open-endfinanciering. En gezien de vergrijzing van het lerarenkorps is het niet meer dan logisch dat ook daar extra middelen voor worden uitgetrokken op verschillende begrotingsposten om de stijgende anciënniteitskosten op te vangen.

De minister beweert in de toelichting bij de begroting dat hij helemaal niet zal raken aan de open-endfinanciering. Dat verbaast het lid, want volgens haar is dat precies wat gebeurt door de groeipaden te milderen. Wat betekent dat het aantal leerlingen zal stijgen zonder dat de budgetten volgen. Dat is toch een aftopping van de open end, stelt het lid.

Hannelore Goeman neemt het secundair onderwijs als voorbeeld. Daar komen tegen 2025 50.000 leerlingen bij. En toch wordt er volgend jaar 20 miljoen euro bespaard op de secundaire scholen. En daar komt in 2021 nog eens 20 miljoen euro bovenop, en dan in 2022 nog eens 20 miljoen euro extra, idem voor 2023 en 2024, waardoor het secundair onderwijs het in 2024 recurrent met 100 miljoen euro minder zal moeten doen dan voorzien. Alles samengeteld, misloopt het secundair onderwijs deze legislatuur 300 miljoen euro, terwijl het aantal leerlingen zal blijven stijgen. Vanaf welke leerling komt er elk jaar geen geld meer bij?

De spreker vraagt zich oprecht af hoe scholen die besparingen moeten opvangen. Directies en leerkrachten proberen nu al soms met de moed der wanhoop de boel draaiende te houden. Waar zit de marge volgens de minister? Hoe denkt hij die besparing te kunnen realiseren: grotere klassen, minder loon voor leerkrachten, de verwarming lager zetten, de factuur doorschuiven naar de ouders, of krijgen scholen minder uren? En dan durft minister-president Jambon te beweren dat het secundair onderwijs overgefinancierd is. Het lid wil weten of minister Weyts die mening deelt.

Een ruwe schatting toont aan dat die 20 miljoen euro minder dan voorzien gelijkstaat aan tussen 330 en 350 leerkrachten die niet kunnen worden aangeworven in 2020, tussen 1650 en 1750 tegen 2024 als de toename zijn piek bereikt van 50.000 leerlingen extra. De minister zal volgens Hannelore Goeman waarschijnlijk zeggen dat hij geen voorafname wil doen op de gesprekken met de onderwijs- en sociale partners, maar zij meent dat de minister daar op weinig begrip zal moeten rekenen, want zij trekken nu al aan de alarmbel.

Ook voor het hoger onderwijs worden de voorziene groeipaden afgetopt, ook als het studentenaantal toeneemt. Voor 2020 lijkt het al bij al nog mee te vallen en staat er nog 25,9 miljoen euro gebudgetteerd voor de kliks. Maar dat is volgens de spreker slechts uitstel van executie want in 2021 zakt dat budget tot 10,9 miljoen euro en vanaf 2022 wordt er geen budget meer voorzien voor de kliks.

Met andere woorden: geen extra geld, maar wel extra studenten. Hoe ziet de minister dat? Nog meer massaonderwijs, minder begeleiding of hogere inschrijvingsgelden? Bovendien mislopen de universiteiten bijkomend een deel van de middelen die waren voorzien in het kader van de integratie van geacademiseerde bachelors, waardoor de universiteiten alles bij elkaar opgeteld over 5 jaar in totaal 228,5 miljoen mislopen.

Dat is volgens de spreker nog niet het einde van de besparingen. Er komt ook een niet-indexering op de niet-looncomponent van de werkingsmiddelen op een resem posten in de begroting, opnieuw vooral gelinkt aan het secundair en het hoger onderwijs, maar ook voor onderwijscommunicatie, onderzoek en innovatie en nascholing en professionalisering. De minister minimaliseerde dat, alsof het maar om wat kleine besparingen in de marge zou gaan, maar als het lid alles optelt, kom ze aan een bedrag van 11.352.000 euro die het onderwijsveld misloopt in 2020. Dat is volgens haar niet weinig, zeker als men weet dat veel scholen en onderwijsorganisaties vandaag al amper weten van welk hout peilen maken. Het is een sluipende besparing die het voor scholen nog moeilijker zal maken om de rekening te laten kloppen, stelt het lid, en dat hebben alle onderwijspartners al heel duidelijk in de verf gezet.

Komt daarbij: een generieke besparing van 6 procent op subsidies op verschillende begrotingsposten, goed voor in totaal meer dan 8 miljoen euro. Opnieuw een serieuze globale besparing op de kap van een resem organisaties van wie de minister nochtans verwacht dat ze de komende legislatuur op zo veel vlakken meer gaan doen. Het lid zoomt specifiek in op de pedagogische begeleidingsdiensten. Die doen vandaag al het onmogelijke en krijgen er nog taken bij. De PBD's moeten in 2020 een miljoen euro besparen en recurrent 11 miljoen euro tegen 2024. Hannelore Goeman noemt dit onverantwoord. Zij is voorstander van meer netoverschrijdende samenwerking, maar dit heeft alles weg van een blinde besparingsoperatie op de kap van leerkrachten en directies die smeken om ondersteuning in plaats van een echte efficiëntieoefening.

De spreker bevestigt dat er op sommige posten extra geld bijkomt: voor scholenbouw, voor het lang beloofde lerarenpact, voor de nog langer beloofde rechtzetting van de historische achterstand in het basisonderwijs. Dat is een goede zaak, maar volgens het lid is het ongepast om daarover hoeraberichten te verkondigen. Want in veel gevallen gaat het extra geld voor de één ten koste van het budget voor de ander. Want in plaats van extra te investeren, toont de minister zich vooral een meester in het schuiven met budgetten.

De 100 miljoen euro voor het lerarenpact betalen de leerkrachten secundair onderwijs eigenlijk gewoon zelf, want daar wordt 100 miljoen euro bespaard. Ook het basisonderwijs krijgt de komende legislatuur 100 miljoen euro meer, maar dat gaat dan weer ten koste van het hoger onderwijs waar er serieus wordt gesnoeid in de groepaden.

In de begroting 2020 voorziet de minister in 50 miljoen euro nieuwe beleidsimpulsen, maar hij bespaart 15 miljoen euro op punctuele maatregelen (reaffectatie, tbs en de pedagogische diensten), 26 miljoen euro op hoger onderwijs en nog eens 8 miljoen euro door niet-indexering. Dus eigenlijk wordt er in 2020 geen euro extra geïnvesteerd in het onderwijs, naast wat decretaal verplicht is in het kader van de open-endfinanciering.

Maar de minister blijft zeggen dat de lat omhoog moet en dat leerkrachten het respect gaan krijgen dat ze verdienen. Hannelore Goeman is benieuwd wat de leerkrachten secundair onderwijs en de docenten hoger onderwijs daar binnenkort over gaan zeggen. Als de minister hen echt respecteert, zou hij hen de middelen moeten geven die ze nodig hebben om hun job te doen, stelt de spreker. De vraag is niet alleen of er geld bijkomt, maar of dat geld tegemoetkomt aan de noden. Daar is Hannelore Goeman vandaag absoluut niet van overtuigd.

1.3. Loes Vandromme

De beoordeling van een beleidsnota wordt volgens *Loes Vandromme* bepaald door de herkenbaarheid. Voor CD&V is deze beleidsnota in belangrijke mate herkenbaar. Zelfs als was het toeval, wil het lid de minister toch danken voor de vertrouwde die de vijf krachtlijnen vertonen met de 'tienkamp van talenten, taal en technologie' die CD&V heeft voorgesteld.

Beleid voeren en keuzes maken in tijden van besparingen is niet altijd gemakkelijk, stelt de spreker. Zij waardeert het behoud van de open-endfinanciering, maar toch zijn er niveaus waarin gesnoeid moet worden. Het is volgens Loes Vandromme van belang dat samen met de stakeholders, vakbonden en koepels besproken wordt hoe de besparingen best doorgevoerd worden.

De eerste twee punten van de CD&V-tienkamp gingen over het versterken van het kleuter- en basisonderwijs. De spreker is dus niet enkel tevreden met het optrekken van de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs tot het niveau van het lager

onderwijs – wat al in de vorige legislatuur werd beslist –, maar ook voor het verhogen van zowel de werkings- als omkaderingsmiddelen voor de basisscholen, extra kinderverzorgsters in te zetten en voor de directie extra administratieve, pedagogische en beleidsondersteuning te plannen.

Taal is kapitaal, meent Loes Vandromme. Een goede beheersing van het Nederlands is essentieel. Voor CD&V verdient elke leerling dan ook een taalturbo, die start met een goede, tijdige screening als spoor naar aangepaste taaltrajecten, afhankelijk van wat voor de betrokken leerling de beste optie is.

Maar de aandacht voor een goed en rijk Nederlands mag er volgens het lid niet toe lijden dat de aandacht voor de kennis van andere talen afneemt. De goede kennis van andere talen is voor Vlamingen een terechte bron van fierheid. De nieuwe eindtermen voor de eerste graad secundair leggen de lat voor vreemde talen terecht hoog. CD&V verwelkomt ook de versterking van het Erasmus+-project.

De leerlingen en alle schoolpersoneel verdienen moderne schoolgebouwen, stelt Loes Vandromme. Zij is dan ook tevreden met de extra middelen voor infrastructuur.

Investeren in de leerkracht van de toekomst en in de toekomst van de leerkracht, was een ander punt uit de CD&V-tienkamp. Met een aangekondigd loopbaanpact dat aandacht heeft voor de werving van leerkrachten, de aanvangsbegeleiding, de taakbelasting, de werkverzekering en de professionalisering toont de beleidsnota zich ambitieus.

De spreker is tevreden dat duaal lesgeven terug te vinden is en dat, samen met minister Crevits, volgend jaar al een proefproject van start zal gaan.

Loes Vandromme kijkt ook uit naar de voorstellen om duaal leren in te voeren in het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs, naast de uitbreiding in het secundair onderwijs.

De eerste verantwoordelijken voor een kwaliteitsvol onderwijs zijn de scholen zelf. Het is dus van belang om een sterke kwaliteitscultuur in de scholen te stimuleren. Dat kan door informatie uit allerlei proeven, maar ook uit doorlichtingen van de inspectie, en dan scholen de kans te geven om op basis van sterke pedagogische begeleidingsdiensten actie te ondernemen waar nodig. De spreker ziet in de beleidsnota waardevolle elementen op dat vlak.

CD&V is al lang pleitbezorger voor meer technologie in de klas, stipt het lid aan. ICT heeft een enorm potentieel om het leren in de klas te versterken en de weg van digitalisering moet dus worden voortgezet.

De rode draad doorheen heel het onderwijsbeleid is volgens de spreker vertrouwen. Vertrouwen in de leerkrachten die dag in dag uit voor de klas staan, voor de leerkrachtenteams die goed samenwerken, voor de directeurs, voor de schoolbesturen en voor alle begeleiders, professoren en docenten. Dat is voor haar fractie cruciaal.

1.4. Jean-Jacques De Gucht

De beleidsnota Onderwijs straalt ambitie uit, stelt *Jean-Jacques De Gucht*. Dat is ook wel nodig gezien de grote uitdagingen waarvoor het Vlaamse onderwijs staat. Niet enkel de kwaliteit komt onder druk te staan, maar op korte termijn wordt Vlaanderen ook met enkele fundamentele problemen geconfronteerd, vooral dan op het vlak van lerarentekorten en capaciteit. Tijdens de vorige legislatuur werden al enkele eerste en noodzakelijke stappen gezet. Deze meerderheid trekt deze lijn

nu resoluut door – wat ook duidelijk mag blijken uit de concrete doelstellingen die de beleidsnota voorlegt.

De fractie van de spreker kan heel wat van haar aandachtspunten uit de vorige legislatuur in deze beleidsvoorstellen terugvinden. Voor Open Vld is er eveneens geen goed onderwijs mogelijk zonder stevige basis. Voor de zomer nog werden de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs gelijkgeschakeld aan deze van het lager. Het is een belangrijk signaal dat het kleuteronderwijs wel degelijk van groot belang is. Door meer middelen te voorzien, kunnen er ook meer kinderverzorgsters worden ingezet. Zo kan de warme overgang van thuis of de kinderopvang naar de school bevorderd worden.

De beleidsnota onderstreept ook dat de leerkrachten weer tot hun kernopdracht moeten komen, met name lesgeven. Dat geldt zeker ook voor de kleuterklas waar niet alleen het fundament gelegd wordt van sociale vaardigheden, maar ook van wiskunde en taalvaardigheid. Een kleuter die dan al achterstand oploopt, heeft een groot risico op schoolse vertraging of zittenblijven later in de schoolloopbaan. Vandaar ook het belang van het Nederlands, en op dat vlak trekt de beleidsnota een consequente lijn tot in het hoger onderwijs. Wie onvoldoende sterk staat, kan via een Nederlands taaltraject, waaronder een taalbad, op het gewenste niveau worden bijgespijkerd. Voor zijn fractie staat een degelijke kennis van het Nederlands echter niet de meertaligheid in de weg, stelt Jean-Jacques De Gucht.

Sterke leerkrachten hebben ook alle baat bij sterke en goed opgeleide directies. Een goede directeur ondersteunt de leerkracht maar geeft deze tegelijk ook voldoende vertrouwen. Ook de aandacht voor vertrouwen – voor de leerkracht, de klassenraad en de school op zich – is één van de rode draden uit de beleidsnota die de spreker ten volle onderschrijft.

Zowel de beleidsnota als de begroting maken enkele fundamentele keuzes. De klemtonen liggen daarbij op investeringen in het kleuteronderwijs – inclusief de aandacht voor taaltrajecten – de versterking van het lerarenberoep en het verhogen van de aantrekkelijkheid ervan, en de aanpak van de capaciteitsdruk in het secundair onderwijs. Ook onderschrijft Open Vld ten volle de beleidsvoorstellen inzake de vrijwaring van de gelijke onderwijskansen, het wegwerken van drempels die de toegang tot het onderwijs zouden belemmeren, het inzetten op ondernemerszin en ondernemerschap via het onderwijs, de aandacht voor levenslang leren, de inspanningen om de afstand tussen onderwijs en werk te verkleinen en de inzet richting neutraliteit. Ook niet geheel onbelangrijk voor de spreker is de aandacht voor het welbevinden op school en in het hoger onderwijs. Jean-Jacques De Gucht zal de minister dan ook steunen bij de uitvoering van de beleidsnota.

1.5. Jan Laeremans

Toen minister-president Jan Jambon zijn algemene beleidsverklaring in het teken plaatste van 'plus est en vous' maakte dat bij *Jan Laeremans* een lang vervlogen herinnering wakker. Dezelfde leuze kreeg hij te horen in het eerste jaar van het lager onderwijs, zonder er toen de reikwijdte van te kunnen inschatten. Wie in het middeleeuwse Gruuthuse die slogan liet beitelen, was volgens het lid een wijs man. Hij is er dus voorstander van om die spreuk op te nemen in de nieuwe canon.

Het Vlaams Belang sluit zich aan bij de visie dat de lat in het onderwijs omhoog moet, dat kinderen moeten kunnen uitblinken en dat er leerwinst gerealiseerd moet worden. Uiteraard is een belangrijke sleutel het versterken van de kennis van het Nederlands. Dat vergt dat wordt gemeten hoe het daarmee staat, zeker ook vanaf de kleuterklas, om daarna met taalintegratietrajecten en taalbaden te proberen bij te werken. Anders wordt de achterstand alleen maar groter.

De helpende handen in de kleuterklas zijn meer dan welkom. Kleuterjuffen moeten dikwijls de hele klas alleen laten om een kind te verversen. Dat is volgens de spreker dagelijkse kost en hij vraagt zich af wie verantwoordelijk is als er iets gebeurt terwijl de kleuterleidster uit de klas is.

Het is volgens de spreker begrijpelijk dat een kleuterleidster in een dergelijke situatie niet zit te wachten op een extra kind waarvan al onmiddellijk duidelijk is dat het eigenlijk niet thuishoort in het gewoon onderwijs. Maar toch wordt verwacht dat het kind het hele schooljaar meegetrokken wordt. Jan Laeremans hoopt dat de minister het buitengewoon onderwijs ook zal openstellen voor kleuters, want voor sommige kinderen is dat echt aangewezen.

Voor de lagere school hoopt de spreker dat het beleid terugkeert naar de basisgedachte, namelijk de kinderen goed leren lezen, schrijven en rekenen.

Voor het secundair onderwijs is het lid blij met de klemtoon op de kerntaak van de leerkracht, met name kennisoverdracht. Hij had het destijds als leerkracht erg moeilijk met de voortdurende betutteling van bovenaf, waarbij nieuwe ideeën altijd een klasse beter waren dan de traditionele werkvormen. Een leerkracht werd volgens hem gedegradeerd tot een coach, die leerlingen alleen maar moest begeleiden bij het zelf ontdekken van de leerstof, en verder een soort boekhouder moest worden en afvinken aan welke vakoverschrijdende eindtermen hij had gewerkt.

Als men kennis wil meten, is er naast de toetsen en examens ook nood aan uniforme, netoverschrijdende proeven, om te weten waar men staat en of vooruitgang geboekt kan worden.

Inzake het hoger onderwijs is de spreker tevreden met de intentie om de studenten beter en sneller te oriënteren, om voor een beperking van de studieduur te zorgen en om te zorgen voor een knip tussen bachelor en master. Door de huidige flexibiliteit worden studenten en ouders bedrogen en de maatschappij op kosten gejaagd, meent Jan Laeremans.

Het Vlaams Belang schaart zich achter de grote lijnen van de visie, maar weet dat ministers in hun beleidsnota ongelooflijk veel beloven en er vaak maar een fractie van de voorstellen wordt gerealiseerd. Als de minister erin slaagt om de taalproeven en taalbadklassen in de kleuterklas op poten te zetten tegen eind 2021 – het moment dat twee kleinzonen van de spreker 5 jaar worden – belooft Jan Laeremans alvast de minister te trakteren.

Over de begroting zegt Jan Laeremans dat de extra middelen voor het kleuteronderwijs een goede zaak zijn. De extra middelen voor gebouwen zijn welkom, maar lijken absoluut niet te volstaan. De spreker vreest ook dat er in het secundair onderwijs door de besparingen, de niet-indexering van werkingsbudgetten ondanks de groei, moeilijkheden zullen ontstaan.

Op de vraag waar dan de centen gehaald moeten worden, zegt de spreker dat Vlaanderen overal op moet besparen, maar zelfs niet durft te protesteren tegen de miljardenstroom naar Wallonië, goed voor jaarlijks 12 miljard euro. Daar zou Vlaanderen veel mee kunnen doen. Daarnaast heeft de spreker het over de uit de hand lopende kosten voor asielopvang. Daar worden honderden miljoenen door ramen en deuren gegooid, en er wordt zelfs niet tegen geprotesteerd. Het is precies dat beleid dat de Vlamingen zo kwaad maakt: partijen die een ander genereus trakteren, maar voor de huisgenoten de portemonnee angstvallig dichtknijpen.

1.6. Stijn Bex

Stijn Bex opent met te zeggen dat er tegen de vijf algemene doelstellingen van de minister weinig bezwaren kunnen zijn. Het is bij de concrete uitvoering dat er meningsverschillen zullen zijn, waarbij de spreker twee elementen aanhaalt. Ten eerste wijst hij op de budgettaire creativiteit van de minister. Hij zegt wel dat de middelen enorm stijgen, maar uiteindelijk moeten anderen op het veld wel de factuur betalen. En daar is de fractie van Stijn Bex het vaak niet mee eens.

Ten tweede wordt in het beleid van de minister het leren van het Nederlands beschouwd als de oplossing voor alle problemen. Stijn Bex beaamt dat de kennis van het Nederlands heel belangrijk is, maar zoals het in de beleidsnota wordt opgevat, lijkt het alsof kinderen in een taalbadklas steken – liefst allemaal bij elkaar en zonder te veel 'eigen' kinderen erbij – de wonderoplossing is voor alle problemen in het onderwijs. Op dat vlak heeft Groen echt een andere mening, beklemtoont de spreker. Er zijn ook andere zaken nodig in het onderwijs en hij hoopt dat die niet ondergesneeuwd geraken door de eenzijdige focus op de kennis van het Nederlands.

Stijn Bex illustreert voor het domein scholenbouw de, wat hij noemt, creatieve rekenkunde van de minister. Er zijn volgens de regering besparingen nodig om investeringen op een aantal terreinen mogelijk te maken, met 500 miljoen euro voor onderwijsinfrastructuur en capaciteit als één terrein. Het investeringsgroeipad vlakkt af ten opzichte van de vorige legislatuur, toen 540 miljoen euro extra werd geïnvesteerd over de legislatuur, merkt het lid op. Dat is dus een beetje minder meer, terwijl de noden bijzonder groot zijn. Maar het groeipad – en dat stoort de spreker – is, nog meer dan in de vorige legislatuur, bijzonder stijf. De investeringen beginnen laag, om het jaar voor de verkiezingen zeer hoog te eindigen (205 miljoen euro). Maar de noden zijn zeer hoog en het duurt ook een tijd voor toezeggingen ook resulteren in extra capaciteit. Waarom plant de minister de grote investeringen pas op het einde van de legislatuur? In 2020 wordt 25 miljoen euro extra geïnvesteerd. Maar als de spreker alle budgetverminderingen in rekening brengt, blijft er van dat bedrag bitter weinig over.

1.7. Kim De Witte

Kim De Witte verwijst vooreerst naar zijn eigen schoolloopbaan, in een school met een grote sociale mix en met mensen met en zonder migratieachtergrond. Daar heeft hij geleerd dat arme kinderen niet dommer zijn dan rijke kinderen. Maar van de leerlingen van het laatste jaar gingen er slechts vijf naar de universiteit. Het onderwijs laat dus enorm veel talent liggen, stelt het lid, dus met die vaststelling in de beleidsnota van de minister is hij het eens.

Maar het probleem groeit, benadrukt de spreker. Luc De Schepper, rector van de Universiteit Hasselt, trok de vorige jaren aan de alarmbel. In de jaren negentig kwam bijna een op drie van de afgestudeerden uit een gezin met laaggeschoolde ouders, nu is dat nog ruim een of vijf. De Schepper noemt de democratisering van het onderwijs dan ook mislukt.

Het feit dat de democratisering van het hoger onderwijs achteruitgaat, heeft volgens de spreker alles te maken met de weg die leerlingen afleggen in het lager en secundair onderwijs. Als de leerlingen van 15 jaar in ogenschouw worden genomen, blijkt dat van de armste kinderen één op twee in het bso zit, terwijl dat bij de rijkste kinderen één op dertig is. Twee op tien van de armste kinderen zit in het aso, tegenover acht op tien van de rijkste kinderen. Een kind van werkmensen die de samenleving met hun handen opbouwen, heeft dus twintig keer meer kans om in het bso terecht te komen dan een kind van een parlementslid of minister. Een kind uit een arm gezin heeft zeven keer meer kans om een C-attest te krijgen dan

een kind uit een rijk gezin. Vlaanderen is recordhouder in het zittenblijven, merkt de spreker op.

Ook het aantal leerlingen dat het onderwijs verlaat zonder diploma, is triest hoog, meent Kim De Witte. Dat heeft niet allemaal te maken met verdienste of aangeboren intelligentie, maakt de spreker duidelijk, maar ook met sociale achtergrond en het feit dat het onderwijs de sociale ongelijkheid in stand houdt in plaats van verkleint.

Kim De Witte verwijst naar een uitspraak van Einstein: "Als ik één uur had om de wereld te redden, zou ik 55 minuten besteden aan de analyse van het probleem en 5 minuten aan de uitwerking van de oplossing." De minister doet in de beleidsnota net het omgekeerde, meent het lid. Er is een ophoping van allerlei kleinere en grotere maatregelen, maar de scherpe analyse van waar juist het probleem zit, ontbreekt.

De spreker haalt hiervoor vier punten aan. Ten eerste: de minister verwacht taal en taalvaardigheid. Taalvaardigheid is nodig om de kennis die wordt doorgegeven in het onderwijs in- en uit te pakken. Dat is niet hetzelfde als taal, benadrukt hij. Alle recente onderzoek toont aan dat de taalvaardige context, het milieu, cruciaal is en maatregelen als afzonderlijke taalbadjaren het tegendeel bereiken van wat wordt beoogd.

Ten tweede negeert de minister het cruciale belang van kinderopvang. Daarover staat niets in de beleidsnota, maar taalbeleid begint natuurlijk vroeger dan in de kleuterklas. Er is een immens probleem met de kinderopvang, stelt de spreker. In de grote steden is er slechts plaats voor één op de drie kinderen in de kinderopvang. De kinderen die net nood hebben aan meer taalondersteuning zijn net de kinderen die niet naar de kinderopvang gaan.

Ten derde gaat de minister meer investeren in testen. Hij vraagt of de minister weet hoeveel testen jongeren afleggen in het onderwijs tussen zes en achttien jaar. Het gaat om 5000 testen, merkt Kim De Witte op. De meeste testen zijn productgericht en geven punten. De procesgerichte feedback is zeer beperkt, maar het aangeven op welke punten kinderen kunnen groeien, is net wat er nodig is.

Ten vierde maakt de minister de vergelijking tussen onderwijs en een kapitalistische onderneming. Kinderen zijn vermogensbestanddelen die hij wil laten renderen en leerkrachten zijn vermogensbeheerders. De minister herleidt onderwijs tot zijn economische functie. Dat is belangrijk, maar het onderwijs heeft ook andere belangrijke functies, merkt de spreker op. Een pedagogische functie: zorgen dat kinderen zich goed voelen en gemotiveerd zijn om zelf te blijven leren. Een democratische functie: zorgen voor kritische burgers die autonoom kunnen en durven nadenken en beslissingen nemen. Een sociale functie: leren functioneren in een diverse en dynamische groep.

De onderwijsvisie van Kim De Witte vertrekt van die verschillende dimensies. Zijn fractie wil kritische en creatieve denkers en doeners opvoeden in het onderwijs. Het feit dat het onderwijs zo veel talent laat liggen, is een enorm probleem, maar de spreker is het fundamenteel oneens met de minister over de oplossingen. Hij wil excellent onderwijs voor iedereen, en dat is niet ten nadele van de slimsten. Ook de beste leerlingen kunnen daardoor excelleren.

De N-VA zegt volgens de spreker dat streven naar excellentie moet primeren op een verkeerd begrepen gelijkheidsstreven dat leidt tot nivellering en niveauverlaging, zoals stond verwoord in de startnota van Bart De Wever. Deze zin wordt niet hernomen in de beleidsnota – want er is ook geen enkel onderzoek dat stelt dat

democratisch onderwijs, dat inzet op excellentie voor iedereen, ten nadele zou zijn van de slimsten –, maar de filosofie is wel aanwezig in de beleidsnota.

De maatregelen van de minister zullen zorgen voor een verdere scheiding tussen de elitescholen en de concentratiescholen. Kim De Witte noemt daarbij drie punten. Ten eerste gaat hij in op de afschaffing van de dubbele contingentering. De minister zegt voorstander te zijn van maximale schoolkeuzevrijheid. Dat zijn mooie woorden, maar in de realiteit betekent dat een vrijheid voor de beste leerlingen en de sterkste ouders om de school te kiezen die zij de beste vinden. In de literatuur wordt dat de quasi marktwerking genoemd, want er is geen echte marktwerking op dat vlak.

De afschaffing van de brede eerste graad is een tweede aandachtspunt, want die zorgt er net voor dat kinderen als burgers worden opgevoed vanuit een veelzijdige visie en dan kunnen kiezen. Welk kind kan op de leeftijd van 10 of 12 jaar keuzes maken voor zijn of haar leven, vraagt de spreker zich af.

Ten derde gaat hij in op de afschaffing van het M-decreet. Er komt wel een begeleidingsdecreet en de minister heeft al gezegd dat hij blijft inzetten op inclusie, maar de logica is dat er minder inclusie zal zijn, poneert Kim De Witte. Maar er is volgens de spreker net meer inclusie nodig. Vlaanderen behoort tot de wereldtop als het gaat over de scheiding tussen gewoon en buitengewoon onderwijs.

Het lid gaat ten slotte in op de alternatieven die zijn fractie voorstelt. Hij wil excellent onderwijs voor iedereen. Naast de reeds aangehaalde punten, vermeldt hij daarbij nog twee belangrijke elementen: het lerarentekort en de financiële drempels.

Het lerarentekort is cruciaal. De maatregelen die de minister voorstelt en die als heel groots worden aangekondigd, zullen volgens de spreker enkel betekenen dat een kleuterklas van gemiddeld 20 leerlingen zal evolueren naar een klas van 16 of 17 leerlingen. Dat is nog altijd zeer groot, merkt hij op.

Er moet zwaar worden ingezet op het lerarentekort, maar het lid is nog altijd ongerust over de maatregelen van de minister. Het gaat om de erkenning van het beroep, maar ook over een correcte financiering en het feit dat leerkrachten nu langer moeten werken voor minder pensioen en daarvoor onder andere landingsbanen vragen.

De financiële drempels in het onderwijs baren de spreker ook zorgen. Er is op dat vlak een enorme scheiding tussen de rijkere en de armere kinderen, terwijl het onderwijs net zou moeten zorgen voor sociale mobiliteit en het aanwezige immense talent ontwikkelen op alle terreinen.

2. Tussenkomen van de leden

2.1. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe bekijkt de voorgenomen maatregelen niet zo positief. De begroting is niet in evenwicht en hij ziet ondoordachte noodingrepen. Er worden goednieuwsshow's gelanceerd om leerkrachten en directies te sussen, maar de mensen in het onderwijs wordt een rad voor de ogen gedraaid.

Er zijn volgens het lid ook veel zaken onduidelijk. Het meest wereldvreemde aan de plannen van de minister zijn de forse besparingen in het secundair onderwijs. Die zijn nefast voor de scholen, de leerkrachten en de directies, en dus ook voor de leerlingen. De spreker vraagt zich af of de minister er zicht op heeft hoe een

secundaire school alles moet beredderen. Hij meent dat de plannen zullen zorgen voor een ravage.

De vorige legislatuur heeft de regering verzaakt om grondige hervormingen door te voeren en nu worden alle problemen doorgeschoven naar de mensen op het werkveld. Het lid noemt dat schaamteloos.

Steve Vandenberghe vraagt om maatregelen te nemen die het welbevinden van de personeelsleden in het onderwijs bevorderen. Maar ook dat komt weinig aan bod.

De spreker wijst op de hoge werkdruk voor leerkrachten, het te beperkte aantal collega's en het te laag loon. Ook in Nederland waren er protesten door het lerarentekort. Vanaf 2024 zijn er in Vlaanderen elk jaar 6000 extra leerkrachten nodig. Eind 2018 besliste toenmalig minister Hilde Crevits om een ambtelijke taskforce op te richten samen met Nederland, om onder meer good practices uit te wisselen over het aantrekken en aan boord houden van de leerkrachten. Het lid wil weten of de werkgroep actief is, al concrete voorstellen heeft geformuleerd en desgevallend wat de minister ermee zal doen. Wie vertegenwoordigt Vlaanderen in de werkgroep en hoe frequent komt ze samen? Wordt ook gekeken naar good practices en zijn er eventueel ook samenwerkingsverbanden met andere landen?

De minister geeft in de beleidsnota een opsomming van maatregelen hoe hij de job van leerkracht aantrekkelijker wil maken en het lerarentekort wil aanpakken. Een aantal van die voorstellen werd de voorbije jaren al door de sp.a op tafel gelegd, stipt de spreker aan, en verwijst naar het inzetten van zij-instromers en het samenwerken met andere sectoren. Maar er blijven volgens Steve Vandenberghe een aantal onduidelijkheden in de beleidsnota. Over het idee om een Vlaams onderwijsambassadeur aan te stellen, die als gezicht van de onderwijssector de vele uitdagingen aangaat en mee naar oplossingen zoekt, vraagt hij wie dat zal worden, wanneer die zal starten en met welk budget.

De spreker wil weten waarom de Vlaamse re-affectatiecommissie werd stopgezet en welke voordelen de minister ziet van het re-activeren van deze commissie. De minister wil een pact sluiten met de stakeholders en schrijft voor 2020 hiervoor 2,5 miljoen euro in voor het basisonderwijs en 7,5 miljoen euro voor het secundair onderwijs. Waarvoor worden deze middelen precies ingezet? Vanwaar het grote verschil tussen het basisonderwijs en het secundair onderwijs?

De minister wil ook de evaluatieprocedure van directies en leerkrachten aanpassen op basis van de conclusies van de recente doorlichting en aanbevelingen onder andere van het Rekenhof. Betekent dit dat vastbenoemde leerkrachten gemakkelijker ontslagen kunnen worden in de toekomst of gaat het er vooral om ook die leerkrachten via een positieve evaluatieprocedure beter te maken?

Daarnaast wil de minister ook de planlast voor leraren en directies tegengaan en hij activeert het meldpunt voor planlast en irriterende regeldruk. Wat is de visie van de minister daarover, wanneer zal dat gebeuren en met welk budget?

Het verkleinen van de stapel papierwerk is volgens de spreker een terechte doelstelling. De minister wil de onderwijsinspectie laten onderzoeken welke nodeloze rapporteringsverplichtingen er zijn. Zal meer inspectie net niet zorgen voor meer werkdruk en spanning op de werkvloer, vraagt de spreker zich af. Directeurs en leerkrachten ervaren net meer verantwoordingsdrang als de inspectie over de vloer komt.

De juridisering van het onderwijs kan enkel aangepakt worden als de regelgeving wijzigt, stelt de spreker. Hoe ziet de minister dat? Als het de bedoeling is om de

kwaliteit van het onderwijs te verhogen, is een externe audit zeker waardevol, meent Steve Vandenberghe. Die zorgt op zich niet voor kwaliteitsverhoging, maar wel voor kwaliteitsbewaking. Kwaliteitsverhoging is pas mogelijk door de begeleiding op de scholen te versterken. Het is dan ook bizar dat net wordt bespaard op de begeleidingsdiensten, meent het lid.

De spreker heeft het gevoel dat er net meer overheidscontrole komt en er minder overheidsvertrouwen is. Zou het niet zinvol zijn om bij de leerkrachten en directies zelf te polsen wat zij ervaren als nodeloze rapporteringen? Hij suggereert ook dat de inspectie best de verwachtingen ten opzichte van scholen, directies en leerkrachten wat aanpast.

De instroom in het lerarenkorps daalt, het lerarenkorps vergrijsst en er is een relatief grote uitstroom, schetst de spreker. Vanaf 2024 moeten er elk jaar 6000 extra leerkrachten zijn en het aantal leerkrachten met een werkonzeker statuut wordt alsmear groter. Om de instroom te verhogen en de uitstroom te verlagen, om zo de job van leerkracht voor het huidige en toekomstige lerarenkorps aantrekkelijk te maken, is het volgens de spreker meer dan noodzakelijk om aandacht te besteden aan de werkzekerheid van de leerkrachten. Wat is de visie van de minister?

Voor de nascholingsmiddelen, die worden toegekend op initiatief van de scholen, van 11.923.000 euro wordt de indexering tenietgedaan door 'efficiëntie en kerntaken'. Er wordt dus bespaard op de opleidingen van leerkrachten en directeurs. Er werd ook beslist om de eenmalige subsidie inzake schoolleiderschap van 500.000 euro terug te draaien. De spreker wil weten waarom.

Wat zal precies gebeuren met de 2,5 miljoen euro voor het lerarenpact in het basisonderwijs?

Steve Vandenberghe is tevreden met de gelijkschakeling van de middelen voor kleuter- en lager onderwijs, wat hij jarenlang heeft bepleit.

De spreker wil de besparingen in het secundair onderwijs onder de aandacht brengen. Het kan toch niet de bedoeling zijn om het secundair onderwijs het grootste slachtoffer te maken van de extra middelen voor het basisonderwijs. Hoe kan de minister uitleggen dat door de besparingen gevreesd wordt dat het aantal leerlingen per klas structureel boven het maximumaantal zal uitkomen? Wat met de verantwoordelijkheid en onderwijskwaliteit in dergelijke situaties?

Er zijn nu al directeurs die de graden van bepaalde richtingen als volzet verklaren, zonder dat er een maximumgrens komt op het aantal leerlingen voor de rest van het schooljaar. Hierdoor wordt de kwaliteit van het onderwijs gewaarborgd, maar als alle scholen dit toepassen, is er binnenkort geen mogelijkheid meer om van richting te veranderen voor leerlingen, maar worden ze ertoe gedwongen door het systeem.

In tso en bso zijn investeringen in duur materiaal noodzakelijk, en die nemen een gigantische hap uit het budget. Die scholen moeten nu al veel een beroep doen op bedrijven om materiaal aan verminderd tarief aan te kopen. Maar dat heeft zijn grenzen. Houdt de minister daar rekening mee bij zijn besparingen in het secundair onderwijs?

Als druk ontstaat op de grootte van de klassen, heeft dat ook invloed op het welbevinden van de leerkrachten. Het is dus nodig om te investeren in het lerarentekort, want dat wordt ook in het secundair onderwijs nijpend de volgende jaren.

Directeurs, die nu al elke euro in twee breken, zullen binnenkort nog meer moeten bedelen, meent de spreker. De minister kan dit misschien opnemen in de functiebeschrijving van een directeur.

Steve Vandenberghe is dus helemaal niet positief gestemd. Hij begrijpt niet dat de minister durft te stellen dat de Vlaamse Regering niet raakt aan de open-endfinanciering van het onderwijs. Er wordt wel degelijk geraakt aan de open end, meent de spreker, en het secundair onderwijs is daar het grootste slachtoffer van.

Steve Vandenberghe stelt dat er te weinig uren in de scholen zijn, waardoor scholen uren moeten kopen met hun eigen werkingsbudget. De minister heeft het graag over excelleren, maar de scholen moeten wel hun broodnodige werkingsbudget aanspreken om personeel aan te stellen en de uren in te vullen.

In het basisonderwijs wordt niet bespaard op de open-endfinanciering, wat de spreker normaal acht om blijvend tegemoet te komen aan de noden. Voor de werkmiddelen in het basisonderwijs is er ook een correcte indexering. Ook de noodzakelijke gelijkschakeling van kleuter- en lager onderwijs acht het lid positief. Maar er zijn nog veel uitdagingen in het basisonderwijs, merkt de spreker op. Steve Vandenberghe vraagt om de twee plannen rond basisonderwijs die zijn fractie in de vorige legislatuur heeft ingediend, nog eens goed te bekijken. Dat zou de minister veel werk en voorbereidende schoolbezoeken besparen, want het lid heeft dat werk de voorbije jaren reeds geklaard.

De spreker wijst op de recurrente besparingen voor het secundair onderwijs. De minister heeft het graag over het lerarenpact en het respecteren van de leerkrachten, maar hij pakt ze wel hard aan. Zal hij studierichtingen afbouwen? En zo ja, welke? Zullen de leerkrachten minder loon krijgen of meer uren moeten presteren? Of zullen de klassen groter worden? Steve Vandenberghe wijst op de ongerustheid en vraagt de minister om opheldering te geven. Volgens de spreker wordt dus echt wel geraakt aan de open-endfinanciering.

Er moeten middelen worden vrijgemaakt om de hogere kosten voor het woonwerkverkeer te betalen, schetst de spreker. Ook op de busbegeleiding wordt bespaard, er worden minder ritten ingelegd. Zullen kinderen nog langer op de bus zitten? Worden minder bussen ingelegd? Is het de bedoeling dat meer kinderen met de auto naar school gaan? Voor een voormalig minister van Mobiliteit is dat een opmerkelijke evolutie, meent de spreker.

Het budget voor onderwijsinfrastructuur wordt opgetrokken. Het lid juicht dat toe, maar wat is men met mooie schoolgebouwen, als directies het niet meer kunnen bolwerken, als ze klassen niet goed kunnen inrichten, het materiaal niet meer kunnen aankopen en ze overrompeld zijn door het werk, vraagt het lid zich af. Hoe zal de minister budgettair het evenwicht bewaren en wat is zijn visie?

Investeren in extra inspecteurs om de planlast te verminderen, acht Steve Vandenberghe positief. Het doel is om scholen om de 6 jaar te bezoeken, waar nu scholen soms meer dan 10 jaar niet bezocht worden. Hij begrijpt niet dat eerst de doorlichtingsmethodiek werd hervormd. De school moet voor alles wat ze doet een onderbouwde visie hebben, zorgen dat die gedragen wordt door het team en alles neerschrijven. Dat is tijdrovend, meent de spreker. Voor elke leerling moet een leerlingvolgsysteem volgens het zorgcontinuüm bijgehouden worden. Ook tijdrovend. De inspectie zou dus ook eens in eigen boezem moeten kijken, aldus het lid, want voor de directies en leerkrachten zijn beide wegen contradictorisch. Hoe zal de inspectie concreet zorgen voor planlastvermindering? Hoe zal de minister dit begeleiden en heeft hij al een voorafgaande evaluatie van gesprekken met scholen, directies en leerkrachten om zijn visie op de inspectie en de begeleiding op te baseren?

Er wordt gewerkt aan de corebusiness van onderwijs: vaardigheden, attitudes en kennisoverdracht. Excelleren komt veelvuldig aan bod, maar armoede wordt slechts één keer vermeld. Het is voor Steve Vandenberghe even belangrijk dat aandacht wordt besteed aan de sociale en emotionele problemen van de leerlingen. Scholen hebben daar echt mee te kampen. Over erbarmelijke thuissituaties, het tekort aan begeleiding, kansarmoede enzovoort staat bitter weinig in de toelichting. De spreker voelt een gebrek aan menselijkheid, zowel naar de leerlingen als naar directies en leerkrachten. Welbevinden is de basis om goed te kunnen werken.

Steve Vandenberghe gaat in op de CLB's. Hij vindt het hallucinant en wereldvreemd dat wordt bespaard op de CLB's en vraagt of de minister wel beseft wat er in de scholen is gebeurd. Met de invoering van het M-decreet stapelden de niet-behandelde dossiers zich op. Leerkrachten die in hun klas problemen ervaren, moeten soms weken wachten voor ze met het CLB rond de tafel kunnen zitten. Dat zorgt voor een enorme druk op de leerkrachten, die geacht worden de juiste begeleiding te bieden. Het M-decreet wordt nu afgeschaft, nadat gedurende twee jaar mensen onder druk werden gezet en hen dat veel werk heeft bezorgd. De individuele leerling moet steeds begeleid worden en een centrale actor daartoe is het CLB. De CLB's hebben nood aan extra personeel om alles te kunnen bolwerken en een steun te zijn voor leerkrachten en directies.

De spreker stelt aan de minister voor om samen enkele directeurs van basisscholen te bezoeken om in kaart te brengen hoeveel tijd er kruipt in overleg met diverse interne en externe actoren. Daar houdt de minister veel te weinig rekening mee, meent het lid.

Nascholing en professionalisering zijn op dit moment een pijnpunt, meent Steve Vandenberghe. Er worden middelen vrijgemaakt voor verplichte navorming, maar er worden te weinig middelen vrijgemaakt voor de nascholing op maat van de individuele leerkracht. Intervisie tussen leerkrachten helpt om het niveau in de klas te verhogen, poneert hij.

De minister heeft het in de BBT dikwijls over efficiëntie, wat door Steve Vandenberghe wordt beschouwd als platte besparingen. Efficiëntie wordt gebruikt om middelen te besparen, maar het is onduidelijk wat er precies mee wordt bedoeld en hoe het aangepakt zal worden. Ook het GO! moet kiezen voor efficiëntie en kerntaken, maar het is niet duidelijk wat dat concreet zal betekenen.

Steve Vandenberghe begrijpt dat een nieuwe minister tijd nodig heeft om alle plannen uit te werken en uit te voeren. Maar hij vraagt de minister om te stoppen met constant oneliners te lanceren. De mensen in het onderwijsveld trappen daar niet in, weet de spreker. Zij willen concrete oplossingen op de school en in de klas. Hij hoopt dat de minister zal luisteren naar het werkveld en de juiste beslissingen zal nemen, maar geen halve beslissingen die ook maar voor halve oplossingen zorgen.

2.2. Kathleen Krekels

2.2.1. *Begroting*

In een begroting staan steeds zaken die worden toegejuicht en zaken die worden betreurd, schetst *Kathleen Krekels*. Niemand is blij met de besparingen, maar iedereen is tevreden met de domeinen waar er middelen bijkomen. Het is de opdracht van een minister om binnen het beschikbare budget zijn accenten te leggen.

Kathleen Krekels is heel tevreden met de bijkomende middelen van een half miljoen euro voor hoogbegaafdheid. Het lid wijst erop dat het belangrijk is om een onderscheid te maken tussen hoogbegaafden en uitzonderlijk hoogbegaafden, en vraagt of met de extra middelen zal worden ingezet op kennisverwerving, zodat

leerkrachten voldoende kennis hebben over hoogbegaafdheid en de verschillende gradaties en ook speciaal opgeleid kunnen worden om les te geven in scholen die worden opgericht voor deze kinderen. De spreker pleit ervoor om de middelen niveau-overstijgend en zo globaal mogelijk in te zetten.

Op verschillende plaatsen in de begroting zijn bijkomende middelen ingeschreven voor kinderen van de kleine types: kinderen die een motorische of een verstandelijke beperking hebben of doof of blind zijn. Zij krijgen vanaf dit jaar een rugzakje, zodat de ondersteuning gegarandeerd is, waar ze ook naartoe gaan. In het basisen secundair onderwijs stijgt het budget, maar voor het buitengewoon secundair onderwijs daalt het budget met 105.000 euro. Is dat een gevolg van de openendfinanciering en dus van het verschuiven van leerlingen van het buitengewoon naar het gewoon onderwijs of is er een andere oorzaak?

Kathleen Krekels verwijst naar Brains on the move, dat de ambitie heeft om 33 procent van de mobiele studenten uit ondervertegenwoordigde groepen, waaronder uiteraard studenten met een functiebeperking, te bereiken. Dit doel wordt vooralsnog niet bereikt. Er wordt een incentive gegeven van 400.000 euro. Is dit extra budget enkel bedoeld om het doel te bereiken? Hoe zal het budget worden ingezet?

De proefprojecten voor het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs in Roeselare en Leuven krijgen extra incentives om uit te breiden en er wordt 623.000 euro ingeschreven voor een extra project in grootstedelijk gebied in de provincie Antwerpen. De spreker weet, door de deelname van de gemeente Schilde, hoe het project is georganiseerd. Zij plaatst wel een kanttekening bij de kostprijs van het leerlingenvervoer. Het KRC doet in haar jaarverslag 2018-2019 aanbevelingen voor meer kwaliteit, een duurzame mobiliteitsondersteuning op maat en de verhoging van het aantal mobiliteitscoaches. Dat vraagt allemaal extra middelen.

Het is volgens Kathleen Krekels heel belangrijk om vooral in te zetten op een andere aanbeveling van het KRC, en die ook meegenomen wordt in het proefproject, met name zorgen voor een inclusieve voor- en naschoolse opvang. In het gewoon onderwijs wordt voor- en naschoolse opvang georganiseerd, zodat ouders werk en het ophalen van de kinderen goed kunnen combineren. Heel wat ouders met kinderen in het buitengewoon onderwijs zouden hier ook graag een beroep op willen doen, meent de spreker. Op die manier zouden busritten ingekort en verminderd kunnen worden. Het lid vraagt om beide systemen eens uit te rekenen, om na te gaan hoe effectiever met de middelen kan worden omgegaan.

Er is in veel tabellen een stijging van de middelen voor het dko, geeft Kathleen Krekels mee. Er is een aftopping van de groei op 1 procent, wat een daling van de middelen betekent. Er rijzen in het veld vragen over hoe de minister de openendfinanciering ziet voor de volgende jaren. Er is ook bezorgdheid over de solidariteitsfactor, die zou stijgen van 3 naar 7 procent. Dat wordt nu nog opgevangen met additionele lestijden, maar dat zal in de toekomst minder mogelijk zijn. Hoe zal de minister het effect van de solidariteitsfactor bekijken, want er is pas in 2023 een evaluatie van het dko gepland. Bij de totstandkoming van het Dko-decreet is beloofd om de solidariteitsfactor na enkele jaren te evalueren, om na te gaan of er niet te veel nadelen zijn voor de verschillende inrichtingen.

2.2.2. *Beleidsnota*

Kathleen Krekels wil een aantal initiatieven van de minister bewieroken.

De Canon van Vlaanderen is voor Kathleen Krekels een belangrijk dossier. De minister geeft aan dat hij inspiratie zal halen in Nederland. De Nederlandse canon is volgens de spreker een fantastische basis om uit te putten. Een wetenschappelijk

team zal de canon uitwerken. Wanneer wordt het team samengesteld? Werden er al mensen voor gecontacteerd? Wat is de timing voor een eerste draftversie?

Een van de belangrijkste dossiers voor deze legislatuur is volgens de spreker het afschaffen van het M-decreet en het invoeren van een begeleidingsdecreet. Dit dossier heeft ook verbanden met veel andere dossiers, stipt het lid aan: de leerlingenstroom tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs, de ondersteuningsnetwerken, de werking van de CLB's en de pedagogische begeleidingsdiensten, de juiste aanwending van de SES-middelen en de kwaliteit van het onderwijs.

De minister zal erop toezien dat de aanwending van de SES-middelen effectiever en efficiënter zal gebeuren. Ook het Rekenhof heeft erop gewezen dat de middelen ook voor andere zaken worden aangewend. Als de SES-middelen strikter worden gebruikt voor zaken die de basis vormen voor een succesvolle schoolcarrière, met name het Nederlands, juicht het lid dat toe. Maar scholen die veel SES-middelen genereerden, zetten die ook in om een antwoord te kunnen bieden op de specifieke vragen naar maatregelen voor een inclusief onderwijs. Die scholen zullen dus de SES-middelen minder kunnen inzetten voor andere zorgnoden. Het is volgens Kathleen Krekels van belang om dan ook de basiszorg van scholen uit te breiden. De minister heeft al aangegeven dit te willen doen. Het lid vraagt hoe de basiszorg concreet ondersteund zal worden.

In de resolutie over hoogbegaafdheid werd gesproken over het toevoegen van leerpsychologische kenmerken van leerlingen voor de berekening van het werkings- en omkaderingsbudget. Wat is de visie van de minister hierover? Hoe wil hij de basiszorg in het lager en secundair onderwijs versterken?

Om de onderwijskwaliteit te garanderen, zal het volgens de spreker nodig zijn om heel duidelijke taal te spreken over het gemeenschappelijk versus het individueel curriculum. Kathleen Krekels is van mening dat de onderwijskwaliteit enkel gegarandeerd kan worden als het aantal en de aard van de individuele curricula wordt bepaald door de draagkracht van de leerkracht. Zij steunt de minister dat bij de haalbaarheid van het doorvoeren van specifieke maatregelen de leerkracht het laatste woord heeft.

Kathleen Krekels is de minister dankbaar voor het gelijkschakelen van de middelen van het kleuter- en lager onderwijs en de extra handen in de kleuterklas.

Zij is ook tevreden dat de minister het schoolleiderschap wil versterken en vraagt toelichting over de inzet van de middelen daarvoor.

Zij houdt ook een pleidooi om flexibel om te gaan met uitermate hoogbegaafde leerlingen. Op dit vlak zijn volgens de spreker realisaties mogelijk die geen extra middelen vergen. Versnellen in de lagere school kan vrij flexibel, maar er is een leeftijdsbeperking. Voor sommige kinderen is het niet opportuun om het vereiste aantal jaren in het lager onderwijs te blijven. Kathleen Krekels vraagt of de leeftijdsbeperkingen geschrapt kunnen worden. Ook voor het secundair onderwijs vraagt zij om het versnellen te vereenvoudigen. Scholen zijn stroef met het versnellen tussen graden en er gelden leeftijdsbepalingen. Uitermate hoogbegaafde leerlingen botsen daar echt op, geeft de spreker mee. Vakken kunnen overslaan, vakken bundelen en samen met de examencommissie examens vervroegd of verlaat uitvoeren, kan een meer succesvol secundair traject betekenen, zonder de inzet van extra middelen. Er zou gedacht kunnen worden aan een specifiek statuut voor deze leerlingen, zodat ze op een flexibele wijze het traject kunnen volbrengen, ook in functie van het hoger onderwijs.

Als dit wordt opgenomen in een protocol, zodat scholen weten dat ze niets verkeerd doen als ze op deze manier met een uitermate hoogbegaafd kind omgaan, worden stappen vooruitgezet.

De ondersteuningsnetwerken, de CLB's en de pedagogische begeleiding zijn de drie ondersteuningsmogelijkheden waarop scholen een beroep kunnen doen. Zij komen dan een aantal uren naar de school, maar vertrekken ook weer. Scholen geven vaak aan dat ze liever een vast team hebben dat vanuit verschillende invalshoeken steun biedt. De minister wil de ondersteuningsnetwerken doorlichten. Wat zijn hierbij de aandachtspunten? In welke mate zal de evaluatie van het decreet Leerlingenbegeleiding en de pedagogische begeleiding hieraan gekoppeld worden? In welke mate acht de minister het mogelijk dat mensen van ondersteuningsnetwerken op termijn vast worden ingezet in de scholen in het kader van het nieuwe begeleidingsdecreet?

2.3. Jo Brouns

Jo Brouns feliciteert de minister met de ambitie om te gaan voor topkwaliteit. Hij deelt de mening dat het belang van ons onderwijs voor de toekomst van Vlaanderen onmogelijk kan worden overschat. Een Vlaanderen waarin alle kinderen maximale ontwikkelingskansen krijgen, is voor CD&V van kapitaal belang.

Uit het bijzonder boeiende en leerrijke inspraakmoment met de vele scholieren dat de Vlaamse Scholierenkoepel organiseerde op 15 november 2019 onthield de spreker vooral één vraag die aan de scholieren gesteld werd: wat zijn de eigenschappen van een goede leerkracht?

Wat steevast naar voren kwam, was zich goed voelen bij de leerkracht, een leerkracht die leerlingen op hun gemak stelt, een leerkracht die goed kan luisteren. Dat sterkte Jo Brouns in de overtuiging dat naast de noodzakelijke kennisoverdracht het welbevinden van leerlingen een noodzakelijke voorwaarde blijft om de vooropgestelde leerwinst te bereiken.

De minister heeft aan de spreker een bondgenoot om te investeren in de vele toptrainers die het onderwijs rijk is. Er moet immers niet alleen vermeden worden dat ze het onderwijs verlaten, maar alle zeilen moeten worden bijgezet om nieuwe krachten aan te trekken om alle talenten te kunnen blijven scholen en om te vermijden dat jonge talenten te vroeg afhaken.

Om nieuwe leerlingen zo vlot mogelijk te integreren in hun nieuwe klas zijn er een aantal methodieken. Een ervan is de beproefde OKAN-werking. CD&V onderschrijft het belang van het behoud van de OKAN-werking. Tegelijk is het een werking die permanent geëvalueerd en verbeterd moet worden. Hoe ziet de minister het vervolgtraject na één jaar OKAN? Hoe kan de opgedane talenkennis maximaal geïntegreerd worden in de klasomgeving?

Het is helaas intussen genoegzaam bekend wat de catastrofale gevolgen kunnen zijn van radicalisering, stelt Jo Brouns. Het is voor hem absoluut noodzakelijk om het bestaande protocol tussen de Staatsveiligheid en het beleidsdomein Onderwijs en Vorming te evalueren, te versterken en uit te breiden, met daarbij een bijzondere focus op gegevensdeling en informatieverstrekking, onder meer in de context van radicalisering, veiligheid van de staat en financiering van de nieuw te erkennen school. Welke acties zal de minister op korte termijn ondernemen?

De modernisering van het secundair onderwijs heeft sedert 2009 met het rapport van de commissie-Monard de leraarskamers beroert, schetst het lid. In de vorige legislatuur werden door minister Crevits knopen doorgehakt en nu, enkele

maanden geleden, is de modernisering ook in de scholen van start gegaan. Er is in het verleden dus niet verzaakt om hervormingen door te voeren, merkt het lid op.

De eindtermen voor de eerste graad worden intussen ingevoerd. Het is ook tijd om de eindtermen voor de tweede en de derde graad ter goedkeuring aan het Vlaams Parlement voor te leggen, zodat de koepels hun curriculumdossiers kunnen opmaken.

Jo Brouns staat helemaal achter de ambitie om ook voor het volgende decennium een STEM-actieplan uit te rollen. Het is echter zijn overtuiging om daarbij uitdrukkelijk de stap te zetten van STEM naar STEAM, en dus het aspect 'arts' en kunst-educatie mee te nemen. Zal de minister van het STEM-actieplan 2020-2030 een STEAM-actieplan maken?

De minister geeft aan leerlingen die (willen) doorstromen naar het hoger onderwijs de kans om een schakeljaar te volgen op niveau secundair onderwijs, het zogenaamde zevende jaar. De spreker merkt op dat de VLHORA in haar white paper over de lerarenopleiding de andere weg uitgaat. De VLHORA pleit voor een structureel inlooptraject voor studenten die tekorten tonen op de verplichte instaptoets. Eerder dan een (duur) extra 'breed' jaar in het secundair onderwijs, pleit de VLHORA voor een kort remediërend inlooptraject dat aangepast is aan de vervolgopleiding en eventueel simultaan loopt.

Is het voorstel van de minister inzake een breed schakeljaar – dat doorstroming moet bieden naar richtingen in het hoger onderwijs – niet in contradictie met de getrapte studiekeuze die reeds in het secundair plaatsvindt? Of, anders geformuleerd, zal na uitrol van de modernisering waarin toch wordt ingezet op een goede studiekeuze zo'n zevende jaar nog wel nodig zijn?

Zal dit zevende jaar secundair onderwijs voor jongeren die reeds over een diploma secundair onderwijs beschikken niet als een pretjaar tussen secundair en hoger onderwijs worden gebruikt/beleefd? Zal dit extra jaar, dat buiten de leerplicht valt, op eenzelfde niveau worden gefinancierd en gesubsidieerd als de rest van het secundair onderwijs?

Hoe ziet de minister de inhoudelijke profilering van dit zevende jaar, naast het reeds bestaande jaar 'bijzondere wetenschappelijke vorming'? Hij spreekt enkel over aso, moet er niet ook – en misschien meer dringend – een soortgelijk brugjaar komen voor het tso?

Eén van de pistes om voldoende leerkrachten aan te trekken, is het onderzoek naar de bindende toelatingsproef. De VLHORA spreekt in haar white paper over de lerarenopleiding over een verplichte instaptoets. Op basis van gedifferentieerde feedback volgen (bepaalde) studenten dan een structureel inlooptraject: dus geen (breed) zevende jaar secundair. Wat vindt de minister van dit voorstel?

Naar analogie met de zorgambassadeur wordt gedacht aan een onderwijsambassadeur om mee het lerarentekort in te dijken. Wanneer zal de minister die aanstellen en wat wordt zijn/haar takenpakket?

Jo Brouns onderstreept het belang van meer diversiteit in het lerarenkorps. Het is een ambitie deze legislatuur om het lerarenkorps een betere weerspiegeling van de maatschappij te laten worden. Wat is volgens de minister een goede weerspiegeling van de maatschappij? Welke parameters zullen gehanteerd worden om deze 'goede weerspiegeling' te bepalen? Welke acties zal de minister ondernemen om dit doel te bereiken? Welke middelen worden vrijgemaakt om dit doel te bereiken?

Jo Brouns stelt dat een toplocatie aanzet tot topprestaties. Hij is ervan overtuigd dat moderne schoolgebouwen ook een stimulans zijn om betere studieresultaten te halen. Zijn fractie onderschrijft de extra investeringen in didactische uitrusting voor tso en bso-opleidingen.

Kan de minister bevestigen dat er voor het schooljaar 2019-2020 10 miljoen euro beschikbaar zal zijn voor dergelijke investeringen? Kan hij verzekeren dat er ook in de schooljaren 2020-2021 en de schooljaren die daarop volgen extra middelen zullen worden ingezet voor didactische uitrusting. Voorziet hij daarbij een nieuwe verhoging?

Klimaat en duurzaamheid in de infrastructuur krijgen logischerwijs steeds meer aandacht binnen het onderwijs, stelt Jo Brouns. Energieprestatiecontracten kunnen de energiekosten tot 40 procent reduceren, poneert de spreker. Daarvoor kan een beroep gedaan worden op het Vlaams Energiebedrijf. Het is absoluut noodzakelijk om een goed beeld te krijgen op de scholen waar dergelijke investeringen zich opdringen. Hoe gaat de minister dit aanpakken? Zal een analyse gemaakt worden van alle scholen, om ervoor te zorgen dat de noodzakelijke investeringen gebeuren, die de scholen en dus de Vlaamse overheid niets moeten kosten en volledig gefinancierd kunnen worden met de korting op de energiefactuur.

Jo Brouns is de minister dankbaar dat er vier nieuwe opleidingen komen in Limburg. Er is een duidelijke correlatie tussen het aanbod en de participatie aan het hoger onderwijs.

De spreker vraagt een engagement van de minister om aan de nieuwe opleiding bachelor sociale wetenschappen tegen het einde van de legislatuur ook de master te koppelen.

2.4. Jean-Jacques De Gucht

2.4.1. *Beleidsnota*

De eerste strategische doelstelling in de beleidsnota raakt de essentie aan: de kwaliteit van het onderwijs zelf, aldus *Jean-Jacques De Gucht*. Verscheidene initiatieven om de onderwijskwaliteit te verhogen, juicht hij toe: het verbeteren van de taalvaardigheid Nederlands, het vernieuwen van de eindtermen en het organiseren van de netoverschrijdende proeven.

De lat hoog en de drempel laag in het onderwijs, dat moet het credo zijn. Ook wat de eindtermen betreft. De focus op kennisverwerving, naast de aandacht voor vaardigheden en attitudes, is daarbij een belangrijk voornemen. De minister zal hiervoor de ontwikkelcommissies voor de eindtermen van het basisonderwijs samenstellen. Een stuurgroep zal het kader bewaken waarbinnen alle ontwikkelcommissies werken. Kan de minister hierover meer uitleg verschaffen? Waarin zal de werkwijze verschillend zijn met die van het secundair onderwijs en wat is de timing?

In de toelichting zegt de minister terecht dat leerlingen uit het tso en bso goed moeten worden voorbereid op de arbeidsmarkt, maar dat er ook moet worden gewaakt over een goed evenwicht tussen basiskennis en vaardigheden. En daar knelt het schoentje soms. Volgens de Vlaamse Scholierenkoepel klagen vooral jongeren uit het bso aan dat zij afstuderen met onvoldoende kennis van, bijvoorbeeld, de Nederlandse taal. Welke maatregelen zal de minister treffen om ervoor te zorgen dat deze jongeren met een bredere basiskennis afstuderen?

In de beleidsnota wordt een enkele verwijzing naar CLIL gemaakt, met name dat de impact ervan in het secundair onderwijs op wetenschappelijke basis zal worden

geëvalueerd. De voorbije jaren hebben echter steeds meer scholen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om CLIL in te richten en door de vorige minister van Onderwijs werd dit ook gesteund. Zal de minister deze lijn voortzetten?

Over het opstellen van een canon van Vlaanderen, ter ondersteuning van het onderwijs, is de voorbije maanden al heel wat inkt gevloeid, schetst Jean-Jacques De Gucht. De meningen lopen uiteen, ook onder professionele historici. Over de zin en de onzin van een canon kan gediscussieerd worden, maar het is een denkoefening en het publieke debat an sich kan interessant zijn. Het is van belang dat de canon een instrument is dat leerkrachten kunnen gebruiken en niet moeten gebruiken. Het is volgens de spreker cruciaal dat leerkrachten de vrijheid blijven hebben om binnen het referentiekader van de eindtermen zelf te bepalen wat ze doceren en hoe ze dat doen. Het lerarenkorps moet daarin het vertrouwen krijgen dat het verdient.

Geschiedenis gaat over veel meer dan alleen feitenkennis, merkt het lid op. Hij mist de ambitie en het engagement van de minister om leerlingen op te leiden tot kritische burgers. Daar ligt een grote opportuniteit voor het geschiedenisonderwijs. Kennis over het verleden is belangrijk, maar het leren omgaan met bronnen en het aanscherpen van de kritische geest is dat evenzeer. Welke maatregelen neemt de minister specifiek om de kritische zin van de leerlingen aan te wakkeren? Hij denkt daarbij ook concreet aan leerlingen in bso-richtingen waar bijvoorbeeld geen aparte lessen geschiedenis zijn maar veel disciplines in project algemene vakken worden ondergebracht.

Kritisch nadenken en het leren aanvaarden van kritiek zou ook een kernopdracht van het onderwijs moeten zijn, om kritisch te staan tegenover de medemens, maar ook tegenover zichzelf. Zelfreflectie om het eigen 'grote gelijk' in vraag te stellen. Maar ook open staan ten aanzien van derden die kritiek uiten op de eigen persoon of de eigen levensbeschouwing. Zeker in tijden van fake news en superdiversiteit kunnen waardevolle attitudes als kritische zin en zelfreflectie bijdragen tot het vreedzaam samenleven.

Onderwijs moet emanciperen en ontvoogden, van jongeren volwaardige burgers maken. Of zoals de mensenrechtenactivist, socioloog en historicus William E.B. Du Bois zei: "Onderwijs moet niet alleen opleiden voor het werk, het moet opleiden voor het leven."

Internationale studies wijzen uit dat de prestaties van leerlingen in het lager en secundair onderwijs achteruitgaan, zeker op het vlak van wiskunde, wetenschappen en begrijpend lezen. Vandaar de noodzaak om een systeem van leerwinstmeting uit te bouwen. Netoverschrijdende proeven zullen de kwaliteit van ons lager en secundair onderwijs beter kunnen monitoren en indien nodig kunnen bijsturen. Door dit systeem kan worden ingezet op de beste begeleiding voor elke leerling, wat zijn of haar talenten ook zijn. Het spreekt voor zich dat het niet de bedoeling is dat de resultaten publiek gemaakt worden. Kan de minister toelichten hoe dit systeem in de praktijk zal worden uitgerold?

Binnenkort wordt het volgende PISA-onderzoek voorgesteld, geeft de spreker mee. Mogelijk liggen de analyses in dezelfde lijn als in 2015. Nochtans werden de afgelopen jaren al inspanningen geleverd om de onderwijskwaliteit te verbeteren, onder meer door de hervorming van de lerarenopleidingen en door te starten met de actualisatie van de eindtermen. Al deze initiatieven vertalen zich echter niet onmiddellijk in meetbare resultaten. Hij vraagt geduld te hebben, maar tegelijk ook in te zetten op een eigen systeem van leerwinstmeting.

Het is goed dat nieuwe scholen niet meer automatisch erkend worden, maar dat een strikte naleving van de toepassing van de grond- en mensenrechten gevraagd

wordt. Hoe zal de naleving en de toepassing van het EVRM en de Rechten van het Kind in de praktijk aangetoond en onderzocht worden? Op welke manier wordt dit vandaag gecontroleerd? Bekijkt de inspectie bij de doorlichtingen ook dat element of is er een andere vorm van constante monitoring mogelijk?

Ook de verlaging van de leerplichtleeftijd is een goede zaak, meent Jean-Jacques De Gucht. Hoe sneller kleuters in aanraking komen met andere kleuters en met het Nederlands, hoe beter. Bovendien worden door maximaal in te zetten op kleuterparticipatie kinderen uit kansengroepen bereikt. Vanaf 1 september 2020 start de leerplichtleeftijd in het jaar dat het kind 5 jaar wordt en dus vanaf de derde kleuterklas. Het lid is van mening dat de leerplichtleeftijd nog verder verlaagd zou moeten worden en vraagt om deze legislatuur aan te grijpen om de federale collega's aan te moedigen om verdere stappen in die richting te zetten.

Een andere belangrijke doelstelling vind het lid het invoeren van de levensbeschouwelijke neutraliteit in het GO! en het provinciaal onderwijs. Het is dankzij de neutraliteit van de overheid dat iedere burger het individueel recht op godsdienstige en levensbeschouwelijke beleving vrij kan uitoefenen.

Neutraal onderwijs is onderwijs dat niet gestoeld is op een specifieke ideologische, filosofische of religieuze overtuiging, maar wel met respect voor de persoonlijke opvattingen van ouders en leerlingen. In een steeds diverser wordende samenleving impliceert neutraliteit de gelijkwaardigheid van levensbeschouwelijke overtuigingen, wat een vereiste is om het democratisch samenleven te bevorderen. Het is de neutraliteit of onpartijdigheid die de dialoog tussen de verschillende levensbeschouwingen, op voet van gelijkheid, mogelijk maakt. Welke maatregelen zal de minister concreet nemen om de levensbeschouwelijke neutraliteit in het officieel onderwijs te waarborgen?

Vervolgens heeft het lid het over het faciliteren van de interlevensbeschouwelijke dialoog in het GO!. Het is de persoonlijke overtuiging van Jean-Jacques De Gucht dat het onderwezen worden in een specifieke levensbeschouwing niet thuishoort op school – en hiermee bedoelt de spreker elke gesubsidieerde school – maar tot de privésfeer behoort. Onderwezen worden over levensbeschouwingen is dan weer wel een taak van het onderwijs: objectief, kritisch en pluralistisch. Jongeren leren op die manier hoe ze in een vrije, open en tolerante samenleving met levensbeschouwelijke en culturele verschillen moeten omgaan.

Door leerlingen intellectueel uit te dagen en hen te confronteren met een grote verscheidenheid aan meningen en overtuigingen, leert men de eigen opvattingen over mens en maatschappij in vraag te stellen en ze te toetsen aan de denkbeelden van anderen.

Onverdraagzaamheid is vaak het gevolg van onwetendheid, stelt de spreker. Kennis over de ideeën en overtuigingen van anderen leidt tot wederzijds begrip. Het onderwijs is dan ook de instantie bij uitstek die de dialoog tussen de verschillende levensbeschouwingen in de samenleving moet aanmoedigen en faciliteren. Interlevensbeschouwelijke dialoog staat stil bij verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende erkende godsdiensten en levensbeschouwingen. Maar tegelijk is het van groot belang dat onderricht in die levensbeschouwingen zo kwalitatief mogelijk gebeurt. Zeker de kwaliteit van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken moet constant bewaakt worden.

Het enige wat er over het dko in de beleidsnota staat, is dat het decreet wordt geëvalueerd en zo nodig wordt bijgestuurd. Open Vld pleit hier toch voor behoedzaamheid. Er is de vorige legislatuur lang en hard gewerkt aan het vernieuwde decreet en het is een goed decreet geworden dat bovendien breed gedragen wordt. Het decreet biedt voor het eerst een duidelijk regelgevend kader voor het volledige

dko-landschap. De spreker stipt enkele van de vele positieve maatregelen uit het decreet aan: minder regels en meer vrijheid om in te spelen op vraag en aanbod; de autonomie van de academie; een verlaging van de instapleeftijd naar 6 jaar en meer samenwerking met het basis- en secundair onderwijs. Stuk voor stuk maatregelen die het dko nodig had om zijn rol in de samenleving optimaal te kunnen vervullen. Wat is de visie van de minister met betrekking tot het dko? In welke gevallen zou hij zich genoodzaakt zien om het decreet bij te sturen?

Waar het decreet geen oplossingen voor bracht, was het infrastructuurprobleem in het dko. Ook in de beleidsnota wordt daar met geen woord over gerept. Begin dit jaar werd op initiatief van minister Gatz een omvangrijk rapport opgesteld dat de infrastructuurnoden van de Brusselse Nederlandstalige academies in kaart bracht. De problemen slepen al jaren aan en de toestand van sommige Nederlandstalige academies is ronduit schrijnend. Wat is de reactie van de minister op het rapport? Welke maatregelen zal hij deze legislatuur nemen om deze problematiek aan te pakken?

Wat het hoger onderwijs betreft, worden er maatregelen genomen om de studieduurverlenging een halt toe te roepen. De beleidsnota vermeldt enkele concrete handelingen die betrekking hebben op de opgenomen en verworven studiepunten van generatiestudenten en op masterstudenten die nog opleidingsonderdelen uit de voorafgaande bachelor moeten afwerken. Het is belangrijk te onderstrepen dat deze maatregelen geen 'harde knip' voorstellen – waarbij de deur voor bepaalde studenten definitief wordt dichtgeslagen – en ook voldoende ruimte laten aan de hogeronderwijsinstellingen om daar praktische invulling aan te geven.

Aan de hogescholen worden de OBE's van bepaalde opleidingen herbekeken. Dat is volgens de spreker terecht, want bedrijfs- en STEM-gerichte opleidingen vallen daardoor terug op een financiering die niet meer conform de huidige noden en verwachtingen is. In de meerjarenraming van minister Diependaele staat dat vanaf begrotingsjaar 2021 het groeipad dat in het Integratiedecreet werd ingeschreven zal worden gemilderd. Zal dit ook effect hebben voor de hogescholen?

Door die mildering, ook wat het overslaan van de kliks in 2021 betreft, zijn de hogeronderwijsinstellingen mogelijk onvoldoende op de hoogte wat hiervan de gevolgen zullen zijn voor hun eigen meerjarenplanning en -begroting. Het lid roept de minister op om duidelijk aan de instellingen te communiceren waar ze zich op financieel vlak aan mogen verwachten.

De demografische groei in het lager onderwijs, die zich nu gaat doorzetten in het secundair, zal zich over een aantal jaren ook in het hoger onderwijs manifesteren. Men is daar momenteel niet op voorbereid. Kan de te verwachten toename aan studenten op een of andere manier in kaart worden gebracht?

Tijdens de inspraakdag van de Vlaamse Scholierenkoepel op 15 november wezen de scholieren op de beperkte inspraak die ze hadden bij de totstandkoming van de beleidsnota. Op welke manier gaat de minister de scholieren meer betrekken bij de uitvoering van de beleidsnota?

2.4.2. *Begroting*

Er wordt maximaal geïnvesteerd en de besparingen zijn minimaal. Dat het onderwijs gevrijwaard blijft van zware besparingsmaatregelen is een verstandige beslissing, meent Jean-Jacques De Gucht. Meer zelfs, deze legislatuur wordt in 3 miljard euro extra voorzien. Het onderwijsbudget voor volgend jaar stijgt netto met 362 miljoen euro. Het is bovendien een goede zaak dat de regering ervoor kiest om de onderwijsmiddelen prioritair in te zetten waarvoor ze bedoeld zijn. Klemtonen

liggen op de klasvloer en de school en dus niet op de tussenstructuren of overbodige administratie.

Als gevolg van de aanpassing van het M-decreet in 2018 kregen de kleine types in het buitengewoon onderwijs een open-endfinanciering, wat resulteerde in een toevoeging van 86.000 euro voor het buitengewoon basisonderwijs. Terzelfdertijd is er een vermindering van 342.000 euro voor het aantal omkaderingseenheden voor het ondersteuningsmodel. In het secundair is er een bijsturing naar beneden van 463.000 euro. Hoe verklaart de minister de vermindering van de kredieten voor het ondersteuningsmodel binnen het basis- en secundair onderwijs en vanwaar het verschil tussen het basis- en het secundair onderwijs? In welke mate staan de toegevoegde middelen in verhouding tot de afgenomen kredieten?

Wat het hoger onderwijs betreft, is er voor de aanpassing van de OBE'S een budget van 4 miljoen euro. Kan de minister toelichten op basis waarvan dat bedrag werd bepaald?

Tijdens de vorige legislatuur werden de hbo5-opleidingen ingekanteld in de hogescholen. De middelen voor onderwijzend personeel en een beperkt investeringskrediet werden daarbij overgedragen. De werkingsmiddelen en andere kosten voor bijkomend personeel en administratie van deze graduaatsopleidingen komen op de rekening van de hogescholen. Wil de minister hiervoor in de toekomst bijkomende budgettaire middelen ter beschikking stellen?

Er wordt 10 miljoen euro vastgelegd voor de opstartfinanciering van nieuwe richtingen in het hoger onderwijs in Limburg en West-Vlaanderen. Volgens de toelichting gaat het specifiek om de ondersteuning van nieuwe opleidingen die inspelen op het lokale bedrijfsleven, bestaande onderzoeksactiviteiten en de noden op de arbeidsmarkt. Voor UHasselt wordt een bedrag van 5 miljoen euro uitgetrokken. Maar hoe valt de inrichting van nieuwe, specifieke opleidingen te rijmen met de aanbevelingen uit het rapport-Soete daaromtrent? De overige 5 miljoen is bestemd voor het West-Vlaamse hoger onderwijs. Hoe zal de verdeling van dat budget daar precies gebeuren tussen de verschillende onderwijsinstellingen? In welke mate kunnen zij zelf, en in onderling overleg, daarbij betrokken worden?

Daarnaast is de spreker blij met de verhoging van bijna 2 miljoen euro voor studentenvoorzieningen. Wanneer het over studenten gaat, moet het ook gaan over hun mentaal welbevinden. Deze problematiek komt aan bod in de beleidsnota, maar er is geen concreet begrotingscijfer hoe hiermee zal worden omgegaan. Kan de minister dit verder toelichten?

Eind 2019 zal meer dan 85 procent van de bouwwerkzaamheden in het kader van Scholen van Morgen opgeleverd zijn. De resterende 15 procent is voorzien voor 2022. Is dat op schema? Welke projecten wachten nog op afronding? Zijn alle projecten nu van start gegaan?

De middelen voor lonen en werking van de pedagogische begeleiding en de inspectie levensbeschouwelijke vakken worden samen beschouwd. Kan de minister dit begrotingsartikel concreet toelichten? Waar zullen de besparingen van 816.000 euro zich vooral doen gelden? De spreker pleit ervoor om beiden voortaan apart te bekijken.

Ook de middelen voor nascholingsprojecten en professionalisering worden vermindert, hoewel dit toch al langer één van de pijnpunten is in het onderwijs. Zowel uit onder meer het tijdsbestedingsonderzoek als uit het recent OESO-rapport Skills Strategy Flanders blijkt dat leerkrachten zeer weinig tijd kunnen besteden aan bijscholing. Is er hier geen tegenstrijdigheid, vraagt de spreker zich af, waarbij de minister wil inzetten op professionalisering van leerkrachten maar tegelijkertijd

bespaart op projecten. Op welke adviezen heeft de minister deze beslissing gebaseerd?

2.5. Stijn Bex

De uitgangspunten van de capaciteitsuitbreiding blijken volledig in de lijn te liggen van die van de vorige minister, die een inhaalbeweging voor het basisonderwijs inzette, schetst *Stijn Bex*. Dat de focus nu verschuift van basis- naar secundair onderwijs noemt het lid logisch. De minister gaat voortbouwen op bestaande instrumenten als de capaciteitsmonitor maar kondigt ook maatregelen aan om projecten zo snel en effectief mogelijk te realiseren, waarvan hij er enkele opsomt. Uiteraard vindt zijn fractie het goed dat de minister inzet op duurzame en ecologische schoolgebouwen, en verder wil evolueren naar multifunctionele infrastructuur.

Daarop gaat hij in op de middelen die de minister uittrekt voor deze vooralsnog vage en algemene principes. De regering wil besparen om voor 1,65 miljard euro extra te kunnen investeren, gespreid over vijf jaar. Daarvan gaat 500 miljoen euro naar het Departement Onderwijs en Vorming voor investeringen in onderwijsinfrastructuur.

Het lid merkt op dat de urgentie in de vorige legislatuur nog iets hoger was, want minister Crevits heeft over vijf jaar in 540 miljoen euro extra middelen voor scholenbouw voorzien. Bovendien is het steile groeipad een eufemisme voor het lage begin: 25 miljoen euro in 2020, wat gradueel oploopt tot 205 miljoen euro in 2024. Nochtans zijn de noden nu al bijzonder hoog, waar nog bijkomt dat ingezette middelen pas na 1 of 2 jaar of zelfs nog later capaciteit opleveren. Hij vraagt dan ook waarom de minister het zwaartepunt van de investeringen op het einde van de legislatuur legt.

Zelfs de 25 miljoen euro voor volgend jaar valt tegen, want er wordt slechts voorzien in 8,5 miljoen euro bijkomende beleidskredieten ten opzichte van 2019, wat het lid berekende door van de 409,565 miljoen VAK van de minister de 401,075 miljoen VAK van minister Crevits af te trekken. Daar moeten trouwens ook de meeruitgaven aan beschikbaarheidsvergoedingen in het kader van Scholen van Morgen mee betaald worden. Voor de reguliere investeringsmiddelen schrijft de minister liefst 18,7 miljoen euro minder vastleggingskredieten in. Op die manier wordt het moeilijk om de wachlijst weg te werken, meent Stijn Bex.

Bizar is verder dat de 26 miljoen euro van het Klimaatfonds voor investeringen in duurzame scholen geschrapt wordt in 2020, terwijl bedrijven als Exxon Mobile wel op een bijdrage kunnen blijven rekenen. Hoe wil de minister met minder middelen voor klimaatvriendelijke investeringen zijn ambities inzake duurzame schoolgebouwen concretiseren?

Zijn fractie stelt bij de capaciteitsmiddelen ook een grote discrepantie vast tussen vastleggings- en vereffeningskredieten: 75,85 miljoen euro ten opzichte van een kleine 8 miljoen euro. Dat is een gevolg van de trage realisatie van capaciteitsuitbreiding, die al zeer lang een probleem vormt. Wat doet de minister concreet om dit te versnellen?

Ook vindt Stijn Bex niets terug in de begroting over de voortzetting van het asbest-afbouwplan met inbegrip van de verwijdering van risicovol asbest. In welk budget voorziet de minister en wat is het tijdspad?

Daarop gaat hij in op het hoger onderwijs. De minister wil de hogeronderwijsinvesteringen effectiever maken door de gemiddelde studieduur terug te dringen. Het lid noemt de bezorgdheid om betere oriëntatie en de bestrijding van eindeloos

aanslepende studies terecht. Hij betwist de stijgende tendens van duur en kosten geenszins, maar dringt er wel op aan efficiëntiemaatregelen te baseren op harde feiten. Dat is anders dan de beleidsnota, waarin de cijfers amper de stelling bewijzen, laat staan dat men er de reële meerkosten kan uit afleiden. Kan de minister alsnog de nodige cijfers voorleggen?

Volgens het lid kan de minister partners vinden bij hogescholen, universiteiten en zelfs studenten voor een efficiënter hoger onderwijs, maar hij waarschuwt hem meteen wel voor te ver doorgedreven rationalisering. De minister heeft al duidelijk gemaakt dat er geen harde knip komt tussen bachelor en master, maar daar komt bij dat een langer traject ook gerechtvaardigd kan zijn door persoonlijke situaties of keuzes. Een te sterke beperking van de toegang brengt maatschappelijke kosten mee. Heeft de minister cijfers over de economische impact van verminderde instroom en verhoogde uitval door bindende toetsen en het terugdringen van de flexibilisering? Hoe verhoudt die zich tot de mogelijke winst door hogere studie-efficiëntie? Is hij, bij gebrek daaraan, van plan een studie of een bevraging uit te voeren?

De fractie van Stijn Bex ziet weinig voornemens om tot betere toegankelijkheid en diversiteit te komen. De groei van het aantal starters met een laag- of midden-geschoolde moeder stagneert. De Europese doelstellingen uit Pact 2020 werden niet gehaald. Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat dit over vijf jaar wel het geval is? Over de bindende proef die hij wil onderzoeken om het prestige van de lerarenopleiding te versterken en haar aantrekkelijker te maken, lieten kritische stemmen al horen dat zij de instroom zou kunnen doen afnemen en de diversiteit afremmen. Een kennisproef zou potentieel goede leraren aan de poort tegenhouden. Dat kan Vlaanderen zich in het licht van het dreigende tekort niet permitteren, beklemtoont de spreker.

In de plaats stelt VLHORA een instapproef voor, waarin de startcompetenties worden gemeten. Wie onvoldoende scoort, wordt verplicht tot een inlooptraject en neemt het eerste jaar niet de volle 60 studiepunten op, maar wordt in de hogeschool zelf bijgespijkerd. Groen vindt dat een betere werkwijze, met als voordelen dat het diploma secundair onderwijs niet wordt uitgehold maar toegang blijft bieden tot het hoger onderwijs, en dat de toegang daartoe wordt verruimd in plaats van verengd, wat nodig is in het licht van de vermelde behoefte aan leraren of verplegers. Zijn fractie is ervan overtuigd dat het hoger onderwijs en het volwassenonderwijs zelf het best geplaatst zijn om in begeleiding op maat te voorzien van wie over onvoldoende basiscompetenties beschikt. Zij zal kandidaten efficiënter leiden naar opleidingen en daardoor alleen al goedkoper zijn.

Hoe staat de minister tegenover dergelijke instapproef met verplicht inlooptraject? Welk overleg plant hij? Welke van de denksporen die VLHORA voorstelt voor andere opleidingen vindt hij interessant? Wat vindt hij van het startersjaar waarin beginnende leerkrachten beter begeleid worden?

Wat de toelatingsproef geneeskunde betreft, vindt Groen het vreemd dat de decanen bang zijn dat een ruimere instroom de kwaliteit van de opleiding doet dalen. Hoe zorgt de minister ervoor dat in- en uitstroom onze maatschappij beter afspiegelen? De huidige proef heeft immers een corporatistisch effect. VUB-onderzoek toont dat ze niet alleen op kennis en vaardigheden maar ook op de economische situatie selecteert. De slaagkans van een kandidaat met twee hoogopgeleide ouders is dubbel zo hoog, mede door financiële drempels bij de voorbereiding.

De Vlaamse participatie aan levenslang leren door de groep van 25 tot 64 jaar blijft een zwak punt. De Europese doelstellingen worden niet gehaald en er wordt ook geen vooruitgang geboekt, hoewel iedereen overtuigd is dat de snel evoluerende economie voortdurende omscholing nodig maakt. Het platform levenslang leren is

op zich goed, maar hoe ziet de minister het volwassenonderwijs zelf evolueren? Wil hij sterker inzetten op afstandslernen? Wat zijn de concrete plannen om de mensen aan te trekken die nog niet de cultuur hebben om levenslang te leren?

Vervolgens bespreekt Stijn Bex de aspecten van het leerplichtonderwijs die betrekking hebben op Brussel en de Vlaamse Rand. Bij uitstek in de Vlaamse Rand wil de minister inzetten op taalintegratietrajecten, hoewel de problemen van taalachterstand het scherpst zijn in Antwerpen, Gent, Brussel en andere centrumsteden. Klopt dat en zo ja, waarom? Is hij zinnens in de Vlaamse Rand te experimenteren met gescheiden taalbadklassen van een jaar, en wil hij zo de instroom van Brusselaars afremmen door te dreigen met een extra studiejaar? Het lid hoopt dat de coalitiepartners van de N-VA in de Vlaamse Rand geen andere standaarden zullen hanteren dan in de rest van Vlaanderen.

Wat de instroom in de Vlaamse Rand van leerlingen uit het Waalse Gewest en uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreft, pleit hij voor een helder onderscheid. De bespreking van de beleidsnota Vlaamse Rand leerde dat over 10 jaar het aantal leerlingen uit het Waalse Gewest dat schoolloopt in Vlaams-Brabant zal stijgen met 23 procent, wat neerkomt op 24 leerlingen extra per jaar op een totale populatie van 1100 leerlingen uit Wallonië. Is het nodig om daarvoor een aparte voorrangregeling op te zetten, met alle juridische moeilijkheden, administratieve lasten en financiële kosten van dien, waarvoor de minister zelfs een speciale kabinetssmedewerker in dienst neemt?

In dezelfde periode is het aantal Brusselse leerlingen in de Rand veel sterker gestegen, maar men mag ook niet uit het oog verliezen dat tegelijk ook veel kinderen de omgekeerde beweging maken. In de plaats van een kostelijke voorrangregel zonder veel impact, is het volgens Groen aangewezen in te zetten op capaciteitsverhoging in zowel Brussel als de Vlaamse Rand. Dergelijke oplossing is de meest efficiënte, waarbij dialoog met andere beleidsniveaus een goede zaak zou zijn. De nieuwe Brusselse beleidsploeg doet alvast inspanningen voor meer overleg tussen Nederlands- en Franstalige beleidsmakers. Met wie wil minister Weyts in dialoog treden? Het lid hoopt in elk geval dat de VGC-expertise in het debat wordt betrokken. Hij onderstreept dat Vlaanderen moet blijven inzetten in Nederlandstalige onderwijscapaciteit in Brussel, al erkent hij dat ook de Franse Gemeenschap zijn verantwoordelijkheid moet nemen. De belangen van Nederlandstalige Brusselaars en inwoners van de Vlaamse Rand gaan hand in hand. Als men het capaciteitsprobleem in de Rand onder controle wil houden, zal ook in Brussel geïnvesteerd moeten worden, vat hij samen.

De groei van het Nederlandstalig onderwijs blijft zich de komende jaren doorzetten, ook in het secundair onderwijs. De capaciteitsmonitor concludeerde al dat de huidige investeringen tegen 2024-2025 niet volstaan. Hoewel het regeerakkoord de dubbele Brusselnorm bevestigt, wordt geen van beide gehaald voor onderwijs. Het Brusselse aandeel belooft 6,12 procent van het Vlaamse budget, doch alleen als men universiteiten en hogescholen meetelt. Het basisonderwijs haalt slechts 4,42 procent. Aangezien het Nederlandstalig onderwijs 20 tot 22 procent van de kinderen bedient, valt nog een lange weg te gaan. Groen pleit voor de ambitie om werk te maken van een groei tot 30 procent. Hoe zorgt de minister ervoor om de dubbele Brusselnorm wel te halen?

Het vasthouden aan de voorrangregel van minstens 65 procent voor Nederlandstaligen lijkt de spreker, gezien de impact in een beperkt aantal scholen, eerder een maatregel om elitescholen in te richten. In de praktijk wisten tot nu toe immers slechts een bijzonder klein aantal scholen de huidige 55 procent in te vullen.

De voorrang van 15 procent voor kinderen die 9 jaar basisonderwijs doorliepen, noemt hij een arbitraire keuze. Waarom is gekozen voor 15 procent en 9 jaar? De

eerste kleuterklas niet gevolgd hebben, volstaat al om niet in aanmerking te komen. Het lid hoopt op een debat hierover.

Hoewel het onderwijs in Brussel een beleid op maat van de Brusselse realiteit nodig heeft, ontbreekt in de beleidsnota de Brusseltoets. Welke specifieke maatregelen heeft de minister bijvoorbeeld in gedachte over kleuterparticipatie, over de afstemming tussen school en buitenschoolse opvang, en het lerarentekort? Wat dat laatste betreft, wijst hij erop dat 90 procent van de leerkrachten van buiten Brussel komt, van wie velen begrijpelijk kiezen voor een baan in hun buurt zodra ze de kans krijgen. De uitval in de eerste vijf jaar ligt er nog hoger dan elders, in weerwil van de OCD-begeleiding. Denkt de minister, in het licht van het te lage slaagpercentage aan de Brusselse hogescholen, aan een specifieke begeleiding van de Brusselse studenten, bijvoorbeeld in de omgang met de taalproblematiek? Hoe zorgt hij ervoor dat het lerarenkorps de Brusselse diversiteit beter weerspiegelt? Wordt de VGC betrokken bij de curriculumvernieuwing?

Vervolgens attendeert hij op de Brusselse ambities op het vlak van meertaligheid. Er wordt gewerkt aan een langetermijnproject om alle Brusselaars Nederlands, Frans en een derde taal te laten spreken. Dat ook Franstalige partijen meedoen, toont dat ook hun geesten beginnen te rijpen. Het lid hoopt dat zijn enthousiasme daarover gedeeld wordt. Hoewel het verder reikt dan alleen onderwijs, houdt het ook een sterke vraag naar tweetalig onderwijs in, zonder dat elke school tweetalig hoeft te worden. Hoewel in de meeste scholen weinig zal veranderen, moet men open staan voor het eigen pedagogisch project van sommige scholen om te experimenteren met tweetaligheid. Hij hoopt dat de minister die openheid aan de dag legt.

Tot slot is het volgens Stijn Bex een gemiste kans dat de beleidsnota geen woord rept over LGBT+-leerlingen, een groep die meer dan andere te kampen krijgt met mentale gezondheidsproblemen. Het onderwijs kan een belangrijke rol spelen om hun welzijnscijfers te verhogen en de acceptatie bij andere jongeren te verbeteren. Is de minister van plan daar specifiek aandacht aan te besteden?

2.6. Jan Laeremans

Beleidsnota

De fractie van *Jan Laeremans* vindt de omgevingsanalyse onvolledig. Het klopt dat de Vlaamse onderwijsresultaten al jaren achteruitgaan. Dat blijkt niet alleen uit de onrustbarende cijfers die de minister presenteerde, maar ook het lid zelf ervaart bij de leerlingen uit het secundair onderwijs een gebrek aan ambitie om het goed te doen.

Wat evenwel ontbreekt in de omgevingsanalyse zijn de verklaringen voor die terugval. Waarom haalt slechts 38 procent van de bso-leerlingen de eindtermen voor Nederlands en slechts 39 procent voor functionele rekenvaardigheid? Volgens zijn fractie is de verklaring dat te weinig eisen worden gesteld op kennisvlak, te weinig discipline wordt opgelegd en soms te mild wordt gedelibereerd.

Daarnaast is een van de grote oorzaken volgens de spreker de massale immigratie. Veel nieuwkomers hebben immers een enorme taalachterstand en er zijn groepen bij waarvan de thuiscultuur allesbehalve op studeren gericht is. Hoe kunnen de kinderen van ouders die het belang van studeren niet inzien de juiste attitude vinden om mee te draaien in ons onderwijssysteem?

Vanaf 10 procent allochtone leerlingen in een klas begint het niveau vaak te dalen. Als ze in een school met 90 procent zijn, zoals in de grote steden, de Vlaamse Rand of de Denderstreek, haalt de laatste 10 procent Vlamingen zijn kinderen liever weg.

Allochtone ouders doen trouwens hetzelfde. Zolang men niet stopt met het importeren van mensen uit de vier windstreken, blijft het dweilen met de kraan open, poneert hij. Het lid vraagt waarom daarover niet meer detailcijfers in de omgevingsanalyse staan, die zich beperkt tot de evolutie van het totaalpercentage.

De analyse signaleert verder dat veel jongeren kampen met psychische problemen. Meer dan een kwart slaapt slecht. Het lid suggereert een verband met het gebruik van smartphones, soms tot diep in de nacht. Hij verwijst naar een krantenartikel over het verband tussen gsm-gebruik en slechte studieresultaten, en pleit voor een ernstig onderzoek.

Een van de belangrijkste problemen is de uitstroom van leerkrachten. De oplossing vereist echter gedetailleerde gegevens over welke leerkrachten uitstromen, waar en waarom. Het lid veronderstelt dat dit nog nooit grondig bestudeerd is. Zou men niet alle leerkrachten die de laatste vijf jaar afhaakten omdat ze het niet meer zagen zitten, kunnen aanschrijven met een enquête?

Een ander knelpunt voor zijn fractie is de verouderde staat van de gebouwen. Is daar ooit al eens een grondige inventaris van gemaakt, waaraan een actieplan gekoppeld kan worden? Wil de minister daar werk van maken? Ook over de verwarmingskosten zou hij graag cijfers zien. Volgens hem valt heel wat winst te puken uit de vervanging van enkel glas. Scholen moeten zelf 40 procent van de investeringskosten ter beschikking stellen, wat niet evident is. Op basis van cijfers uit een enquête bij de scholen kan men een diagnose stellen en een actieplan opmaken, waarbij het lid attendeert op het nut voor het leefmilieu.

2.7. Annabel Tavernier

Beleidsnota

Annabel Tavernier noemt de beleidsnota ambitieus. De minister legt de lat terecht hoger. Zij is verheugd dat de versterking van de Nederlandse taalkennis en -vaardigheid de rode draad vormt. Alle andere vormen van leren steunen er immers op. Tegen wanneer wil de minister de bestaande toolkits tot één instrument voor taal-screening omvormen? Heeft hij al een plan van aanpak? Wordt in incentives voorzien om de taalintegratietrajecten zoveel mogelijk netoverschrijdend te organiseren? Hoe worden de zomerscholen ondersteund?

Wat de blijvende uitdaging van de capaciteitsproblematiek in Brussel betreft, wil ze weten op welke manier de minister de actieve wisselwerking met de Franse Gemeenschap over de gedeelde verantwoordelijkheid voor het Brusselse onderwijs wil vormgeven. Komt er overleg op regelmatige basis? Gaat hij een werkgroep oprichten?

Op welke wijze zal de minister de geplande uitwisseling van taal- en andere leraren, die zij verwelkomt, onder de aandacht brengen? Komt daarover overleg met de onderwijsminister van de Franse Gemeenschap.

Hoe wordt de uitrol van duaal leren in het volwassenenonderwijs voorbereid?

Wat de doelmatigheidscontrole van de werkingsmiddelen die zijn toegekend op basis van de socio-economische status van de leerling betreft, wil *Annabel Tavernier* weten of zij onaangekondigd zal gebeuren en door wie. Welke criteria worden gehanteerd bij de evaluatie?

2.8. Hannelore Goeman

Beleidsnota

Hannelore Goeman vindt de omgevingsanalyse, die bevestigt dat het onderwijs voor grote uitdagingen staat, uitstekend. De hele beleidsnota is trouwens goed geschreven, ook al is ze het niet met alle keuzes eens. Als belangrijk werk noemt ze kwaliteit, lerarentekort, taalonderwijs, democratisering en gelijke kansen.

Haar fractie is niet tegen taalscreening of taalintegratietrajecten. Vraag is wie de screening ontwikkelt en welk deel van het budget daarvoor wordt uitgetrokken. Komt er een open oproep? Hoe zien de trajecten er concreet uit? Blijven kinderen met taalachterstand in dezelfde klas als de andere, maar krijgen ze extra les? Tijdens of na de lessen? Of worden ze voltijds samengezet in een aparte klas? Nemen scholen daar extra leerkrachten voor in dienst? Hebben die een pedagogische taalopleiding? Als het antwoord op al die vragen bevestigend is, lijkt 3 miljoen euro voor ontwikkeling en trajecten haar nogal bescheiden. Zij onderstreept nogmaals dat haar fractie tegen aparte taalbadklassen is, omdat recent onderzoek bevestigt dat het niet werkt. Kinderen leren beter van elkaar, nog afgezien van het risico op stigmatisering.

Ook zij vraagt zich af waarom de trajecten bij uitstek in de Vlaamse Rand ingezet worden, want Brussel en andere Vlaamse steden hebben evenzeer een duidelijke aanpak nodig.

De wetenschappelijke evaluatie van CLIL, waarin zij sterk gelooft, stemt haar tevreden. Hoeveel geld wordt daarvoor uitgetrokken? Haar fractie hoopt dat het een stap is naar de verdere uitrol van meertalig onderwijs en dat de minister een constructieve houding zal aannemen ten aanzien van de proefprojecten die men in Brussel wil opzetten.

Met gevalideerde en gestandaardiseerde proeven heeft ze evenmin problemen, zolang ze tot doel hebben de kwaliteit van een school als geheel te monitoren en niet om leerlingen of scholen te rangschikken. Wie gaat ze ontwikkelen en afnemen, en wat is het budget? Komt ook hier een open oproep? Is het hele bedrag voor 2020 (2 miljoen euro) bedoeld voor de ontwikkeling van de test? De spreker is benieuwd naar de afloop in het licht van de verschillende terminologie die koepels hanteren in hun leerplannen.

Hoe bepaalt de minister dat een school significant minder leerwinst genereert en moet instappen in een begeleidingstraject? Wat bedoelt hij met "vrij te kiezen"? Hoe ziet dergelijk traject eruit? Wordt daar extra geld voor uitgetrokken? Zo ja, hoeveel? Wie voert de begeleiding uit? Zij hoopt dat de opdracht niet aan de pedagogische begeleidingsdiensten wordt toegewezen, aangezien die moeten besparen. Met het streven van de minister naar hun samenwerking heeft ze geen probleem, maar ze begrijpt niet waarom hij volgend jaar 1 miljoen euro bespaart, net wanneer hij nieuwe eindtermen wil invoeren in het basisonderwijs, al is ook dat op zich een goed idee.

Hannelore Goeman steunt de ontwikkeling van een kader met duidelijke doelstellingen voor de thans niet altijd efficiënt ingezette SES-middelen. Onrustwekkend is wel dat de minister als prioriteiten taalbadklassen, leermateriaal NT2 en huiswerkbegeleiding naar voren schuift. Gelijke kansen mogen niet gereduceerd worden tot taalonderwijs Nederlands. De minister noemt Nederlands het chassis van het onderwijs, maar zonder de wielen van financiële of psychologische begeleiding gaan leerlingen die het thuis moeilijk hebben niet ver rijden met het chassis.

De leerplicht vanaf 5 jaar vindt zij een goede zaak, maar wat onderneemt de minister concreet ten aanzien van moeilijk bereikbare ouders? Volgens haar volstaan financiële incentives niet als enige antwoord. Haar fractie pleit ervoor nog verder te gaan en de leerplicht tot 3 jaar te verlagen. Is de minister bereid dat te onderzoeken?

Volgens Hannelore Goeman zal de thans voorliggende modernisering van het secundair onderwijs fundamenteel weinig veranderen. Scholen zullen hun bestaande aanbod in de mogelijkheden inpassen. Een eenvoudige, uniforme tabel is prima, maar wat werkelijk had moeten gebeuren, is een doordachte rationalisatie van het aanbod aan richtingen. Bovendien worden leerlingen in het nieuwe model vanaf het tweede jaar vastgezet in een traject dat niet richtinggevend maar bindend is. Er verandert dus niets aan de kern van het probleem, namelijk dat niet kinderen maar de ouders een keuze maken.

Haar fractie maakt zich ook zorgen over kinderen die door omstandigheden in de B-stroom terechtkomen, en vreest dat ze er nooit meer uit geraken, ook al hebben ze de competenties. Hoe zet de minister scholen aan om deze kinderen kansen te geven om alsnog aansluiting te vinden bij de A-stroom? Dat zal alvast niet lukken met de besparingen, waardoor leraren geen tijd of middelen meer zullen hebben voor een persoonlijke aanpak, meent de spreker. Ook in dit domein investeert de regering liever in infrastructuur dan in werking, waardoor de kwaliteit zal achteruitgaan.

Haar fractie is overtuigd van duaal leren als brug tussen onderwijs en arbeidsmarkt en is dan ook verbaasd over de besparing van 690.000 euro. Hoe legt de minister dat uit?

Waarom wil hij het nieuwe Dko-decreet nu al evalueren? Hoewel hij het succes erkent, topt hij toch de open end af. Het lid vreest hoger inschrijvingsgeld en druk op de toegankelijkheid.

Sp.a heeft er grote vragen bij dat de klassenraad het laatste woord krijgt bij de beslissing of een kind met een beperking een plaats krijgt op school. Het lid herinnert aan de essentie van inclusief onderwijs: een aangepast individueel traject is een recht, geen gunst. De overheid moet ervoor zorgen dat scholen dit aankunnen, door extra ondersteuning. De begroting geeft echter niet de indruk dat daarvan werk wordt gemaakt, maar bevestigt eerder de tendens dat opnieuw meer leerlingen naar het buitengewoon basisonderwijs gaan, dat er 281.000 euro werkingsmiddelen bij krijgt, terwijl de middelen voor het ondersteuningsmodel M-decreet naar beneden worden bijgesteld met 342.000 euro. Dat is het omgekeerde van wat zou moeten, meent de spreker.

Zij rekent dan ook op de minister om de ondersteuning van gewone scholen te versterken, maar heeft geen probleem met de evaluatie op zich van het model. Ook hier rijst wel de vraag waarom dat zo snel al gebeurt. De minister lijkt vooral niet overtuigd te zijn door de keuze van zijn voorganger. Het lid onderstreept wel dat de bepleite ondersteuning niet ten koste mag gaan van die van het buitengewoon onderwijs, waarvan het secundaire niveau niet wordt ontzien. Ook daar wordt de niet-looncomponent immers niet geïndexeerd. Hoe moeten scholen dat opvangen? Wat betekent in dat verband dat de verdubbeling van de lineaire financiering type 6 niet wordt doorgevoerd? En op basis van welke criteria werden de proefprojecten leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs gekozen?

Is er een directe aanleiding om het decreet Leerlingenbegeleiding te evalueren? Hoe ziet de geïntegreerde zorgondersteuning in wijken eruit? Op zich is haar fractie voorstander van dergelijke samenwerking door organisaties, al heeft ze ernstige

vragen bij het succes als men eerst bespaart op pedagogische begeleidingsdiensten en CLB's. Hoe rijmt de minister een en ander?

Afspraken met uitgevers met het oog op kostenbeheersing vindt de spreker goed en ze is benieuwd naar de concretisering, want over het algemeen is het beleid op dit vlak vrijblijvend en beperkt. Zo begeleidt het project 'Samen tegen onbetaalde schoolfacturen' jaarlijks slechts 45 van de 1060 middelbare scholen, wat volgens haar in de praktijk leidt tot meer en minder dure scholen, terwijl elke school en elke richting voor elk kind toegankelijk zouden moeten zijn. Daarom is een maximumfactuur in het secundair onderwijs cruciaal, evenals de naleving ervan in het lager onderwijs. Zij is ook benieuwd naar de aanpak van de lege broodtrommels, want ze is niet overtuigd van de 1 euromaaltijden. De spreker heeft in de voorliggende begroting echter niet teruggevonden dat de Vlaamse Regering de lokale besturen daarbij gaat helpen.

Tegen extra investeringen in infrastructuur kan Hannelore Goeman op zich niet zijn, al rijst wel meteen de vraag welke zin ze hebben als er vervolgens onvoldoende middelen zijn voor de mensen die erin moeten werken. Bovendien worden, wat de financiering betreft, de verse middelen voor DBFM uit de reguliere scholenbouw gehaald, waardoor het wachten daar langer zal worden. Klopt dat?

Wat het Inschrijvingsdecreet betreft, herhaalt de spreker dat haar fractie voorstander is van een centraal aanmeldingssysteem over heel Vlaanderen, dat makkelijker te organiseren is en elke ouder een eerlijke kans geeft. Met de afschaffing van de dubbele contingentering in het secundair onderwijs geeft de regering het signaal dat ze de sociale mix niet belangrijk vindt. Zij gelooft niet dat scholen die er het belang niet van inzien, vanzelf 20 procent voorrang gaan geven aan kansengroepen.

Haar fractie gaat evenmin akkoord met de voorrangsregels in Brussel. Van het optrekken van de voorrang voor Nederlandstalige ouders van 55 naar 65 procent voorspelt ze perverse effecten. Slechts 9 procent van de leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel komt uit een eentalig Nederlandstalig gezin, terwijl 22 procent komt uit een gezin waarin een van beide ouders Nederlands spreekt. Alle andere komen uit een anderstalig gezin. De verhoging zal er alleen voor zorgen dat nog meer kinderen die thuis Nederlands spreken, een plaats krijgen in een school met veel aantrek, en dat nog minder van hen in de minder populaire scholen gaan zitten, wat de goede mix ondermijnt en slecht is voor alle kinderen. Die moeten immers van elkaar kunnen leren. Hannemore Goeman sluit zich ook aan bij de opmerking van Stijn Bex over de voorrang voor kinderen die 9 jaar Nederlandstalig basisonderwijs hebben gevolgd.

De voorrangsregels voor de Rand geven de indruk dat de minister veeleer een probleem creëert dan oplost. In totaal, alle niveaus samen, lopen daar slechts 1500 leerlingen school die in Wallonië zijn gedomicilieerd, nog afgezien van de juridische haalbaarheid.

Het lid betreurt het getalm met het Inschrijvingsdecreet, waardoor er volgend jaar opnieuw gekampeerd zal worden. Vraag is ook wat er gebeurd is met het miljoen euro aan middelen in de begroting 2019 ter ondersteuning van besturen en scholen die een centraal aanmeldingssysteem invoeren. Kunnen zij daar nog steeds een beroep op doen nu de verplichting wegvalt, of is dat budget verdwenen als verdoken besparing?

Het hoger onderwijs komt er volgend jaar nog goed vanaf, maar kijkt aan tegen toenemende besparingen, zeker de universiteiten. In de hogescholen wordt de bijstelling van de OBE's ondergraven door de niet-indexering van het niet-loongedeelte. Wat de bacheloropleidingen in andere talen betreft, vindt ze de geplande

verhoging naar 9 procent niet overdreven, op voorwaarde dat gewaakt wordt over de meerwaarde die het Engels oplevert.

Sp.a heeft geen fundamenteel bezwaar tegen de eis om minstens 50 studiepunten op te nemen en geslaagd te zijn op minstens de helft, noch tegen bindende voorwaarden bij herinschrijving voor wie slaagde voor minder. Kan de minister bevestigen dat dit betekent dat studenten in elk geval een tweede keer kunnen inschrijven in dezelfde richting, zij het met die bindende voorwaarden?

Ook de knip lijkt minder hard dan gevreesd, want instellingen kunnen bij uitzondering toestaan dat 30 studiepunten van bachelor naar master worden meegenomen, uitgezonderd de bachelorproef. Kan de minister bevestigen dat de instellingen zelf mogen beslissen over die uitzonderingen? Verder is zij tevreden dat hij bij heroriëntering naar een andere instelling het financieel ongunstige effect op de eerste instelling wil aanpakken, omdat die penalisering de heroriëntering afremt. Dat de flexibilisering in het hoger onderwijs zou doorgeschooten zijn, wordt volgens haar niet overtuigend aangetoond met cijfers. Hannelore Goeman vraagt dan ook meer uitleg.

Wat is de methodologie van de minister om werk te maken van een rationeel georganiseerd en goed gespreid hoger onderwijsveld? De grote aantallen buitenlandse studenten blijken vooral Nederlanders in diergeneeskunde te betreffen. Is de minister zeker dat hij dat aan banden kan leggen voor EU-burgers?

2.9. Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers is blij dat kleuter- en lager onderwijs deze keer goed bedeed zijn, maar zal erover waken dat het niet bij een aankondiging blijft. Ons onderwijs is in nood en heeft snelle veranderingen nodig, anders dan in de vorige legislatuur, waarin veel pas in de laatste maanden werd doorgevoerd. Het Inschrijvingsdecreet is zelfs nog altijd niet uitgevoerd. Dat de steen des aanstoots die het M-decreet vormt, op de schop gaat, is positief, maar zij waarschuwt dat een andere naam niet volstaat.

Dat de minister de federale leerplichtverlaging aangrijpt om kleuters op taal te testen is een goede zaak, maar zij is geen voorstander van verdere verlaging. Het beleid om in te zetten op hoge kleuterparticipatie is in feite op maat gemaakt van de specifieke doelgroep van anderstalige leerlingen. Het lid is tegen verplichting vanaf 3 jaar, want een kind moet een kind kunnen blijven. Zij stelt voor dat men zijn licht opsteekt in Noordrijn-Westfalen, waar 4-jarige kinderen getest worden op hun kennis van het Duits, en alleen wie onvoldoende scoort, moet verplicht naar school. Ook de invoering van de basisgeletterdheid Nederlands in het basisonderwijs is een zeer goede zaak. Dat er handen bijkomen in de kleuterklas is broodnodig. Meer kleuterleid(st)ers en kleinere klassen, doen ook de taalverwerving vlotter verlopen. Zij juicht tevens toe dat de minister wijst op de verantwoordelijkheid van de ouders in de opvoeding tot zindelijkheid.

Ook de uitvoering van de afschaffing van de dubbele contingentering, die zij toejuicht, belooft ze te bewaken, evenals de realisatie van de plannen voor Brussel. De taaltests vindt ze positief. Anderstalige instappers zonder notie van het Nederlands vormen een groot probleem voor leerkracht, leerling en medeleerlingen. De spreker hoopt wel dat de taalbaden, waarover de coalitiepartners het niet eens blijken te zijn, niet blijven steken in de aankondigingsfase. Leerkrachten doen hun best maar hun draagkracht is eindig. Een aanpak ten gronde vereist de beëindiging van ongebreidelde massamigratie.

Vlaams Belang is het eens met de meeste doelstellingen, al blijven ze erg vaag. Waarom mogen leerlingen die eerst in Wallonië schoolliepen, geen OKAN volgen?

Komt er voor de taalintegratietrajecten een uniform Vlaams concept of pakken de scholen dat aan naar eigen goeddunken?

Wat de levensbeschouwelijke neutraliteit betreft, wil Roosmarijn Beckers weten vanaf welk schooljaar hoofddoeken niet meer worden toegelaten in het gemeenschaps- en provinciaal onderwijs. Geldt die regel ook voor administratief personeel en directie? Krijgen leerlingen het recht te weigeren om mee te gaan op moskeebezoek?

Mogen scholen op het einde van dit schooljaar al een B- of C-attest geven als ze dat nodig achten? Verder heeft haar fractie vragen bij de noodzaak van het onderzoek naar de invoering van duaal leren in aso. Een schakeljaar lijkt haar niet opportuun in het licht van de capaciteit en het lerarentekort. In de plaats zou men beter inzetten op de niveaudaling in de normale zes jaar, die zouden moeten volstaan voor een goede voorbereiding op het hoger onderwijs.

De ideeën over dko zijn weinig uitgewerkt en vaag. Ze wijst erop dat de snoei in de subsidie van de kmo-portefeuille, die vaak wordt ingezet voor opleidingen en bijscholing, ervoor zorgt dat het levenslang leren erop achteruitgaat. Vervolgens vraagt ze voorbeelden van de onnodige bevraging van leerkrachten door de administratie, want volgens het lid wordt dat instrument juist te weinig gebruikt. Waarom moet het Europees bewustzijn van de Vlaamse overheid versterkt worden? Is die EU-reflex nog niet sterk genoeg?

Wat zijn de concrete maatregelen om het lerarentekort aan te pakken? Zelf suggereert Roosmarijn Beckers alvast om de TADD-berekening te herbekijken. Komen er quota voor geslacht of afkomst dan wel eisen bij gelijke kwalificatie, of blijft de keuze aan de directie? Hoeveel kosten de beroepsprocedures aan scholen? Welke cijfers zijn er over betwistingen? Ware het niet nuttig de expertise te bundelen en – tegen betaling – aan scholen aan te bieden?

2.10. Loes Vandromme

Voor de fractie van *Loes Vandromme* is het, in het licht van de verlaging van de aanvang van de leerplicht, evident dat de taalscreening en de aanvang van de taalintegratie plaatsvindt in het begin van het laatste jaar van het kleuteronderwijs. Doel is de integratie in het lager onderwijs te faciliteren en daarmee een jaar winst te boeken. Bovendien vormen screening en trajecten op die manier ook geen bijkomende drempel. Is de minister het daarmee eens? Wat de taalbaden betreft, primeert voor CD&V niet de naam van de trajecten maar de kwaliteit ervan. Zij is dan ook blij te lezen dat ze altijd starten vanuit de kleuterklas van de leerling, en dat meer handen in de kleuterklas zorgen voor een warm taalbad.

In de toelichting gaf de minister terecht aan dat de eindtermen, ook degene die worden ontwikkeld voor de tweede en derde graad secundair en voor het basisonderwijs, zullen inzetten op het verwerven van zowel kennis als vaardigheden en attitudes, om leerlingen te vormen tot personen die op een kritische, maatschappijbetrokken, autonome, verdraagzame, creatieve en verantwoorde manier kunnen participeren en bijdragen aan de samenleving.

Dat er in het lager onderwijs bijzondere aandacht is en blijft voor onderwijsdoelen die zijn ontwikkeld vanuit de sleutelcompetenties 'competenties in het Nederlands', 'competenties in andere talen (zoals het Frans)' of 'competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie' vindt haar fractie voor dat onderwijsniveau een goede zaak. Ze wil er wel over waken dat eindtermen die vanuit andere sleutelcompetenties worden ontwikkeld, niet als minder of onbelangrijk zouden worden beschouwd, ervan uitgaand dat de minister die alertheid zal delen.

Over de canon is de spreker tevreden te lezen dat de onderdelen van de canon vensters zijn; dat ze ontwikkeld worden door een groep wetenschappers die niet alleen onafhankelijk, maar ook pluralistisch samengesteld is; en dat ze in de eerste plaats bedoeld zijn ter ondersteuning van het onderwijs. Voor CD&V mogen ze niet in de plaats komen van de eindtermen, onderstreept Loes Vandromme. Net zoals het Nederlandse besluit zegt dat “de vensters van de canon van Nederland dienen als inspiratiebron voor de behandeling van de tijdvakken” hoopt ze dat ze ook het Vlaamse onderwijs ondersteunen in de vastlegging van de minimum onderwijsdoelen. Op die manier kan de canon een venster zijn dat het historisch bewustzijn ontwikkelt, denkt zij. Het is ook goed dat de minister in zijn toelichting aangeeft dat er geen enkele inmenging zal zijn van de politiek. Dat ligt helemaal in de lijn van regeerakkoord en van de beleidsnota Onderwijs, en neemt de twijfel weg die in een andere beleidsnota wellicht onbedoeld is gewekt.

Het stemt haar fractie voorts tevreden dat minister Weyts in zijn toelichting uitdrukkelijk verwees naar twee belangrijke elementen, namelijk dat de proeven zullen ontwikkeld worden met betrokkenheid van het onderwijsveld; en dat de bevindingen over de bereikte leerwinst niet als doel hebben om een basis voor ranking tussen scholen te vormen. Loes Vandromme blijft evenwel bezorgd omdat de openbaarheid van bestuur de mogelijkheid biedt om informatie en tabellen te maken. Is de minister bereid in de nodige sleutels te voorzien om ranking te beletten?

CD&V is en blijft ervan overtuigd dat het draagvlak voor de nieuwe proeven en hun effectiviteit alleen maar te winnen heeft bij ontwikkeling in de vorm van co-creatie. Opmerkelijk in de begroting 2020 is dat er onmiddellijk 2 miljoen euro wordt uitgetrokken voor die ontwikkeling. Wellicht wordt datzelfde bedrag ook in de volgende begrotingsjaren ingezet. Er zijn echter al heel wat mooie voorbeelden in het werkveld, meent de spreker, en verwijst naar OVSG.

Wat de proeven zelf betreft, is CD&V ervan overtuigd dat ze ertoe kunnen bijdragen dat een sterke kwaliteitscultuur meer dan ooit vanzelfsprekend wordt in iedere school. Ze laten mee toe dat scholen een vinger aan de pols houden en weten wanneer ze naar wens bezig zijn dan wel zich moeten buigen over hun kwaliteit en kwaliteitscultuur.

Anderzijds zijn ze waard wat ze waard zijn. Wellicht zijn ze meer geschikt voor uitspraken over kennis- en competentieverwerving en cognitieve leerwinst dan over andere cruciale aspecten van kwaliteitsvol onderwijs, namelijk de mate waarin jongeren worden gevormd tot sterke, kritische en creatieve personen. De OESO is volop bezig met het in kaart brengen van creativiteit, empathie enzovoort. Is de minister van plan om het volledige beeld van de kwaliteitscultuur van de scholen mee te nemen? Hoe?

Tegelijk verwacht CD&V wel dat de proeven voldoende en bruikbare informatie geven om scholen toe te laten zich over hun kwaliteitscultuur te buigen. Belangrijk is dat, als de resultaten op duidelijke pijnpunten wijzen, er begeleiding volgt. Pedagogische begeleidingsdiensten zijn daarbij volgens haar een cruciale partner. Dat die vraaggestuurd dienen te werken, vindt het lid een goed uitgangspunt, dat wel op verschillende manieren dient te worden geduid. De cruciale opdracht ten aanzien van scholen die ondermaats presteren, zoals vastgesteld op basis van uniforme leerwinstmeting of van een doorlichting door de onderwijsinspectie, lijkt minstens een vraagsturing van bijzondere aard, die anders is dan een waarbij een schoolbestuur en schoolteam vrijwillig een beroep doen op een pedagogische begeleidingsdienst.

Wat de inspectie betreft, wijst ze er Steve Vandenberghe op dat het onderwijskwaliteitskader tot stand kwam in co-creatie. Het stimuleert het kwaliteitsdenken door

goede praktijken en inzichten te versterken. Zelf constateerde ze al grote tevredenheid over de huidige aanpak.

De onderwijsmiddelen moeten inderdaad prioritair ingezet worden waarvoor ze bedoeld zijn, beaamt Loes Vandromme. De minister wil een nulmeting uitvoeren om in kaart te brengen hoeveel mensen en middelen van de scholen naar tussenstructuren, koepels, onderwijsnetten, inrichtende machten of andere externen vloeien. Tegelijk worden meer middelen ingezet voor gevalideerde proeven en meer onderwijsinspecteurs. De minister liet zich deze week ook ontvallen dat de inspectie de leerkrachten en directies zal begeleiden, opdat elke school over de hogere lat kan springen.

Voor CD&V zijn de eerste verantwoordelijken voor de onderwijskwaliteit de scholen zelf, daarin ondersteund en gevoed door instrumenten als metingen, doorlichtingen en begeleiding. Het is belangrijk dat er een evenwicht is tussen de controlerende en de ondersteunende taken. Kwaliteit groeit niet automatisch door meer metingen of meer controle. Er moet voldoende ingezet worden op de ondersteuning van de leraar in de klas. Er moet ook een goede taakverdeling zijn. Een inspecteur die een begeleidingsopdracht opneemt, kan nadien moeilijk een onafhankelijk oordeel vormen.

Een nulmeting is zeker en vast een goed instrument om een objectief zicht te krijgen op de inzet van onderwijsmiddelen. Uiteraard moet het beeld dan ook zo volledig mogelijk geschetst worden. Zal de minister een nulmeting doorvoeren op alle structuren die in het onderwijs een brede beleidsvoorbereidende, ondersteunende en controlerende rol spelen? Kan hij ingaan op de manier waarop de nulmeting zal worden georganiseerd en volgens welk tijdsplan? Ziet hij dit als een vorm van vergelijkend onderzoek waarin ook gekeken wordt hoe het in andere sectoren gebeurt? In de beleidsnota is nog niet aangegeven op welke instantie de minister een beroep zal doen voor de meting. Zelf suggereert Loes Vandromme het Rekenhof.

Wat de aanwending van SES- en GOK-middelen betreft, herinnert ze aan de onderwijscommissie van 7 november, toen ze verwees naar het Vlor-memorandum 'Investeren met ambitie. Onderwijskansen voor iedereen', waaruit ze het volgende citeerde: "Diversiteit is in onderwijs niet langer te vatten in een doelgroepenbeleid. Daarom is er een grondig conceptueel debat nodig over de uitgangspunten, indicatoren en doelstellingen van het gelijke onderwijskansenbeleid.". Zij stelde toen ook dat CD&V van oordeel is dat we er goed zouden aan doen om op dit aanbod in te gaan. Op de vraag of de minister de uitgestoken hand wil aannemen, kreeg ze nog geen antwoord.

In de beleidsnota staat verder dat zal worden gestreefd naar een maximaal transparant, doelgericht en eenvoudiger omkaderingssysteem, al werd daar niet naar verwezen in de toelichting. CD&V zegt haar volledige steun toe bij de ontwikkeling van dergelijk omkaderingssysteem, maar geeft meteen aan dat het geen sinecure wordt en dat de ontwikkeling best gebeurt in samenspraak met het onderwijsveld en de sociale partners. In verband met de participatie, weet ze dat de minister de uitgestoken hand van VSK aanvaardde, maar is er al een concrete aanpak?

Wat de kwaliteit van het basisonderwijs betreft, citeert Loes Vandromme de beleidsnota: "Ik vul dit nieuw jaar leerplichtonderwijs in op een manier die zo weinig mogelijk belasting voor scholen en ouders creëert, maar maximaal effect heeft op de onderwijskansen van elk kind.". Haar vraag luidt of de minister kan aangeven welke elementen potentieel een belasting creëren voor scholen en ouders, en in welke aanpak hij dan voorziet om ervoor te zorgen dat dit wordt vermeden en de leerplichtverlaging maximaal effect heeft.

Voor CD&V is investeren in het basisonderwijs de prioriteit. Dat begint in het kleuteronderwijs. Nergens renderen investeringen beter dan daar. Het kleuteronderwijs krijgt voortaan evenveel werkingsmiddelen als het lager onderwijs. Daar werd al voor gezorgd en het is een enorme stap voorwaarts. Nu komen er ook nog extra handen in de klas door bijkomende kinderverzorg(st)ers. Daarnaast zorgt de regering ervoor dat directeurs en leerkrachten hun handen vrij hebben om te doen wat ze moeten doen door in extra middelen te voorzien voor administratieve ondersteuning.

In de meerjarenbegroting geeft de minister aan dat de versterking van het basisonderwijs oploopt tot 100 miljoen euro in 2024. CD&V vindt het belangrijk dat er extra middelen naar het basisonderwijs gaan. In zijn beleidsnota zegt de minister dat dit zowel naar extra werkingsmiddelen als naar extra omkadering zal gaan. Hoe zullen de beschikbare middelen verdeeld worden? Hoe pakt de minister de concrete uitwerking aan in overleg met het onderwijsveld en de sociale partners? Loes Vandromme merkt nog op dat haar visie over levensbeschouwelijk onderwijs niet parallel loopt met die van Jean-Jacques De Gucht.

Haar fractie ondersteunt de operationele doelstelling over de versterking van levenslang en -breed leren. Ze vernoemt daarbij het uitbreiden van duaal leren naar het volwassenenonderwijs en het versterken van het EVC-beleid, maar wil eens te meer ook benadrukken hoe cruciaal de rol van de centra voor basiseducatie is via het versterken van geletterdheid in haar brede betekenis. De spreker vermoedt dat de minister dit kan beamen. De omgevingsanalyse leert dat de ambities op het vlak van levenslang en -breed leren nog sterker geformuleerd kunnen worden. Daarvoor is immers een leercultuur nodig. CD&V is dan ook blij met de oprichting van een leerplatform samen met de minister van Werk. Wat is de timing en wie wordt betrokken bij dat plan?

Wat het dko betreft, is ze dan weer blij dat het Grondwettelijk Hof een verzoek tot gedeeltelijke vernietiging van het nieuwe decreet heeft verworpen. Het nieuwe decreet zorgt voor de eerste keer in de geschiedenis voor een solide decretale basis voor het deeltijds kunstonderwijs en biedt de academies vele perspectieven om het deeltijds kunstonderwijs van de toekomst verder te ontwikkelen. Dat het Grondwettelijk Hof deze solide basis nu bevestigt, laat de academies inderdaad toe om in een stabiele context hun leerlingen en cursisten kwaliteitsvolle onderwijs-trajecten aan te bieden. Waar staat in dat verband te lezen in de beleidsnota dat de solidariteitsfactor van 3 naar 7 procent stijgt, zoals Kathleen Krekels vermeldde? Tot slot in dit verband erkent Loes Vandromme de inspanningen van steden en gemeenten die investeren in dko-infrastructuur.

In zijn toelichting had de minister het over een opstap van 10 miljoen euro in de begroting 2020 voor het lerarenpact. Uit de Beleids- en begrotingstoelichting Onderwijs bij de begroting 2020 blijkt dat er 2,5 miljoen euro voor het basisonderwijs is ingeschreven en 7,5 miljoen euro voor het secundair onderwijs. Vanwaar het verschil? Fundamentele is echter dat de verdeling van de opstap tussen basis- en secundair onderwijs de indruk wekt dat er in het pact geen plaats is voor andere personeelsleden uit het niet-hoger onderwijs (zoals volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs). Voor CD&V is het nochtans belangrijk dat het een omvattend pact wordt.

Belangrijk is verder dat de minister aangeeft dat hij zal blijven inzetten op inclusief onderwijs, en dat bij beslissingen die een weigering van inschrijving inhouden, de disproportionaliteit van de te treffen maatregelen aangetoond moet worden. CD&V is in die context graag een partner in het zorgzame transitieproces dat de minister zal initiëren en waarbij de betrokkenheid van scholen, leraren en hun vertegenwoordigers, maar zeker ook van de ouders, onmisbaar is.

2.11. Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi legt uit dat gelijke kansen destijds haar motief vormden bij de keuze voor een lerarenopleiding. Zij vindt die nog steeds het allerbelangrijkste, want de resultaten zijn tien jaar later nog niet verbeterd. Het lid merkt daarbij op dat men op die manier twee keer verliest: naast het missen van de gelijke kansen verliest men ook kwaliteit. Het is dan ook opmerkelijk dat de rechtstreekse investeringen in gelijke kansen moeilijk terug te vinden zijn in de begroting. Is het niet mogelijk om daar een helderder zicht op te krijgen, zelfs al is het budget verdeeld over loonmassa en werkingsmiddelen? Zonder dergelijke transparantie is het niet mogelijk om te vergelijken met het vorige begrotingsjaar. Zij wijst erop dat de aparte middelen voor gelijke kansen decretaal zijn vastgelegd. Ook voor haar gaat het trouwens over meer dan taal alleen. Op dit moment is het zo dat scholen, koepels en netten er verschillend mee omgaan, wat het des te noodzakelijker maakt dat de Vlaamse overheid een concrete visie invult, zoals de Vlor voorstelt. Het lid vindt dat ook het Rekenhof betrokken moet worden, evenals experts.

Wat de investeringen in taal betreft, vraagt ze toelichting bij de invulling van de middelen voor taalintegratietrajecten (10 miljoen euro) en gevalideerde tests (2 miljoen euro). Wat met andere naschoolse taalprojecten, zoals in het kader van de voorleesweek of de zomerschool? Waar zijn die middelen terug te vinden? Zitten die in het bedrag van 10 miljoen euro of niet? Betreffen de tests alleen de taal-screenings of ook de leerwinstproeven?

Verder heeft het lid vragen bij de volgorde om eerst te besparen bij CLB's en pedagogische begeleidingsdiensten en ze vervolgens te hervormen. Men moet toch eerst weten wat de hervorming inhoudt voor men de benodigde middelen kan berekenen? Meer en beter resultaat met minder middelen wordt een hele uitdaging, voorspelt het lid.

Welke rol gaat de onderwijsambassadeur spelen? Zit hij al in het bedrag van 10 miljoen euro voor 2020? Hoe ziet de minister die functie? Hoe verloopt de aanstelling?

De spreker treedt bij dat het onderwijs veel mensen nodig heeft. Een concreet plan is dringend. Wat kan nu al in gang gezet worden? Hoe kan de commissie voorstellen indienen?

Op dit moment is er te weinig na- en bijscholing in het onderwijs. Andere sectoren trekken daar jaarlijks meer dagen voor uit. Hoe gaat met minder middelen meer professionalisering, begeleiding en ondersteuning geboden worden aan de leerkrachten?

Vervolgens informeert Sihame El Kaouakibi naar de logica achter de verschuiving van middelen van de vzw Schulden op School en het project Samen tegen Onbetaalde Schoolfacturen. Wil de minister met de samenvoeging meer slagkracht creëren? Loopt men niet het gevaar netwerk en kennis te verliezen?

Tot slot pleit ze, in het licht van de uiteenlopende opvattingen over excellentie en gelijke kansen, voor een transparant en open debat in de commissie, en wel zo snel mogelijk, waarbij ze de plaats van taal en alle andere zorgen vermeldt.

2.12. Elisabeth Meuleman

Ook *Elisabeth Meuleman* mist de expliciete aandacht voor gelijke kansen als krachtlijn in de beleidsnota. Het onderwijs geeft niet meer kansen aan kinderen die het moeilijker hebben en is niet de sociale lift die het zou moeten zijn. De slaagkansen in het onderwijs zijn nog altijd sociaal bepaald en dat heeft niet alleen

te maken met de thuistaal, maar ook met armoede, buitenschoolse begeleiding, maaltijden enzovoort. In dat verband is ook het kostenbeheersingsbeleid teleurstellend, want het wordt eenvoudig naar de scholen doorgeschoven.

Daarnaast is er ook geen aandacht voor welzijn, welbevinden, burn-out en stress. Op de inspraakdag voor scholieren bleek nochtans duidelijk dat die aandacht niet tegengesteld is aan die voor kwaliteit, maar er juist hand in hand mee gaat. Als het welzijn verhoogd wordt, stijgen ook de schoolprestaties.

De nota heeft een smalle en economische kijk op onderwijs. De bredere, humanistische ontbreekt, die gaat over mens worden, kritisch zijn en nieuwsgierig zijn. In de plaats van in te zetten op competenties als kritisch nadenken en historisch bewustzijn, verkiest de regering, met de N-VA voorop, een canon met voorgekauwde lijstjes.

De nota houdt evenmin rekening met wetenschappelijke bevindingen om de effectiviteit van maatregelen en ingezette middelen te verhogen. Wetenschappelijke consensus over de best mogelijke taalverwerving bijvoorbeeld, legt de minister naast zich neer.

Aan vertrouwen in leerkrachten wordt alleen lippen dienst bewezen. In feite wordt echter alles in een vast stramien gegoten: eindtermen gekoppeld aan leergebieden en vakken, de canon, gestandaardiseerde tests, screenings enzovoort. Elisabeth Meuleman betreurt dat.

Verder ontbreekt volgens haar de dringendheid van het lerarentekort. Er wordt een krachtlijn aan gewijd en zelfs een beetje middelen, maar veel te weinig. Het probleem is groot: 7000 leraren te weinig in 2020, directeurs met de handen in het haar. De besparingen worden weliswaar gemilderd in Onderwijs, maar het secundair onderwijs blijft hard getroffen, waar dan nog de enorme aangroei van het aantal leerlingen bijkomt. Ook de Vlor en de vakbonden missen een omvattend financieringsplan dat gebaseerd is op een behoeftenstudie.

Tot slot mist ze ook de aandacht voor ICT, hoezeer onderzoek ook uitwijst dat moet geïnvesteerd worden in hardware en de opleiding van professionals.

Kan de minister uitsluitel geven dat een taalbad van een heel jaar niet tot de mogelijkheden behoort, en dat er in het kader van de taalintegratietrajecten in de derde kleuterklas alleen gedeeltelijke taalbaden komen? Van waar komen de middelen voor taaltrajecten en -klassen? Hoeveel trekt hij daarvoor uit? Of komen ze, zoals het lid vreest, uit de SES-middelen, hoewel gelijke onderwijskansen veel breder zijn? Een volledige heroriëntatie naar taal zal de gelijke kansen juist doen dalen, voorspelt het lid. Houdt de minister, die OKAN wil behouden, rekening met de conclusies van het effectiviteitsonderzoek dat de vorige regering bestelde? Ook daar kwam immers uit naar voren dat te veel wordt gefocust op taal, en te weinig op sociale integratie via informele taalverwerving en trapsgewijze en versnelde integratie in het gewone onderwijs. Of wil hij het OKAN-beleid ongewijzigd laten?

CLIL wil de minister evalueren, al werd dat al gedaan door de inspectie, die uit wetenschappelijk onderzoek concludeert dat de effectiviteit verhoogt als men het percentage van de lessen uitbreidt en er vroeger mee begint. Gaat de minister op die voorstellen tot versoepeling en verduidelijking in?

Het lid betreurt de koppeling van eindtermen aan leergebieden en vakken, waarmee de minister ingaat tegen het kaderdecreet. Zij stelt voor dat hij ingaat op de uitnodiging van de Scholierenkoepel voor een gesprek daarover.

Op een canon zit het onderwijs niet te wachten. Elisabeth Meuleman, die zelf verkiest om uit te gaan van het professionalisme van de leerkrachten, vraagt hoeveel middelen er naartoe zullen gaan en wat de bijdrage van Onderwijs daarin is.

Bij de invoering van de levensbeschouwelijke neutraliteit in gemeenschaps- en provinciaal onderwijs ziet zij juridische problemen. De bevoegdheid om die verplichting te definiëren, is om te beginnen verleend aan de Raad van het GO!. Er is dan ook eerst een tweederdemeerderheid nodig om haar weer naar het parlement te krijgen. Als dat lukt, is de volgende vraag welke meerderheid voor dergelijk decreet nodig is. Als het aan de Grondwetgever blijkt toe te komen, wordt het helemaal onmogelijk, want artikel 24 is niet opengesteld voor herziening. Daarbij komen nog de vragen over het onderscheid met het stedelijk en gemeentelijk onderwijs. Het lid vraagt dan ook toelichting bij deze passage. Wat zijn de concrete intenties of weet de minister zelf ook wel dat dit pronkstuk niet te realiseren is? Hoeveel geld trekt de minister uit om – terecht – de te beperkte en ongelijke financiering van internaten en opvangcentra weg te werken?

Het lid is blij met de erkenning dat alles staat of valt met het basisonderwijs. De middelen die worden ingezet voor de versterking volstaan echter absoluut niet. Als men van de 100 miljoen euro op kruissnelheid de 72 miljoen euro aftrekt die nodig is voor de gelijkschakeling van de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs, blijft nog 28 miljoen euro over, terwijl de sociale partners en de Vlor uitrekenden dat 1,8 miljard euro nodig is op tien jaar. Hoe wordt het resterende bedrag verdeeld? Hoe komt de minister daarmee tegemoet aan de grote nood?

Met welke maatregelen pakt de minister de waterval in het secundair onderwijs aan, als hij de geplande hervorming terugdraait? Het lid vindt het absurd dat de minister een schakeljaar wil invoeren op het einde om problemen te remediëren, die juist het gevolg zijn van verkeerde keuzes die te vroeg gemaakt zijn en waarin men vast zat. Als het er toch moet komen, lijkt het haar beter in het volwassenen- of hoger onderwijs dan in het secundair. Vraag is ook hoe het daar moet ingericht worden met 100 miljoen euro minder en met een lerarentekort.

Het STEM-actieplan juicht ze toe, maar ook de opleidingen taal- en letterkunde en toegepaste taalkunde vragen terecht aandacht. De arbeidsmarkt heeft immers ook voldoende taalleerkrachten nodig, argumenteert het lid. Komt er voor de taalvakken een parallelle campagne en komen er middelen voor kwaliteitsvolle nascholing?

Wat het lerarentekort betreft, wil Elisabeth Meuleman weten hoe de minister het krappe budget wil verdelen. De vergoeding van de anciënniteit van alle zij-instromers lijkt haar niet haalbaar, want dat kost 300 miljoen euro. Kan de minister toelichten tot wie hij de vergoeding wil beperken? Wat zijn de andere plannen? De spreker merkt op dat de minister tegelijk meer mensen uit de praktijk voor de klas wil, en wil inzetten op de vereiste bekwaamheidsbewijzen, wat haar tegenstrijdig lijkt. Ook in dit hoofdstuk blijven veel vragen open, vat ze samen.

Wat de omschakeling van het M-decreet naar het begeleidingsdecreet betreft, was de nota die de minister voorlegde aan de Vlaamse Regering redelijk geruststellend, omdat de essentiële principes van inclusief onderwijs om te beantwoorden aan het VN-verdrag gevrijwaard bleven en omdat geen stap terug werd gezet met betrekking tot het recht op inschrijving. Anderzijds verklaarde zijn partijgenoot Kathleen Krekels in de commissie dat voor kinderen met een individueel aangepast curriculum geen plaats meer is in het gewoon onderwijs. Wat is het huidige standpunt van de minister? Kan hij bevestigen dat hij, anders dan mevrouw Krekels, het VN-verdrag blijft onderschrijven? Klopt het dat het gaat om 450 kinderen? Een dergelijk aantal kan toch niet het probleem vormen, zeker aangezien kinderen met een individueel aangepast curriculum meestal voldoende ondersteuning en begeleiding

hebben. Het probleem met het M-decreet situeert zich volgens het lid dan ook op andere vlakken, namelijk dat er te weinig ondersteuning en opleiding is voor de vele andere problematieken die in scholen binnenkomen. Zij dringt aan op cijfers over het individueel aangepast curriculum.

Over de ongekwalificeerde uitstroom circuleren verschillende cijfers: 7,3 procent in de beleidsnota en 11 procent volgens de administratie. Wat is het juiste cijfer en waarom? Daarachter schuilen ook grote regionale verschillen. Hoe wil de minister samenwerken met de steden, die hoge tot zeer hoge percentages vertonen? Zij wijst erop dat steden als bijvoorbeeld Gent en Antwerpen veel expertise opbouwen en veel investeren in de strijd tegen spijsbelen, ongekwalificeerde uitstroom, gebrekkige kleuterparticipatie en kinderarmoede. Zij vragen echter de ontsluiting van de data. Kan de minister zijn cijfers met hen delen?

Wat de inschrijvingen betreft, biedt kamperen alleen een absoluut vrije schoolkeuze aan wie het zich kan permitteren, terwijl een digitaal inschrijvingsstelsel de vrije schoolkeuze garandeert van zoveel mogelijk ouders. Daar komt bij dat de sociale mix heel belangrijk is voor de gelijke onderwijskansen, nog afgezien van het maatschappelijke belang van leren samenleven. Groen is dan ook niet blij dat de minister de digitale aanmelding wil loslaten zodra de capaciteitsproblemen zijn opgelost. Wil hij dat laatste meten over heel Vlaanderen of per regio? Wat zijn de concrete voorwaarden en wanneer zijn ze vervuld?

2.13. Brecht Warnez

De fractie van *Brecht Warnez* is, wat het hoger onderwijs betreft, verheugd over de aandacht voor oriëntering, de evaluatie en bijsturing van het leerkrediet met de zachte knip, de uitbreiding van duaal leren tot het hoger onderwijs, de optimalisering van de schakelprogramma's, de rationele organisatie en de goede spreiding in het landschap. Wel vraagt CD&V nog een oplossing voor de toelating tot de opleidingen geneeskunde, tandheelkunde en hbo5 verpleegkunde.

Wat zijn de bestaande sporen internationalisering die de minister overweegt te integreren? Hoe wil hij die integratie tot stand brengen? Hoe correspondeert zijn ambitie ten aanzien van Erasmus+ met de opstart van een programma om jaarlijks de beste studenten hun academische carrière te laten verlengen? Hoe wordt de 400.000 euro voor Brains on the Move besteed?

Ook voor CD&V is het Nederlands belangrijk in zowel onderwijs als onderzoek. Welke vorm ziet de minister voor de beperkte vertaling in het Nederlands van door de Vlaamse overheid gefinancierd onderzoek? Het lid is bang voor de administratieve belasting van onderzoekers. Bedoelt hij een vertaalde samenvatting van elk artikel in het Engels? Anderstalige lezers van Engelstalige tijdschriften zullen zich daarover verbazen, terwijl ook de Nederlandstalige lezers voldoende het Engels beheersen. Wat is de eigenlijke doelstelling? Of mikt hij eerder op een vertaling in populairwetenschappelijk Nederlands, en is het dus eerder een aanmoediging van wetenschapscommunicatie?

De bijkomende middelen in 2020 voor de hogescholen (4 miljoen euro) worden in eerste instantie besteed aan STEM-opleidingen, wat CD&V enerzijds begrijpt, al waarschuwt de fractie anderzijds dat de herwaardering niet ten koste mag gaan van andere opleidingen. Betekent dit dat de OBE van de STEM-opleidingen met spoed en misschien voorlopig wordt aangepast? Zo ja, hoe precies? Hoe en wanneer wordt uitgemaakt welke andere opleidingen in tweede instantie extra middelen krijgen?

In West-Vlaanderen wordt het universitair aanbod uitgebreid met een master TEW en een master Handelswetenschappen. Bedoelt de minister niet Handelsingenieur,

aangezien dat de optie is die ontbreekt in aansluiting op de bestaande bachelor handelswetenschappen? Voor de concrete organisatie is overleg met de onderwijsinstellingen belangrijk, maar ook met de lokale bedrijfswereld. Zal de minister dat doen om de behoeften in kaart te brengen? Ziet hij het provinciebestuur als partner?

2.14. Arnout Coel

Arnout Coel wijst de oppositie, die schande spreekt over de besparingen en de onvoldoende investeringen, erop dat een derde van het Vlaamse budget naar onderwijs gaat en dat het substantieel extra gefinancierd wordt terwijl alle domeinen een inspanning moeten leveren. Het is een illusie te denken dat alle noden in één keer gelenigd kunnen worden.

Zelf juicht hij de 500 miljoen euro extra investering in capaciteit toe, evenals de aandacht voor de infrastructuurnoden in Brussel. Zijn fractie zal erop toezien dat de inspanningen ook gaan naar energie-efficiëntie en naar de aanpak van asbest. De minister zal in de N-VA een partner vinden om het Inschrijvingsdecreet zo snel mogelijk aan te passen aan de ambities uit het regeerakkoord, met name maximale keuzevrijheid voor alle ouders. Ook de extra investeringen in de didactische uitrusting van tso en bso juicht hij toe. Het komt er immers op aan alle opleidingen zo sterk mogelijk te maken. Tot slot spreekt Arnout Coel zijn appreciatie uit voor de aandacht voor STEM, waarbij hij in het bijzonder uitkijkt naar de concrete initiatieven in het kleuteronderwijs, en naar de ontwikkeling van het actieplan.

2.15. Kristof Slagmulder

Kristof Slagmulder treedt bij dat delinquent gedrag bij jongeren moet aangepakt worden, maar tegen agressieve leerlingen zou veel vroeger opgetreden moeten worden. Nochtans besteedt de beleidsnota nergens aandacht aan discipline of de handhaving van orde en tucht in klas en school, hoewel dat belangrijk is om meer leerkrachten aan te trekken en het niveau te verhogen. Lesgeven in diverse klassen is veel moeilijker geworden, leerlingen hebben geen discipline meer, ouders bemoeien zich met sancties, en directies geven hun nog vaak gelijk ook. Voor Vlaams Belang moet de overheid zorgen voor een lik-op-stukbeleid, nascholing en psychologische bijstand na agressie voor leerkrachten in moeilijke klassen, en hulp aan scholen om agressieve leerlingen tijdelijk over te nemen. Er zijn momenteel echter te weinig time-outprojecten, met lange wachttijden tot gevolg.

Scholen wachten ook tot de telling van februari om leerlingen buiten te zetten. Kan men die uren niet automatisch laten meegaan naar de andere school? Op tien jaar is het aantal problematische spijbelaars verdrievoudigd, wat onrustwekkend is voor de slaagkansen, nog afgezien van het probleemgedrag. Amper 20 procent slaagt op het einde van het schooljaar, 25 procent stroomt uit zonder diploma. Vlaanderen scoort wel beter dan Wallonië en de buurlanden, en gelukkig worden de cijfers goed bijgehouden. Vlaams Belang vindt dat het kindergeld moet worden afgenomen van nalatige ouders van hardnekkige spijbelaars. Wil de Vlaamse overheid die mogelijkheid onderzoeken?

Zijn fractie staat voor 100 procent achter de voorrangregels in de Vlaamse Rand, maar hoopt dat het niet blijft bij een onderzoek. De problemen acht het lid bekend. Waarom trekt de minister het aandeel anderstalige bachelors op tot 9 procent, als hij het belang van het Nederlands wil waarborgen? Dat draagt bij tot de verengelsing, die het voortstuderen voor jongeren uit sociaal kwetsbare milieus nog moeilijker maakt. Sterk gespecialiseerde publicaties in het Engels worden door weinig mensen gelezen, zelfs onder academici. Veel kennis blijft dus onbenut. Hoe gaat de minister dat probleem verhelpen?

De knip tussen bachelor en master vindt Vlaams Belang een goede zaak. Zijn fractie is ook voorstander van een oriëntatieproef voor elke opleiding in het hoger onderwijs. Het veel te lage slaagpercentage kost veel te veel geld aan de maatschappij en de ouders.

De wildgroei in het hoger onderwijs moet tegengegaan worden. Niet elke nieuwe opleiding moet door alle hogescholen overgenomen te worden.

Wie hier studeert en met zijn diploma naar het buitenland vertrekt, moet, wat Vlaams Belang betreft, een afkoopsom betalen voor de studiekosten. Ons kwaliteitsvol hoger onderwijs wordt immers met belastinggeld betaald. Wie daarvan geniet, mag iets terugdoen voor onze samenleving.

2.16. Koen Daniëls

Koen Daniëls verwijst mevrouw El Kaouakibi voor de SES-gegevens naar de website van AGODI, waar alle details staan over de berekening van de werkingsmiddelen.

Dat de canon een apart vak moet worden, las hij nergens in de beleidsnota, wel dat hij een inspiratiebron is voor onderwijs en inburgering.

Belangrijk is dat de eindtermen letterlijk in de leerplannen moeten staan. Vervolgens peilt het lid, in het licht van de haalbaarheid, naar de verhouding tussen de nieuwe eindtermen in de tweede en derde graad enerzijds en de lessen anderzijds. Hoe staan de instanties daar tegenover? Voor de nieuwe eindtermen in het lager onderwijs bepleit hij goede communicatie, aangezien een koepel pas een volledig nieuw leerplan ontwikkelde op basis van de oude. Het moet voor de leerkrachten duidelijk zijn wie de oorzaak is van de aanpassingen die ze moeten doorvoeren.

Ondernemingszin en ondernemerschap stimuleren is goed. De spreker attendeert op de interessante vzw SODA+, die jongeren attitudes bijbrengt, en op Vlajo met zijn pakket aan miniondernemingen.

Hoe strak moeten scholen die significant minder presteren, zich laten begeleiden? Start dat automatisch of kunnen scholen vrij kiezen door wie en voor welke aspecten? Zou het niet interessant zijn om ook de inspectie de informatie uit de leerwinstmeting te laten gebruiken als signalen?

Mikt de minister met de net- en koepeloverschrijdende samenwerking om expertise te delen op een extra structuur of gaat het ook zonder?

Verder is iedereen gebaat met de transparante en doelgerichte inzet van de schaarse middelen in de klas. Als iedereen het daarmee eens is, moet men er ook voor zorgen dat dit effectief gebeurt, concludeert de spreker.

Koen Daniëls vindt het erg belangrijk dat het personeel betrokken wordt bij fusies. Een school is een team, waarmee de leerkrachten zich identificeren. Ook ouders kiezen niet voor een gebouw maar voor hun school. De verscheidenheid in Vlaanderen is een rijkdom. Men kiest voor het ene pedagogische project en niet voor het andere. Alles samengooien, is het minst verstandige wat men kan doen. Directies moeten niet vast komen te zitten tussen inrichtende machten enerzijds en ouders, leerkrachten en leerlingen anderzijds. Hoe ziet de minister dat en hoe gaat hij daarmee om?

Ook hij vraagt aandacht voor de betrokkenheid van ouders bij de zindelijkheid, en de mogelijke rol van Kind en Gezin en de Huizen van het Kind. Wat zijn de verdere ideeën van de minister in dat verband?

Vervolgens wijst de spreker erop dat de beleidsnota de brede eerste graad niet afschaft, want die is er nooit geweest. Gelukkig maar. In de plaats is in het masterplan een getrapte studiekeuze afgesproken, waarin na het eerste jaar een basisoptie wordt gekozen. Zijn fractie vraagt heel snel een duidelijke, eenvormige tabel voor heel Vlaanderen met alle opties. Er moet ook op toegezien worden dat het daarbij blijft en dat voorkomen wordt dat men alsnog langs die weg een brede eerste graad realiseert.

Voorts bepleit Koen Daniëls dat de data uit de onderwijspraktijk goed verspreid worden over de scholen en dat vorming wordt opgezet door de administratie om hen te leren wat ze daarmee kunnen doen.

Heeft de minister al concrete voorstellen om leerlingen voldoende te doen bewegen? Kan voor projecten als Oog voor Lekkers geen gebruikgemaakt worden van de reeds beschikbare gegevens?

Omdat scholen niet altijd tevreden zijn met de uitstroom uit de lerarenopleidingen beveelt hij de minister aan om de visitatierapporten van nabij op te volgen. De hogescholen verwijzen dan weer door naar de instroom in hun opleidingen, waarmee de cirkel rond is. Zij willen dat er iets aan gedaan wordt, maar niet dat instapproeven bindend zijn. Iets doen met de resultaten van die proeven, is nochtans in het belang van docent, student en uitstroom.

De spreker erkent dat de instroom in taalopleidingen voldoende groot moet blijven, als men elders sterke taalbeheersing wenst. Het lid pleit voor evenwicht met STEM.

Welk zicht heeft de minister op de evaluatie van het leerkrediet en de studie-efficiëntie? Hoe is de relatie met de inputfinanciering? Snellere oriëntatie heeft effect op het aantal inschrijvingen. Als de financiering blijft wat ze is, bestaat het gevaar dat men puur om financiële redenen niet heroriënteert, poneert Koen Daniëls.

Het lid heeft ook nog een vraag bij de begroting. Zijn fractie vindt het cruciaal dat zo snel en goed mogelijk ingegrepen wordt als een kind door ziekte delen van het onderwijs mist. De situatie van een laatstejaarsstudent secundair onderwijs die een deel mist door een auto-ongeval, terwijl hij zich wel wil voorbereiden op de toelatingsproef geneeskunde, is verschillend van die van een chronisch ziek kind in het eerste jaar, dat daardoor elke schooldag maar half kan meemaken.

Huursubsidies zijn heel interessant maar Koen Daniëls waarschuwt wel voor de oprichting van infrastructuur-vzw's om er vervolgens zelf van te huren. Hij dringt erop aan dergelijk oneigenlijk gebruik van nabij te bekijken, evenals het doorschuiven van toegekende infrastructuurmiddelen.

2.17. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans wil weten op welke termijn de aanstelling van de onderwijsambassadeur gepland is en wat van hem precies verwacht wordt. Welke actoren moet hij verbinden?

De boodschap van veel TADD'ers is duidelijk: het tekort aan leerkrachten is een gevolg van de manier waarop men met tijdelijken omspringt. Voor de berekening van dienstanciënniteit tellen alleen de prestaties mee in een van de scholen van de scholengemeenschap. Wie noodgedwongen van gemeenschap verandert, ziet zijn loopbaan instabieler worden. Kan daarover eens nagedacht worden? Een andere rare kronkel is dat men in januari nog wordt voorbijgehouden door de benoeming van een andere leerkracht omdat men zelf pas in juni zijn TADD kan indienen.

Een veel gehoorde bezorgdheid is ook de veiligheid. Sommige leerkrachten staan bang voor de klas na verbale of fysieke bedreigingen. Er is sprake van bekraste auto's, scheldwoorden en geduw, omdat men iemand een opmerking heeft gegeven. Misschien moet de leerkrachtenopleiding daar meer op inspelen.

Verder informeert de spreker of er bij ons ook plofklassen voorkomen zoals in Nederland. Dat zijn zeer grote klassen. Wordt dat bij ons systematisch gemeten? Heeft de minister er zicht op of het verergert?

Het is heel positief dat de minister de data uit het onderzoek over tijdsbesteding gaat gebruiken voor maatregelen tegen regeldruk en planlast. Kan hij meer informatie geven over het meldpunt? Klopt het dat het niet alleen voor leraren maar ook voor directeurs bedoeld is? Het systematisch onderzoeken van de planlast bij doorlichtingen door de inspectie is alvast positief, evenals de uitspraken die ze zullen doen ten aanzien van scholen om hun werking op dat vlak te verbeteren. Zullen ze ook hun kennis over goede praktijken overbrengen? Wordt er een zwartboek over overbodige planlast opgesteld? Er moet ook duidelijk gemaakt worden waar de regels precies vandaan komen. Komen er proefprojecten om te achterhalen welke planlast kan worden vermeden en hoe men de administratieve belasting tot een minimum kan herleiden?

Tot slot breekt Karolien Grosemans een lans voor minder betutteling. Leerkrachten moeten zoveel mogelijk zeggenschap krijgen over hun werk. Meer vertrouwen en verantwoordelijkheid komt het werk ten goede, besluit ze.

III. Antwoorden van minister Ben Weyts

1. Begroting

Op zijn toelichting bij de budgetten waren de reacties enigszins verdeeld, stelt minister *Ben Weyts*. Vanuit de meerderheid kwam appreciatie, zeker in het perspectief van het budgettaire traject dat andere beleidsdomeinen dienen af te leggen.

Vanuit de oppositie werd gezegd dat meer geld wel goed is, maar niet goed genoeg omdat hier en daar wordt bespaard. De minister heeft dat ook beaamd. Onderwijs kan een claim leggen op middelen uit de algemene middelen, maar daarnaast zijn er binnen het beleidsdomein ook verschuivingen, waarbij op bepaalde posten wordt bespaard om andere meer middelen te kunnen toekennen. Het resultaat is netto positief voor 362 miljoen euro, beklemtoont de minister.

Een begrotingsbespreking brengt soms twee persoonlijkheden van een persoon aan de oppervlakte, schetst de minister, en stelt dat Steve Vandenberghe enerzijds de vragende socialist was en anderzijds de wetende socialist. De eerste vroeg waar, hoe en wanneer zal worden bespaard; de tweede wist dat blijkbaar al en twittert dat de forse en roekeloze besparingen voor een ware ravage zorgen.

1.1. Evolutie budgetten onderwijs

De minister acht het opportuun om ook eens te kijken naar vorige regeerperiodes om alles in perspectief te plaatsen. De onderwijsbudgetten stijgen, maar toch blijven sommigen het woord besparingen gretig in de mond nemen.

Het budget voor onderwijs in 2014, na de passage van Pascal Smet, bedroeg een kleine 11 miljard euro. In 2020 wordt dat 12,5 miljard euro, stipt de minister aan. Een stijging van bijna 15 procent op enkele jaren tijd. Dat overtreft de inflatie significant. Het aandeel van de uitgaven voor onderwijs ten opzichte van het bruto

regionaal product steeg van 4,4 procent in 2014 naar 4,8 procent in 2019. Nog deze legislatuur zal de magische kaap van de 5 procent overstegen worden, poneert de minister.

Een faire vergelijking is natuurlijk alleen mogelijk als de cijfers worden afgezet ten opzichte van het aantal leerlingen. Het budget per leerling en voor elk niveau van het leerplichtonderwijs stijgt en de minister illustreert dat met onderstaande tabel.

Budget per leerling voor elke vorm van het leerlingenonderwijs

Niveau	2014	2019	%-stijging
Gewoon basisonderwijs	4.824	5.336	10,60%
Buitengewoon basisonderwijs	14.599	17.431	19,40%
Gewoon secundair onderwijs	8.783	9.035	2,87%
Buitengewoon secundair onderwijs	19.148	21.595	12,78%
Deeltijds kunstonderwijs	1.327	1.445	8,87%

De investeringen in infrastructuur worden hier niet in rekening gebracht en die reële cijfers zijn nog sprekender. In de legislatuur 2009-2014 werd er voor 1,8 miljard euro geïnvesteerd in de scholen. De vorige Vlaamse Regering maakte maar liefst 2,3 miljard euro vrij. De minister maakt zich sterk dat deze legislatuur de kaap van 3 miljard euro gehaald zal worden. Deze Vlaamse Regering zal daarmee ruim 65 procent meer investeren in het onderwijs dan twee regeerperiodes geleden. De minister maakt de vergelijking met een socialistisch minister en toont de objectieve cijfers, omdat vanuit die hoek steeds wordt gesproken over besparingen.

1.2. SES- en GOK-middelen

De minister beaamt dat het is inderdaad niet eenvoudig is om deze middelen eenduidig uit de begroting de halen, omdat ze verspreid zitten over verschillende posten. Hij heeft een eerste poging laten ondernemen en kan enkele cijfers meegeven, maar houdt dus rekening met eventuele lichte afwijkingen na verdere analyse.

Er is een onderscheid tussen werkingsmiddelen en omkadering. Bij de begrotingsopmaak 2020 bedragen de werkingsmiddelen op basis van leerlingenkenmerken 85 miljoen euro voor het gewoon basisonderwijs en 46 miljoen euro voor het gewoon secundair onderwijs.

Wat de SES/GOK-omkadering betreft, kunnen de middelen niet rechtstreeks uit de begroting afgelezen worden, maar gebeurt een benaderende inschatting van de loonkosten op basis van de betalingsdatabank (secundair) of de toegekende omkadering (basis). Voor het gewoon basisonderwijs wordt de SES-omkadering geraamd op 211 miljoen euro. Voor het buitengewoon basisonderwijs op 2,6 miljoen euro. Voor het gewoon secundair onderwijs bedraagt de raming van de GOK-omkadering 43 miljoen euro, en voor het buitengewoon secundair onderwijs 2,2 miljoen euro.

De minister benadrukt dat bijvoorbeeld voor de taalintegratietrajecten sowieso, los van deze middelen, een extra budgettaire impuls wordt voorzien van 67 miljoen euro gecumuleerd voor deze regeerperiode aan de hand van volgend groeipad: 2020: 3 miljoen; 2021: 12 miljoen; 2022: 12 miljoen; 2023: 20 miljoen; 2024: 20 miljoen. De 3 miljoen waar verschillende leden naar verwezen, is dus enkel het startbedrag in 2020.

De minister wil duidelijk stellen dat de middelen voor de taalintegratietrajecten dus niet allemaal uit de SES-middelen moeten komen. Hij wil er wel op toezien dat de SES-middelen gebruikt worden waarvoor ze dienen, zoals voor een betere taalverwerving.

1.3. Open-endfinanciering

Minister Ben Weyts stelt duidelijk dat de open-endfinanciering van het onderwijs wel degelijk behouden blijft. De open end bestaat erin dat een stijging van het aantal lerenden aanleiding geeft tot meer omkadering en meer werkingsmiddelen voor de scholen. Voor het basisonderwijs blijft dit totaal onaangeroerd, voor het dko en het hoger onderwijs gaat het afremmen van het groeipad pas in 2021 in.

Wat betreft het secundair onderwijs, heeft de minister nog geen beslissingen genomen over hoe het mildereren van het groeipad vorm zal krijgen. Hij voorziet daarvoor overleg met het onderwijsveld en de sociale partners.

1.4. Hoger onderwijs

Wat betreft het hoger onderwijs, is het inderdaad zo dat er bij de universiteiten niet geklikt wordt in 2021 en 2023. De minister verwacht wel dat de andere drie jaar van deze legislatuur het klikmechanisme wel zal werken, wat neerkomt op een stijging van de betrokken kredieten met ongeveer 6 procent.

In 2021 wordt de voorziene opstap van het groeipad uit het Integratiedecreet één keer niet toegekend. Voor de meerkost van de inkantelingen werd een engagement aangegaan, maar dat betekent dat de oorspronkelijk in 2021 voorziene groei van het budget eenmalig vooruitgeschoven wordt in de tijd.

1.5. Kleuter- en lager onderwijs

Het kleuter- en lager onderwijs wordt versterkt. De minister gaat verder dan de gelijkschakeling van de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs met die van het lager onderwijs ten belope van 72 miljoen euro. De 100 miljoen euro die extra geïnvesteerd zal worden in het basisonderwijs is effectief 100 miljoen euro en komt dus nog eens bovenop deze 72 miljoen euro, merkt de minister op.

Verder wil de minister dat er ook in de andere niveaus meer middelen en mensen in de klas terechtkomen. Ook het heractiveren van de Vlaamse reffectatie moet in die zin begrepen worden.

1.6. Conclusie

De minister investeert in scholenbouw en huursubsidies. Daarnaast zijn er tal van andere beleidsimpulsen die daar ingezet worden waar ze het meest prioritair lijken. De minister stelt als conclusie dat de onderwijsbegroting er dus serieus op vooruit blijft gaan.

2. Beleidsnota

2.1. Data

Er werd verschillende keren gevraagd naar cijfermateriaal, schetst de minister. De administratie beschikt over heel wat cijfermateriaal en resultaten uit wetenschappelijk onderzoek. Hij verwijst naar dataloop, Mijn Onderwijs, het statistisch jaarboek voor onderwijs en vorming, de peilingsresultaten, de resultaten uit het internationaal vergelijkend onderzoek of het onderzoek van het steunpunt SONO. Waar mogelijk zal de administratie deze cijfers nog bezorgen.

Er zijn ook vragen naar data die niet door de administratie worden opgevraagd, als gevolg van de vrijheid van onderwijs.

Er waren ook vragen over data die door andere beleidsdomeinen van de Vlaamse Overheid worden verzameld, zoals migratie of welzijn van jongeren, waarvoor de minister verwijst naar de betrokken beleidsdomeinen.

2.2. Omgevingsanalyse

Er werd met betrekking tot de omgevingsanalyse een vraag gesteld over verklaringen met betrekking tot de leeruitkomsten. Leeruitkomsten worden beïnvloed door vele factoren op meerdere niveaus: de leerlingen zelf, hun directe omgeving (onder meer de thuissituatie), de school en de maatschappij. De oorzaken voor dalingen in de leeruitkomsten zijn dan ook veelzijdig en complex.

De thuistaal heeft een effect op de leeruitkomsten van leerlingen en het aantal leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands stijgt. De daling doet zich echter ook voor bij jongeren uit Nederlandstalige gezinnen. PISA geeft aan dat Vlaamse jongeren laag score op prestatie-motivatie. Het is daarbij opvallend dat jongeren zonder migratieachtergrond lager scoren dan jongeren met een migratieachtergrond.

Over problemen inzake discipline geeft het recente TALIS-onderzoek inderdaad aan dat er in Vlaanderen problemen zijn met orde en tucht, beaamt de minister. Tussen 2008 en 2018 is de tijd die men besteedt aan ordehandhaving toegenomen waardoor de tijd om les te geven is afgenomen.

2.3. SD 1: De onderwijskwaliteit verhogen

2.3.1. OD 1.1: De taalkennis en taalvaardigheid Nederlands verhogen

Wat taalkennis en taalvaardigheid betreft, wil de minister graag duiden dat hij de taalscreening wil vervroegen (van lager naar kleuteronderwijs). Hij wil daarnaast dat alle scholen hetzelfde, wetenschappelijk onderbouwd screeningsinstrument gebruiken.

De minister wil natuurlijk ook dat met de resultaten iets gebeurt. Voor de ontwikkeling van het instrument voor de taalscreening wordt uiteraard een beroep gedaan op wetenschappers. Er is hiervoor, binnen het budget voor de taalintegratietrajecten, in 2020 in 3 miljoen euro voorzien.

De minister kan nog geen exacte timing geven wanneer dat instrument ontwikkeld zal zijn. Wat het beste moment is om bij de 5-6-jarigen die screening af te nemen, wil hij ook met de wetenschappers bekijken.

Het is sowieso niet zijn bedoeling om één uniform taalinitiatietraject op te leggen aan alle scholen, maakt de minister duidelijk. Scholen kunnen zelf het traject

kiezen dat zij voor een bepaalde leerling of een bepaalde leerlingengroep het meest aangewezen vinden en dus maatwerk kunnen leveren.

Het taalbad is een vorm van taalintegratietraject, maar er zijn ook andere vormen mogelijk.

De minister wil erop toezien dat de SES-middelen gebruikt worden waarvoor ze dienen. Hoe zo'n taalbad er uitziet, wordt op dit ogenblik al in de regelgeving gedefinieerd: een taalbad is een voltijdse en intensieve onderdompeling in de onderwijstaal, het Nederlands, in functie van een snelle integratie in de reguliere klas. Kan dat tot een jaar duren? Ja. Het mag duren zolang het nodig is, merkt de minister op, zo staat het nu ook al in de regelgeving.

De minister gaat niet akkoord met degenen die spreken over 'stigma's' of 'een jaar kwijt zijn'. Dat is geen jaar kwijt zijn, dat is een jaar intensief werken met een kind om dat kind een betere (onderwijs)toekomst te geven.

Uiteraard moeten de taalbaden gegeven worden door mensen met een sterke pedagogische opleiding. Netoverschrijdend taalbaden organiseren en dus de krachten bundelen, kan ertoe bijdragen om echt gespecialiseerde mensen aan te trekken. De minister wil netoverschrijdend samenwerken dan ook aanmoedigen omdat het een meerwaarde kan bieden.

Hij wil ook de krachten bundelen met lokale partners en het middenveld die zomerscholen Nederlands organiseren, en nagaan hoe hij dat kan faciliteren.

Minister Ben Weyts stelt dat de discussie open gevoerd moet kunnen worden over de grenzen van meerderheid en oppositie heen en verwijst naar een stelling van Groen en sp.a tijdens een bespreking in de Raad van de VGC. Er moet volgens hem niet steeds geargumenteed worden wat niet mogelijk is, er moet gekeken worden wat wel mogelijk is. De minister vraagt om openheid aan de dag te leggen aangezien Nederlands één van de meest wezenlijke tekorten is van het onderwijs.

De minister vond de opmerkingen over de Vlaamse Rand een beetje meewarig ten opzichte van het ambitieuze beleid voor de Rand. Uiteraard zal niet enkel in de Vlaamse Rand ingezet worden op taal. De maatregelen uit de beleidsnota inzake taal zijn over het gehele onderwijs van toepassing. De specifieke aandacht voor de Vlaamse Rand kent twee redenen: onder andere is er de context van de instroom van vaak anderstalige leerlingen uit Brussel, die het Nederlandstalige karakter van de Vlaamse Rand onder druk zet. Net daarom is inzetten op kennis van het Nederlands bij de leerlingen en ouders daar nog belangrijker.

In de beleidsnota staat dat de minister CLIL zal evalueren. CLIL biedt veel mogelijkheden om aan meertaligheid te werken. CLIL bestaat in 2024 10 jaar en wordt in 120 secundaire scholen aangeboden. Hij acht het daarom zinvol om de impact ervan onafhankelijk te laten onderzoeken. CLIL kan een bijdrage leveren, maar het aandachtspunt is in eerste instantie het Nederlands, als raamwerk om andere kennis te verwerven.

De taalverwerving en de taalvaardigheid van het Nederlands van alle leerlingen moet worden verbeterd waar nodig, of dat nu leerlingen zijn in het bso, tso, aso of in de OKAN-klassen. De grootste kansengelijkheid wordt veroorzaakt als niet of onvoldoende wordt ingezet op kennis en taal, beklemtoont de minister.

2.3.2. OD 1.2: Eindtermen scherp, duidelijk en uitdagend formuleren

Parallel met de modernisering van het secundair onderwijs worden nieuwe eindtermen ingevoerd. Vandaag is er enkel een verplichting met betrekking tot

levensbeschouwelijke vakken. In uitvoering van het regeerakkoord zal overal een minimaal aantal lessen Nederlands en wiskunde bepaald worden, waarbij rekening wordt gehouden met de tijd die nodig is om de vooropgestelde doelen te bereiken.

De vraag naar ambitieuze onderwijsdoelen is een terechte vraag om de kwaliteit van het onderwijs in Vlaanderen hoog te houden. Tegelijk wil de minister erover waken dat de realisatie van de onderwijsdoelen haalbaar is binnen de beschikbare onderwijstijd.

De vragen over de haalbaarheid van de nieuwe onderwijsdoelen voor het secundair onderwijs wil hij toch wat relativiseren. In de eerste plaats vraagt niet elke nieuwe inhoud ook extra onderwijstijd. In veel gevallen is dat op te vangen via een goede didactische aanpak of een betere integratie met het beroepsspecifieke gedeelte. In de tweede plaats kunnen scholen nadenken over hun schoolorganisatie en het verhogen van de 'effectieve' onderwijstijd, met andere woorden de kerntaak van elke leerkracht, binnen hun opdracht.

Het is belangrijk om de haalbaarheid van de onderwijsdoelen te laten beoordelen door een instantie die geen betrokken partij is bij de ontwikkeling van de onderwijsdoelen. De meest logische instantie hiervoor is de valideringscommissie. Daarom stelt de minister voor om de beoordelingscriteria van de valideringscommissie uit te breiden naar 'haalbaarheid' van onderwijsdoelen (in termen van beschikbare onderwijstijd).

De nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs worden geïmplementeerd op 1 september 2023. In het voorjaar van 2020 worden de ontwikkelcommissies en de stuurgroep samengesteld zodat ze van start kunnen gaan in schooljaar 2020-2021. Op die manier wordt het proces van ontwikkeling en validering in de commissies enerzijds en goedkeuring door het Vlaams Parlement anderzijds tijdig afgerond. Het is immers van cruciaal belang dat scholen zich goed kunnen voorbereiden op deze nieuwe onderwijsdoelen.

Wat de canon van Vlaanderen betreft, kunnen concrete vragen in verband met de timing en het budget nog niet beantwoord worden. De minister wil zo snel mogelijk starten met de samenstelling van een commissie van onafhankelijke wetenschappelijke experts die de uitwerking van de canon op zich zal nemen. Eén van de eerste opdrachten van deze pluralistisch samengestelde commissie zal erin bestaan een concrete timing en traject uit te werken.

Gezien de thematiek, zullen de ministers bevoegd voor cultuur en erfgoed betrokken worden. De minister beklemtoont dat het niet de bedoeling is dat de canon in de plaats treedt van de eindtermen. De canon zal, zoals in Nederland, vooral dienen ter ondersteuning van de realisatie van de eindtermen in de klaspraktijk.

2.3.3. OD 1.3: Kwaliteit opvolgen via gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven

We staan vandaag aan het begin van het ontwikkelingstraject voor de gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde proeven. De minister is er zich terdege van bewust dat dit traject de nodige tijd, middelen en expertise zal vragen. Hij wil ook benadrukken dat alle betrokken partijen, en in het bijzonder de onderwijsverstrekkers, van bij de start van dit proces geïnformeerd en geconsulteerd zullen worden.

De minister zal gefaseerd te werk gaan. Het lijkt hem aangewezen om de proeven in eerste instantie te focussen op Nederlands en wiskunde. Daarna zal bekeken

worden of het opportuun is de toetsen verder uit te breiden en zo ja, welke prioriteiten gesteld kunnen worden.

Daarnaast wil de minister benadrukken dat scholen naast de gestandaardiseerde proeven uiteraard zelf andere bijkomende instrumenten kunnen hanteren om de leerlingen te evalueren.

Zowel de ontwikkeling als de afname van de proeven betekenen een omvangrijke opdracht waarvoor de minister gespecialiseerde expertise dient aan te spreken. Hij wenst deze opdrachten bovendien toe te kennen aan één of meerdere onafhankelijke instanties. Deze opdrachten zullen ook de nodige middelen vragen. Het voorziene bedrag in 2020 is een noodzakelijk bedrag voor de ontwikkeling van dergelijke proeven.

De proeven zullen per definitie net- en koepeloverschrijdend zijn. De proeven zullen meten in welke mate de leerlingen de eindtermen effectief bereiken. De eindtermen, en niet de leerplannen (met hun eigen terminologie, wat botst met het uniforme karakter van de proeven), vormen de basis voor de ontwikkeling van de proeven. Het verschil in terminologie stelt zich bovendien niet voor de nieuwe eindtermen, omdat deze letterlijk moeten worden overgenomen in de leerplannen.

Daarnaast zullen de proeven de leerwinst in kaart brengen, ook op schoolniveau. Bij het bepalen of een school al dan niet voldoende leerwinst heeft geboekt, moet zeker ook rekening worden gehouden met kenmerken van de school en kenmerken van het leerlingenpubliek.

Scholen die significant minder leerwinst realiseren, moeten in een begeleidings-traject stappen. Het zijn de scholen die kiezen op welke instantie ze een beroep doen voor ondersteuning. Dat kan bij een PBD of bij een andere organisatie.

Het is absoluut niet de bedoeling dat de resultaten van deze proeven gebruikt worden om een rangschikking van scholen op te maken. Een dergelijke rangschikking is onwenselijk aangezien er vele factoren zijn die bijdragen tot de toetsresultaten, waarbij vele factoren niet door de school beïnvloed of aangepakt kunnen worden. De concrete resultaten van scholen zullen enkel beschikbaar zijn voor wie daar strikt genomen nood aan heeft; dat zijn in eerste instantie de scholen zelf.

2.3.4. OD 1.4: Ondersteuning en externe kwaliteitscontrole van scholen versterken

Wat de pedagogische begeleidingsdiensten betreft, plant de minister een hervorming. Hij zal hierbij maximaal gebruikmaken van de resultaten van de opvolgings-evaluatie van de PBD's die in 2017-2018 is uitgevoerd door de commissie-Monard. Dat betekent dat hij de PBD's de mogelijkheid wil geven nog meer in te zetten op onderbouwde prioriteiten in hun werking, afgestemd op de maatschappelijke en onderwijskundige uitdagingen en op de noden van scholen. In navolging van de commissie-Monard wil de minister daarnaast een verregaande samenwerking realiseren tussen de PBD's onderling, maar ook met andere actoren als de CLB's en de ondersteuningsnetwerken.

De vorm of structuur is uiteindelijk slechts een middel, meent de minister. Wat voorop moet staan, is dat de hervormingen de PBD's moeten toelaten efficiëntiewinsten te realiseren, en op een effectievere manier de onderwijspraktijk te ondersteunen. De PBD's hebben ongeveer 500 personeelsleden; voor de onderwijsinspectie gaat het over 140 mensen. Maar heel wat mensen van de PBD's hebben zich al jaren niet meer op de klasvloer begeven, stelt de minister.

De minister wil een strenge en waterdichte controle op de erkenning van nieuwe scholen, zodat lichtzinnige en radicale initiatieven al op voorhand worden tegengehouden. Het naleven van de grond- en mensenrechten door de nieuwe school is daarbij in het erkenningsonderzoek een fundamenteel punt.

De minister wil ook dat de onderwijsinspectie meer greep krijgt op de erkenningsvoorwaarde door een nauwere samenwerking hieromtrent met de Staatsveiligheid. Daarom wil hij het protocol tussen de Staatsveiligheid en Onderwijs evalueren en versterken, zodat de informatie waarover de Staatsveiligheid beschikt beter gedeeld wordt.

Het erkend worden van een school zal ook altijd voorafgegaan moeten worden door een formele beslissing. De minister wil geen enkele vorm meer van automatische erkenning van scholen.

2.3.5. OD 1.5: Onderwijsmiddelen inzetten waarvoor ze bedoeld zijn

De minister blijft inzetten op gelijke onderwijskansen, onder meer via de compensatiefinanciering waardoor scholen meer omkadering en meer werkingsmiddelen krijgen. Er zal ook meer op toegezien worden dat die middelen ook effectief aangewend worden in het kader van gelijke onderwijskansen.

In het kader van het begeleidingsdecreet zal het sowieso een belangrijke doelstelling zijn om de brede basiszorg in scholen te versterken, opdat door het aanbieden van zo goed mogelijk onderwijs zoveel mogelijk leerlingen in het gewoon onderwijs kunnen blijven.

Wat de nulmeting betreft, onderzoekt de administratie de haalbaarheid om via wetenschappelijk onderzoek een instrument te ontwikkelen met behulp waarvan zowel de besteding van de werkingsmiddelen op vastgestelde tijdstippen in kaart kan worden gebracht, als de nodige gegevens aangeleverd kunnen worden met behulp waarvan het onderwijsbeleid kan worden geëvalueerd en aangepast. Maar de minister zegt niet over één nacht ijs te zullen gaan.

2.3.6. OD 1.7: De kwaliteit van het basisonderwijs versterken

Vlaanderen kent internationaal vergeleken reeds een hoge participatiegraad aan het kleuteronderwijs. Op de leeftijd van 3 jaar is 98,6 procent van de kleuters ingeschreven in het onderwijs.

De federale overheid heeft de aanvang van de leerplicht verlaagd, maar er zijn nog meerdere elementen die Vlaanderen zelf moet invullen en waarbij de keuzes die gemaakt worden voor meer of minder belasting voor scholen en ouders kunnen zorgen. De minister geeft een voorbeeld: stel dat de huidige bepaling behouden wordt dat het lager onderwijs samenvalt met het begin van de leerplicht, dan zitten straks ook de vijfjarigen al in het lager onderwijs. Een ander voorbeeld is: zal voor de vijfjarigen geredeneerd worden vanuit aanwezigheden of vanuit afwezigheden die telkens gewettigd moeten worden?

Het is dus de bedoeling om voor elk issue waarin nog keuzes moeten worden gemaakt, te opteren – waar mogelijk – voor de keuze met de minste belasting voor scholen en ouders.

2.3.7. OD 1.8: De kwaliteit van de uitstroom van het secundair onderwijs versterken

De minister wil de uniforme tabel met het integrale studieaanbod van het secundair onderwijs op korte termijn realiseren. Hij zal ook een regelgevend initiatief nemen

– dat is trouwens al in voorbereiding – om scholen te verplichten de officiële benamingen van structuuronderdelen/studierichtingen en vakken te gebruiken, met het oog op een uniforme en transparante communicatie naar ouders en leerlingen.

De minister beklemtoont nogmaals dat geen brede eerste graad ingevoerd zal worden.

Wat de minister met betrekking tot de uniforme tabel ook wil verduidelijken, is dat het studieaanbod van het secundair onderwijs stabiel moet zijn maar wel degelijk kan worden aangepast en geactualiseerd naar aanleiding van de decretaal voorziene periodieke screening van het studieaanbod of ten gevolge van evoluties/innovaties in de samenleving of op de arbeidsmarkt.

In het kader van de modernisering van het secundair onderwijs is er ook aandacht voor studiekeuze. De eerste graad bereidt leerlingen ook voor om stapsgewijze, geïnformeerde en bewuste studiekeuzes te maken. Het studieaanbod van de tweede en derde graad van het secundair onderwijs krijgt een nieuwe indeling volgens onderwijsvormen, studiedomeinen en finaliteiten. Deze nieuwe indeling zal ervoor zorgen dat het studieaanbod transparanter en eenvoudiger is. Ook de finaliteit van elke studierichting zal duidelijk zijn. De klassenraden nemen daarbij nog steeds de rol op van adviserend orgaan inzake de studiekeuze van leerlingen. Daar zit de expertise en de bekommernis voor elke leerling.

In het kader van de modernisering van het secundair onderwijs zijn er heel wat maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat leerlingen niet onterecht in de B-stroom terechtkomen en leerlingen in de B-stroom nog kunnen schakelen naar de A-stroom. Zo is er een strikte koppeling gemaakt tussen het getuigschrift basisonderwijs en de toegang tot het eerste leerjaar van de eerste graad. Wie het getuigschrift heeft behaald, moet vanaf dit schooljaar naar 1A. Enkel leerlingen die het getuigschrift niet hebben behaald, kunnen terecht in 1B. Wie slaagt in 1B kan vanaf het einde van dit schooljaar niet alleen schakelen naar 1A maar ook naar 2A mits gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad. In 2B kan er vanaf volgend schooljaar een specifieke basisoptie worden ingericht, de opstroomoptie, die leerlingen voorbereidt op een doorstroom naar 2A of naar een studierichting met dubbele of doorstroomfinaliteit in het eerste leerjaar van de 2de graad, mits gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad.

Een optioneel schakeljaar is geen nieuw gegeven in het secundair onderwijs, merkt de minister op. Vandaag zijn er al voorbereidende jaren op het hoger onderwijs: de bijzondere wetenschappelijke vorming voor leerlingen uit het aso, de verschillende bijzondere vormingen voor leerlingen uit het kso en het naamloos leerjaar voor leerlingen uit het bso.

In het kader van de modernisering van het secundair onderwijs wordt het integrale studieaanbod geactualiseerd en geoptimaliseerd, ook de voorbereidende jaren. In overleg met de hogescholen en de universiteiten wil de minister bekijken hoe die voorbereidende jaren of schakeljaren het best vorm krijgen. Daarbij mag één van de doelstellingen van de modernisering van het secundair onderwijs zeker niet uit het oog verloren worden: de finaliteit van elke studierichting moet duidelijk zijn. Met andere woorden bereidt een studierichting voor op verder studeren, op een vlotte instroom op de arbeidsmarkt of op beiden.

De schakeljaren – die georganiseerd zullen worden in het secundair onderwijs – zullen optioneel zijn voor leerlingen uit aso, tso en kso en hebben voor hen geen verplichtend karakter. Het is niet de bedoeling om de drempel naar het hoger onderwijs te verhogen, wel om leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op een succesvolle doorstroom naar het hoger onderwijs. Dat ligt anders voor leerlingen uit bso (arbeidsmarktfinaliteit) die gelet op de finaliteit van de gevolgde

studierichting niet zijn voorbereid op een doorstroom naar een graduaats- of bacheloropleiding. Voor hen zal het schakeljaar wel verplicht zijn indien ze de stap willen zetten naar het hoger onderwijs.

Duaal leren vertrekt in eerste instantie inderdaad vanuit een gerichte focus op de arbeidsmarkt. Dat neemt echter niet weg dat een groeiende groep scholen leerlingen wil laten kennismaken met de arbeidsmarkt en de samenleving in zijn geheel. Uit het onderzoeken van deze uitbreiding moet blijken in welke mate via duaal leren ook competenties aangeleerd kunnen worden die de leerlingen toelaten sterker door te stromen naar een volgend onderwijstraject.

De minister wil ook een proefproject duaal lesgeven in het kader van een regelluwe omgeving, in samenwerking met de minister bevoegd voor werk.

2.3.8. *OD 1.9: Het levenslang en levensbreed leren versterken*

Vooreerst wil de minister de effecten van de dko-hervorming bekijken en evalueren. Aangezien het decreet nu pas zijn tweede schooljaar begonnen is, is het te vroeg om nu al grote conclusies te trekken. De evaluatie zal dan ook meerdere schooljaren meenemen in zijn scope.

De centra voor volwassenenonderwijs en de centra voor basiseducatie organiseren vandaag al tweederde van het opleidingsaanbod voor volwassenen in Vlaanderen. Na de grondige hervorming van het volwassenenonderwijs verwacht de minister dat zij verder zullen groeien en hun maatschappelijke rol zullen versterken. Nog steeds zetten immers te weinig volwassenen – en vooral de laaggeschoolden – de stap richting onderwijs of opleiding. Daarom moet het volwassenenonderwijs voor een breed publiek een laagdrempelig aanbod organiseren. De minister wil dat ondersteunen door drie initiatieven. Ten eerste het brede aanbod actiever promoten via een grootscheepse campagne. Ten tweede door na te gaan hoe de centra gestimuleerd kunnen worden om de organisatie van de opleidingen nog flexibeler en innovatiever te maken, met aandacht voor de kwaliteit en de nood van specifieke doelgroepen. De minister denk daarbij niet alleen aan afstandslernen maar ook aan andere innovatieve vormen zoals duaal leren en gelijktijdig geïntegreerd onderwijs. Ten derde door de impact van het nieuwe financieringssysteem nauwgezet te monitoren en tegen het schooljaar 2023-2024 te evalueren, met bijzondere aandacht voor het effect op de participatie en de slaagkansen van kwetsbare doelgroepen zoals mensen zonder diploma van het secundair onderwijs, anderstaligen en werklozen.

2.4. SD 2: Kwaliteitsvolle onderwijsprofessionals motiveren voor en houden in het onderwijs

2.4.1. *OD 2.1: Het lerarentekort aanpakken door de aantrekkelijkheid en status van het lerarenberoep te verhogen*

De minister stelt dat inzake het lerarenpact lessen getrokken moeten worden uit de vorige regeerperiode, toen de kar wat overladen werd. Hij bekijkt wat het beste scenario is en of een globaal lerarenpact met een resem maatregelen waarover alle sociale partners samen akkoord gaan tot stand moet komen – wat risico's inhoudt en tijd vergt –, of een alternatief scenario mogelijk is, met stap voor stap – en dus sneller – concrete maatregelen die snel voelbaar zijn voor het onderwijspersoneel en voor de school. Met de onderwijspartners zal bekeken worden welke weg best wordt gevolgd.

De minister is ook voorstander van het uittesten van maatregelen op projectmatige basis, zodat eerst kan worden nagegaan welke eventuele drempels en knelpunten met de maatregel gepaard gaan, in plaats van het onmiddellijk breed en algemeen

invoeren van een maatregel waarvan de effecten niet zeker zijn. Die maatregelen mikken best ook op de knelpuntberoepen en -vakken waar het lerarentekort het meest prangend is en waar nodig ook op de regio's waar de noden het grootst zijn.

In eerste instantie denkt de minister daarom aan projecten om de kwaliteit van zij-instromers te verzekeren en ondersteunen, om personeelsleden die al in het onderwijs staan de kans te geven hun competenties te versterken en om duaal lesgeven vorm te geven. De focus zal op de knelpuntambten en -vakken moeten liggen.

De VLHORA heeft vorige week de white paper lerarenopleiding bezorgd. Er is vandaag al een verplichte, maar niet-bindende proef voor de lerarenopleidingen die de beginvoorwaarden/startcompetenties in kaart brengt. Decretaal is er ook al de mogelijkheid voor de instellingen om remediëring op te leggen op basis van de resultaten van de instaptoets. Zo'n remediëring kan bijvoorbeeld ook bestaan uit een geïndividualiseerd traject. De mogelijke remediëring moet ook vastgelegd worden in het onderwijs- en examenreglement van de instelling. Dus de lerarenopleidingen kunnen vandaag hun eigen voorstel al uitvoeren.

Daarnaast blijf de minister bij zijn voornemen uit het regeerakkoord, waarbij beslist is te onderzoeken wat de mogelijkheden zouden zijn voor een verplichte, bindende proef voor de lerarenopleidingen. Als iedereen bezorgd is over de kwaliteit, vraagt hij om dit met een open geest te bekijken. Het zou niet nodig mogen zijn dat studenten in de lerarenopleidingen nog bijgewerkt moeten worden voor zaken die tot de eindtermen van het secundair onderwijs behoren. En dat is vandaag helaas wel de realiteit, merkt de minister op.

Wat betreft een mogelijk startersjaar zal de minister nog verder overleg plegen met de sociale partners. Hij vraagt zich wel af wat de meerwaarde ervan is, aangezien sinds dit schooljaar aanvangsbegeleiding een recht en een plicht is voor elke startende leraar.

Voordat hij overgaat tot de aanstelling van een onderwijsambassadeur en de bepaling van zijn of haar takenpakket wil hij eerst bekijken wat de ervaringen zijn van de Vlaamse zorgambassadeur.

Terwijl de Vlaamse leerlingenpopulatie steeds diverser wordt, volgt de leerkrachtenpopulatie die evolutie niet. Ook in het kader van het lerarentekort is het essentieel dat het potentiële lerarenbestand zo groot en divers mogelijk is.

Het is belangrijk om de diversiteit te monitoren. Deze cijfers zijn opgesplitst volgens geslacht reeds beschikbaar in bestaande rapporten. Het is nuttig om dit uit te breiden.

Het systeem van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur werd recent aangepast via cao XI. Vanaf dit schooljaar zal een tijdelijk personeelslid sneller het recht op TADD kunnen verwerven, namelijk als hij of zij 580 dagen dienstanciënniteit heeft verworven gespreid over minstens twee schooljaren (in plaats van 720 dagen over drie jaar) en een gunstige beoordeling heeft gekregen. De te bereiken dienstanciënniteit wordt voor elke kandidaat op dezelfde wijze vastgesteld, namelijk op 30 juni van het tweede schooljaar. Er is dus alvast geen probleem tussen personeelsleden die dit pas in juni bereiken of al eerder: de voorwaarde is voor iedereen gelijk. De datum van 1 januari geldt voor een vaste benoeming en om in aanmerking te komen voor een vaste benoeming moet een personeelslid eerst een TADD-aanstelling hebben en dus ook dat recht verworven hebben. De personeelsleden die op 1 januari worden benoemd, zijn dus al TADD sinds het begin van het schooljaar en hadden dus in juni het recht op TADD bereikt. Van inhalen is dus niet onmiddellijk sprake, meent de minister.

De invoering van de nieuwe regels betreffende TADD gaat ook gepaard met de nodige overgangsmaatregelen, die ervoor zorgen dat de tijdelijke personeelsleden die voor 1 september 2019 reeds een aantal prestaties hebben geleverd op gelijke voet het recht op TADD bereiken. Cao XI voorziet een monitoring en evaluatie van deze maatregel twee jaar na invoering.

Wat de evaluatie van leraren betreft, zal de minister, zoals afgesproken in cao XI, op basis van het rapport van het Rekenhof en van aangereikte knelpunten van de sociale partners een aantal bijsturingen aanbrengen aan de evaluatieprocedure. Het Rekenhof stelde in de eerste plaats vast dat de procedure voor een zware taakbelasting zorgt voor heel wat directeurs. De opwaardering van het ambt van de leerkracht betekent voor de minister ook dat men sneller moet kunnen optreden tegen degenen die het verpesten voor heel de groep.

2.4.2. OD 2.2: Nascholing en professionalisering van leraren en directies dichter bij de onderwijspraktijk brengen

Voor de leerkracht wil de minister dit aspect meenemen in de afbakening van de kernopdracht. Daartoe wordt gestart met een diepgaandere analyse van het tijdsbestedingsonderzoek, meer bepaald door een verdere uitsplitsing van de luiken administratie, organisatie, beleidstaken en professioneel overleg.

Het lijkt de minister evident dat professionalisering een belangrijk deel van de kernopdracht van een leerkracht is en blijft als noodzakelijke garantie op kwaliteitsvol lesgeven.

Wat de middelen betreft, zal hij de verschillende middenstromen (nascholingsmiddelen scholen, PBD) herbekijken en mogelijk anders verdelen. Daarbij moeten de middelen alvast maximaal voor en in de scholen beschikbaar zijn.

Er zijn ook vele professionaliseringsmogelijkheden die geen financiële middelen behoeven, bijvoorbeeld collegiale visitaties, intervisies, professionele leergemeenschappen binnen en tussen scholen. De minister verneemt vaak van leraren dat ze zo nadenken over hun eigen denken en handelen en veel leren dat gemakkelijk toe te passen is in hun eigen klaspraktijk. Ook de schoolleider speelt een belangrijke rol om de concrete professionalisering gestalte te geven.

Wat de zogenaamde besparing van 500.000 euro voor de opleiding van directeurs betreft, stelt de minister dat het geen besparing is. Het ging om een eenmalige subsidie van 500.000 euro voor een eenjarig project opgezet met de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten rond schoolleiderschap. Dat project wordt momenteel afgerond en het rapport met de eindconclusies zal in het voorjaar van 2020 ingediend worden. Dat zal dan ook een basis vormen voor verdere stappen rond het thema schoolleiderschap.

2.4.3. OD 2.3: De planlast voor leraren en directies tegengaan

De minister wil een meldpunt voor onnodige verantwoording en storende regeldruk vormgeven. Het doelpubliek wordt in elk geval ruim genoeg: iedereen die met planlast in onderwijs wordt geconfronteerd zal melding kunnen maken. Hij vraagt zich af of de leraren nogmaals rechtstreeks bevraagd moeten worden in de vorm van een onderzoek. Dat is al uitvoerig gebeurd. De ambitie om de planlast te verminderen mag niet zorgen voor een de facto vermeerdering van de planlast, door nog eens te vragen wat eigenlijk al geweten is.

Wat de rol van de inspectie met betrekking tot planlast betreft, licht de minister toe dat de ontwikkeling van het doorlichtingsconcept Inspectie 2.0 ertoe geleid heeft dat de inspectie de administratieve planlast heeft helpen terugdringen. De

inspectie vraagt enkel functionele documenten, dat wil zeggen documenten waarover de school al beschikt, of documenten die gevraagd worden door de regelgeving. Om scholen hierover te informeren, heeft de onderwijsinspectie een witboek opgesteld dat op haar website ter beschikking staat. Alle andere documenten die scholen ontwikkelen, zijn geen plicht. Dat geldt ook voor het leerlingvolgsysteem dat scholen moet ondersteunen om aan een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding te doen. Het invullen geldt niet als doel op zich.

De minister wil aan de inspectie de opdracht geven om op basis van alle hieromtrent reeds beschikbare onderzoeksresultaten de problematiek rond het opsporen van planlast te vertalen in een werkbare aanpak die ze kan toepassen tijdens haar bezoeken aan scholen. Hij zal bovendien aan de onderwijsinspectie zelf de opdracht geven om de administratieve planlast in kaart te brengen, te monitoren en hierover te rapporteren.

De inspectie zal over haar bevindingen ook moeten rapporteren aan de scholen zelf. Indien haalbaar en relevant vraagt de minister ook dat ze concrete voorstellen formuleert die kunnen bijdragen tot het wegwerken van de planlast.

2.5. SD 3: Juiste begeleiding op de juiste plaats voor lerenden realiseren

2.5.1. OD 3.1: Een pragmatisch en realistisch begeleidingsdecreet invoeren

Leerlingen die het gemeenschappelijk curriculum kunnen volgen, eventueel mits redelijke aanpassingen, hebben een onverkort recht op inschrijving in het gewoon onderwijs. Voor leerlingen die nood hebben aan een individueel aangepast curriculum, en waarvoor het CLB dus een verslag voor toegang tot buitengewoon onderwijs of een IAC in een school voor gewoon onderwijs opmaakt, is er de mogelijkheid om te kiezen voor een school voor buitengewoon onderwijs of een school voor gewoon onderwijs. Indien er een vraag is naar inschrijving in een school voor gewoon onderwijs, zal de school voor gewoon onderwijs, in overleg met ouders en het CLB, moeten afwegen of de aanpassingen die nodig zijn om de leerlingen een individueel aangepast curriculum te laten volgen redelijk zijn. De school kan de leerling weigeren als de aanpassingen niet redelijk worden bevonden.

Voor de afweging van (dis)proportionaliteit moet gebruik worden gemaakt van de criteria die opgenomen zijn in het protocol van 19 juli 2007 betreffende het begrip redelijke aanpassingen in België. Een aanpassing die een onevenredig zware belasting meebrengt, moet niet worden aangeboden. Dat betekent echter niet dat in een dergelijke situatie in het geheel geen aanpassingen moeten worden geboden. Als een school een leerling weigert, zal er sprake moeten zijn van disproportionaliteit.

De Vlaamse Regering besliste om het M-decreet af te schaffen en te vervangen door een begeleidingsdecreet. Ze blijft daarbij inzetten op inclusief onderwijs. Het is niet de bedoeling om het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs te laten stijgen. Wel wil de minister het onderwijs versterken. Met het begeleidingsdecreet wil hij inzetten op een gepaste begeleiding voor leerlingen en leerkrachten. Een belangrijke doelstelling is om de brede basiszorg en verhoogde zorg in scholen te versterken zodat scholen structureel sterker worden in het begeleiden van alle leerlingen. Een definitief model voor ondersteuning zal ook onderdeel zijn van het begeleidingsdecreet. Het huidige ondersteuningsmodel zal dit en volgend schooljaar nog haar huidige werking behouden. In tussentijd bereidt de minister het begeleidingsdecreet en een definitief model voor ondersteuning voor.

Er is voor het eerst beleidsmatig aandacht voor hoogbegaafde leerlingen, stelt de minister. Het budget van 500.000 euro recurrent voor het onderwijs aan hoogbegaafde en uitzonderlijk hoogbegaafde leerlingen kan bijvoorbeeld gaan naar

materiaalontwikkeling om leerkrachten te ondersteunen, te inspireren en te stimuleren in het begeleiden van hoogbegaafde en uitzonderlijk hoogbegaafde leerlingen.

2.5.2. OD 3.3: *We streven naar een veilige en gezonde leer- en werkomgeving*

Van scholen wordt verwacht dat ze een alomvattend beleid rond leerlingenbegeleiding voeren, met de nodige aandacht voor preventieve acties. De nascholingsmiddelen worden toegekend aan de scholen zelf om eigen beleid te voeren. Enkel via de prioritaire nascholing kan de minister zelf thema's bepalen ter ondersteuning van implementatie van onderwijsinnovaties. Tijdens schooljaren 2020-2021 en 2021-2022 wordt er via de prioritaire nascholing ingezet op begrijpend lezen in het lager onderwijs.

2.6. SD 4: Het capaciteitstekort aanpakken en investeren in schoolinfrastructuur

2.6.1. OD 4.1: *Investeren in uitbreidingen om de capaciteitstekorten aan te pakken*

Er zijn inderdaad de voorbije jaren al veel investeringen gebeurd vanuit beide gemeenschappen in onderwijsinfrastructuur in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, bevestigt de minister. Het aantal geplande plaatsen tegen 2025 bedraagt voor beide gemeenschappen 23.932 voor het basis- en secundair onderwijs samen. Er zijn tussen 2010 en 2018 al 28.641 plaatsen bij gecreëerd door beide gemeenschappen.

De Brusselnorm zoals opgenomen in het Vlaamse Regeerakkoord spreekt een ambitie voor Brussel uit ten aanzien van het geheel van de uitgaven van de Vlaamse Gemeenschap. De Brusselnorm als begrotingsnorm is gesteld op 5 procent van de Vlaamse gemeenschapsuitgaven. De minister is van mening dat de Vlaamse overheid disproportioneel grote inspanningen levert voor het onderwijs in Brussel.

Er wordt jaarlijks een stand van zaken opgemaakt van de realisatiegraad van de capaciteitsprojecten. Deze stand van zaken is de voorbije jaren ook steeds opgenomen in de voortgangsrapportage van het masterplan scholenbouw.

Om een beter zicht te krijgen op de knelpunten die voor vertraging kunnen zorgen bij de betreffende scholenbouwprojecten is in mei 2019 een bijkomende stand van zaken opgemaakt via terugkoppeling van de stand van zaken zoals gekend bij AGION en de centrale diensten van het GO! aan de scholen in kwestie via de lokale taskforces capaciteit.

Van de 379 projecten waaraan capaciteitsmiddelen zijn toegewezen in de periode 2010-2018 zijn er 255 waarvan in mei 2019 de werken klaar waren, 56 waarvan de werken gestart waren, 23 waarvan de bouwaanvraag was ingediend, 37 waarvoor de ontwerper aangesteld was en 8 die om uiteenlopende redenen nog in een voorbereidende fase zaten.

De projecten waaraan capaciteitsmiddelen zijn toegewezen in begrotingsjaar 2019 zullen bij de volgende stand van zaken ook mee in het overzicht opgenomen worden.

Het principe dat de lopende DBFM-contracten van Scholen van Morgen worden gecompenseerd op de reguliere middelen is in uitvoering van eerdere begrotingsafspraken uit de twee voorgaande legislaturen. Dat is een logisch gevolg van het feit dat veel nieuwe scholen zijn gebouwd en in gebruik worden genomen in een DBFM-formule en er een beschikbaarheidsvergoeding moet worden betaald. Om aan dit DBFM-groei-pad tegemoet te komen, werden in de voorbije legislaturen de

budgetten voor reguliere financiering recurrent verhoogd. Deze legislatuur komt daar een grote recurrente investeringsimpuls bovenop.

2.6.2. OD 4.2: Inschrijvingsrecht herzien om maximale keuzevrijheid te garanderen

Het optrekken naar 65 procent Nederlandstalige kinderen heeft impact in slechts een beperkt aantal scholen. De meeste scholen halen nu zelfs de 55 procent niet. De minister vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk Nederlandstalige ouders in Brussel hun eerste schoolkeuze kunnen krijgen in de Nederlandstalige scholen. Ouders kunnen op verschillende manieren aantonen dat ze Nederlandstalig zijn. Ook anderstaligen kunnen het niveau Nederlands B2 van het Europees referentiekader behalen. De bezorgdheid wat betreft het Nederlands deelt de minister, daarom wil hij deze legislatuur zo sterk inzetten op vroege taalscreenings, inclusief taalbadan.

Iedereen die vanaf de start gekozen heeft om Nederlandstalig onderwijs te volgen, komt in aanmerking voor de voorrangsgroep. Het gaat om een contingent van 15 procent. De minister beaamt dat gediscussieerd kan worden over de termijn van 9 jaar. Een voorrangsgroep moet altijd ergens afgebakend worden en er is duidelijk gekozen om de cesuur te leggen op 9 jaar. Hij staat er ook achter dat deze voorrang bepaald wordt op basis van de taalkennis van de ouder. Een arrest van 16 februari 2017 van het Grondwettelijk Hof heeft ook bevestigd dat dit mogelijk is.

Als de dubbele contingentering voor zowel het basis- als het secundair onderwijs is afgeschaft, blijft het een mogelijkheid om voor 20 procent voorrang te verlenen aan ondervertegenwoordigde groepen. Dat geeft schoolbesturen de vrijheid om afhankelijk van de context van de school een eigen, lokaal gedragen, voorrangsgroep te creëren. De minister wil inderdaad niet langer opleggen welke leerlingen dit dan moeten zijn, want wat voor de ene school geldt, geldt niet noodzakelijk ook voor de andere. Let wel, het moet gaan om een ondervertegenwoordigde groep op basis van één of meerdere objectieve kenmerken, die in de school relatief ondervertegenwoordigd zijn ten aanzien van een referentiepopulatie.

Het idee is om in de Vlaamse Rand de inwoners uit de Vlaamse Gemeenschap voorrang te laten hebben op de inwoners uit het Waalse Gewest. Er werd opgemerkt dat voor de hele Vlaamse Rand de instroom vanuit het Waalse Gewest toch beperkt is tot een duizendtal leerlingen, maar in de realiteit van een aantal scholen is die impact erg groot, merkt de minister op.

In de negentien gemeenten van de Vlaamse Rand hebben 43 procent van de leerlingen in het basisonderwijs niet de thuistaal Nederlands. In het secundair onderwijs is dat 40 procent. In Vlaanderen is dat voor het basisonderwijs gemiddeld 18 procent en voor het secundair onderwijs 15 procent. In de basisscholen in Overijse komt 16 procent van de leerlingen uit het Waalse Gewest, in Sint-Genesius-Rode is dat 24 procent. In de secundaire scholen is dat respectievelijk 9 en 20 procent. Als de leerlingen in het basisonderwijs doorstromen naar het secundair onderwijs, en dergelijke trend zich voortzet, dan dreigen binnenkort sommige inwoners uit de Rand zelf geen plaats te vinden in de scholen van hun gemeente. Als keuzes gemaakt moeten worden, lijkt het voor de minister logisch dat de inwoners uit de Vlaamse Gemeenschap dan voorrang hebben. Trouwens, ook voor Vlamingen die verhuizen naar het Waalse Gewest, acht de minister het logisch dat zij hun kinderen sturen naar het onderwijs van de Franse Gemeenschap.

2.6.3. *OD 4.3: Investeren in de vervanging van de bestaande schoolinfrastructuur en didactische uitrusting om onderwijskwaliteit te versterken*

Op dit moment is de schoolgebouwenmonitor de voornaamste bron van informatie over de staat van gebouwen. De laatste monitor dateert van 2013. Toen werd vastgesteld dat 56 procent van de gebouwen in een goede tot zeer goede staat werd bevonden. Een exhaustief en objectief laten vaststellen van de staat van alle schoolgebouwen volgens objectieve standaarden impliceert een grote kost en is moeilijk op zeer korte termijn realiseerbaar, aldus de minister. De monitor van 2013 geeft volgens hem een goed beeld en hij wijst erop dat sindsdien een serieus investeringstraject is afgelegd.

De verwarmingskost is een aspect dat niet door de reguliere infrastructuurmiddelen bekostigd wordt. AGION heeft dan ook geen cijfers over de verwarmingskost. Uit de schoolgebouwenmonitor van 2013 blijkt dat de scholen vinden dat de verwarming, verlichting en verluchting niet energiezuinig gebeurt in 24 procent van de vestigingsplaatsen, dat op 79 procent van de vestigingsplaatsen gas gebruikt wordt als energiebron, gevolgd door stookolie op 32 procent van de vestigingsplaatsen en elektriciteit op 16 procent. De schoolgebouwenmonitor van 2013 leert ook dat in 64 procent van de vestigingsplaatsen (minstens) dubbel glas aanwezig was en in 41 procent van de vestigingsplaatsen was er een hoogrendementsketel. De minister veronderstelt wel dat de situatie vandaag wezenlijk verschilt.

Het mag echter duidelijk zijn dat de overheid blijft sensibiliseren op het vlak van goede en duurzame schoolinfrastructuur en met initiatieven zoals de energieleningen van AGION ook de mogelijkheden biedt om energie-investeringen te ondersteunen, stipt de minister aan.

2.7. SD 5: Efficiëntie in het hoger onderwijs verhogen

2.7.1. *OD 5.1: Kwaliteitszorg en transparante communicatie in het hoger onderwijs versterken*

Sinds dit academiejaar zijn de lerarenopleidingen hervormd met het oog op het versterken van de opleidingen. De minister zal de komende jaren van dichtbij monitoren of de hervorming wordt uitgevoerd zoals ze bedoeld is.

2.7.2. *OD 5.2: Het belang van het Nederlands in het hoger onderwijs waarborgen*

Op dit ogenblik is de 6 procentgrens voor anderstalige bachelors bereikt. Dat wordt opgetrokken tot 9 procent, zeker gelet op de knelpuntberoepen op de arbeidsmarkt. De minister merkt wel op dat men reeds spreekt van een anderstalige bacheloropleiding als 18 procent van het aantal opleidingsonderdelen anderstalig is. Dat komt neer op 33 van de 180 studiepunten die een bachelor telt.

2.7.3. *OD 5.3: Studie-efficiëntie in hoger onderwijs versterken door goede oriëntering en snelle heroriëntering*

De meerkost door de verlenging van de studieduur is er vooral voor de gezinnen zelf en ook voor de samenleving, merkt de minister op. Ook voor de hogeronderwijsinstellingen zijn er bijkomende kosten. Het is volgens de minister dus evident om de studievertraging in het hoger onderwijs aan te pakken en terug te dringen.

2.7.4. *OD 5.4: Het hoger onderwijslandschap en de financiering van het hoger onderwijs herbekijken*

Het effect van het milderen van de groeipaden wordt proportioneel verdeeld over het aandeel van de instellingen in de respectievelijke deelbudgetten. De verhoging van de laagste OBE's binnen de hogescholen moet ervoor zorgen dat ook die opleidingen zwaarder doorwegen in de verdeling van de financiële middelen. Hiervoor maakt de minister gradueel 20 miljoen euro vrij, waarvan de eerste 4 miljoen al in 2020.

2.7.5. *OD 5.5: Opleidingen in de gezondheidszorg verbeteren*

De geciteerde studie van Roggemans en Spruyt dateert van het oude systeem van numerus clausus en analyseert data van 2013, merkt de minister op. De conclusie was overigens niet dat de toelatingsexamens 'selecteren' op sociaaleconomische situatie, maar wel dat er samenhang is tussen SES en de examenresultaten. Een soortgelijke samenhang zien we ook in PISA, peilingsonderzoek enzovoort. Met andere woorden, de geobserveerde samenhang is naar alle waarschijnlijkheid geen effect van het toelatingsexamen zelf, maar van wat zich in het leerplichtonderwijs afspeelt.

Inmiddels is het systeem van toelatingsexamens veranderd. Sinds 2018 is er geen numerus clausus meer, maar een numerus fixus (vergelijkend examen). Onder meer de Vlor vroeg om de monitoring van het nieuwe systeem. Het beleidsdomein heeft dit opgenomen en bouwt in de komende jaren een monitoringsysteem uit, onder andere om de mogelijke samenhang van SES met de examenresultaten na te gaan.

Er werd ook gevraagd wat mogelijk is inzake de grote instroom aan buitenlanders in de opleidingen geneeskunde en dierenarts. Hiervoor werd gekeken naar de Franse Gemeenschap en Oostenrijk. EU-onderdanen uit EU-lidstaten kunnen aan alle hogeronderwijsinstellingen binnen de EU studeren onder dezelfde voorwaarden als de inwoners van het land waar de hogeronderwijsinstelling zich bevindt. Hierop worden wel uitzonderingen toegestaan, op grond van objectieve redenen. De Franse Gemeenschap van België kreeg toestemming om het aandeel buitenlandse studenten te beperken met als reden het voorkomen dat er een tekort zou zijn in bepaalde medische beroepen, omdat te veel afgestudeerden terugkeren naar hun land om daar het beroep uit te oefenen. Dat kan een gevaar voor de volksgezondheid in de Franse Gemeenschap opleveren. In Oostenrijk werd hetzelfde argument gebruikt en aanvaard, besluit de minister.

IV. Replieken van de leden en verdere bespreking

Steve Vandenberghe vindt dat de minister niet geslaagd is voor zijn examen. Hij beantwoordt de specifieke vragen van de commissie over zijn begroting en beleidsnota niet concreet maar draait er omheen. Daardoor is het lid, in weerwil van zijn positieve en constructieve ingesteldheid, nu nog minder optimistisch gestemd dan vorige week.

In het secundair onderwijs wordt fors bespaard, wat op termijn voor een ravage zorgt. Het gaat om 300 miljoen euro over de hele legislatuur. In tegenstelling tot wat de minister zelf zegt in de BBT, raakt hij wel degelijk aan de open-endfinanciering. In het werkveld heerst ongerustheid. De spreker gewaagt zelfs van paniek, men vreest een bloedbad. Het antwoord van de minister blijft echter uit.

De beleidsnota heeft het vaak over efficiëntie en kerntaken. In dat verband herhaalt het lid zijn verzoek om uitleg over de niet-indexering van het niet-loon-gedeelte van kredieten. Wat bedoelt de minister precies?

Zijn antwoord over het lerarentekort is te beperkt, ja zelfs schaamteloos. De minister toont er volgens de spreker mee aan dat hij het probleem onderschat en niet inziet hoe dringend het is. Het volstaat niet om een stap-voor-stapaanpak aan te kondigen. Er kwam ook geen antwoord over de Vlaams-Nederlandse werkgroep inzake lerarentekort. De commissie neemt dit alvast wel ernstig en organiseert na het kerstreces een hoorzitting, geeft Steve Vandenberghe mee.

Belangrijker dan een al dan niet bindende proef is de kwaliteit van de lerarenopleiding. Hoe maakt men die en de baan zelf weer aantrekkelijk, dat is de echte vraag. Het lid dringt er bij de minister op aan het hallucinante tekort op nummer 1 te zetten in zijn agenda, en snel in concrete maatregelen te voorzien, waarbij hij herinnert aan wat de commissie tijdens de vorige legislatuur al aanreikte.

Wat de nascholing betreft, merkt Steve Vandenberghe op dat het schoolleiderschap niet is afgewerkt met de eenmalige investering van 500.000 euro in de opleiding van directeurs. Beleidsvoerend vermogen is cruciaal, onderstreept hij. Dat ondersteunen is een kerntaak van de minister. Ondanks de stijging van het aantal leraren en directeurs (9000 op vijf jaar tijd), bleven de nascholingsmiddelen al die tijd gelijk. Dit jaar dalen ze zelfs. Het is vreemd dat degene die de job aantrekkelijker wil maken, bespaart op vorming.

Uiteraard zijn scholen niet verplicht het leerlingenvolgsysteem te gebruiken en kiezen ze zelf hoe ze dat bewaken, maar er wordt wel van de scholen verwacht dat kinderen individueel worden gescreend en opgevolgd. Dan is het frustrerend om bij de instroom van nieuwe kinderen twee maanden te moeten wachten op ondersteuning voor individuele trajecten door de onderbemande CLB's. Degelijk beleid op dat vlak is een taak van de minister van Onderwijs, terwijl de huidige doorschuift en afwacht, stelt Steve Vandenberghe. In de plaats is visie en daadkracht nodig. Waar de minister concreet naartoe wil, blijft onduidelijk, zijn antwoorden waren te algemeen, besluit het ontgoochelde lid.

Jan Laeremans wil weten of hij later nog een schriftelijk antwoord mag verwachten op zijn specifieke schriftelijk bezorgde vragen.

Minister *Ben Weyts* legt uit dat de vragen van het lid van pedagogische aard waren. Het lid vroeg om de verklaring van specifieke begrippen die tot de parate kennis van commissieleden moeten behoren, meent de minister. Op alle vragen naar feitelijke gegevens die niet publiek beschikbaar zijn, heeft de minister echter bij de administratie om een antwoord gevraagd. Hij wijst ook op de decreten als bron van definities en op de informatie die de administratie online ter beschikking stelt, zoals de website onderwijskiezer.be. De minister herinnert het lid ook aan zijn vrijheid als Vlaams parlementslid om alle mogelijke schriftelijke vragen te stellen.

Steve Vandenberghe merkt op dat ook heel wat van zijn inhoudelijke vragen over de begroting en de beleidsnota onbeantwoord bleven.

Karolien Grosemans herinnert eraan dat de minister bijna twee uur lang heeft geantwoord op de vragen. Als er ontsnapt zijn aan beantwoording, mogen de leden die opnieuw stellen tijdens hun repliek.

Koen Daniëls begrijpt dat de toelichting bij de beleidsnota vragen opriep, maar vele daarvan worden in het document zelf beantwoord. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat de minister dat helemaal voorleest?

Jan Laeremans heeft begrepen dat er een schoolgebouwenmonitor was in 2013, maar we zijn nu zes jaar verder. Om de hoeveel tijd wordt er gemonitord? Wordt dat automatisch herhaald of moet de minister er de opdracht toe geven? Is het ondertussen niet eens tijd om te kijken of er vooruitgang is geboekt, want 44 procent van de gebouwen was toch niet in goede staat?

Hij herhaalt ook zijn vraag over de timing van de TADD-aanvraag. Waarom moet dat altijd in juni gemeten worden, terwijl niet iedereen op hetzelfde moment instroomt? Als men een paar dagen te kort komt, hebben het volgende schooljaar weer anderen voorrang bij reffectatie. Waarom is geen tweede meting mogelijk op een ander ogenblik?

Is het de bedoeling dat de Vlaamse Gemeenschap net als de Franse Gemeenschap en Oostenrijk een uitzondering vraagt en verkrijgt om het aantal buitenlandse studenten (dier)geneeskunde te beperken, vraagt hij ter bevestiging.

Koen Daniëls dringt erop aan de scholen en leerkrachten die nu met nieuwe leerplannen willen starten, duidelijk te maken dat er binnen twee of drie jaar nieuwe eindtermen basisonderwijs aankomen. De extra planlast die de aanpassing zal meebrengen, is niet de schuld van het parlement dat nieuwe eindtermen goedkeurt, maar van degenen die vlak daarvoor nieuwe leerplannen ontwikkelen, onderstreept hij.

Verder neemt hij aan dat de beperking tot officiële benamingen niet alleen voor richtingen en vakken geldt, die de minister expliciet noemde, maar ook voor basisopties en pakketten. Wildgroei leidt tot verwarring, waardoor ouders zelfs gaan denken dat het de onderwijskiezer is die zich vergist.

Ook bij de white paper van VLHORA, waar interessante dingen instaan, waarschuwt hij tegen begripsverwarring. Er is inmiddels een hele plejade van toelatings-, ijkings-, instap-, intake- en vergelijkende proeven. Hij pleit voor semantische hygiëne, waarbij duidelijk is wat wat is.

Zijn fractie treedt bij dat een lerarentekort op ons afkomt. In Nederland is het er al en daar detecteert men de wens om les te geven als de cruciale kwestie. Welnu, net daarop focussen zowel regeerakkoord als beleidsnota. Het lid verwijst naar de passage over het tijdsbestedingsonderzoek in de beleidsnota. Het antwoord van de minister op de resultaten daarvan, vindt zijn fractie duidelijk. Het lid onderstreept nogmaals dat het niet de bedoeling kan zijn om reeds bestaande en beschikbare documenten voor te lezen om de inhoud nogmaals in het verslag te krijgen.

Dat er voor de onderwijsdoelen niet alleen een stuurgroep komt maar ook een valideringscommissie om na te gaan of ze binnen de beschikbare onderwijstijd kunnen worden gerealiseerd, waardeert zijn fractie. Daarmee vermijdt men de ontwikkeling van te voluntaristische eindtermen. Het lid denkt ook dat zal moeten worden gezegd aan de onderwijsverstrekkers in welke vakken ze die zullen realiseren.

De fractie van *Hannelore Goeman* heeft het moeilijk met een goednieuwsshow op een moment dat de realiteit op het terrein niet rooskleurig is. Ook volgens haar wordt wel degelijk geraakt aan de open end, met name in het dko, het volwassenen- en het secundair onderwijs. De minister moet ophouden de commissie een rad voor de ogen te draaien.

Wat het secundair onderwijs betreft, is de genoemde budgetstijging van 2,8 procent per leerling op zich niet eens voldoende om de stijging van de levensduurte te compenseren, maar daar komt dan vanaf dit jaar recurrent nog 20 miljoen euro besparing bij. Ze wenst de minister veel succes in zijn overleg met de onderwijspartners, waar zij niet goed een akkoord ziet uit voortkomen.

Ook in het hoger onderwijs gaan de alarmbellen af. De vakbonden bij de UGent laten weten dat ze onmogelijk met minder mensen hetzelfde kunnen doen. De werkingstoelagen volgen de evolutie van het studentenaantal niet, de afgesproken groeipaden worden uitgesteld of afgeschaft. Ook de UHasselt begint zich zorgen te maken, waar de rector pijnlijk vaststelt dat de werklast voor zijn personeel niet afneemt, en de rector van de KUL zegt dat de groeiambities moeten worden bijgesteld. Dat is nog maar het begin, voorspelt het lid.

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de oude financieringsmotor van het hoger onderwijs, die vanaf 2019 door een nieuwe is vervangen, fouten heeft gemaakt in de toekenning van middelen aan hogescholen. Sommige kregen te weinig, andere te veel. In overleg met het kabinet van de vorige minister werd voor het begrotingsjaar 2018 afgesproken de eerste financieel te compenseren en bij de tweede beperkt in te vorderen. De impact op de voorafgaande jaren (vanaf 2011) zou nog onderzocht worden. Wat gaat de minister concreet doen?

Bij de studiefinanciering vindt een grote verschuivingsoperatie plaats omdat de uitbetaling van de toelagen voortaan gebeurt in het kader van het Groeipakket. Daar is alvast een boeltje van gemaakt door de mensen die dat het meest nodig hebben, namelijk die met een vervangingsinkomen, het laatst uit te betalen. In dat licht peilt ze naar de stand van zaken van de uitbetaling in het hoger onderwijs.

De spreker is het eens dat de SES-middelen gebruikt moeten worden waarvoor ze bedoeld zijn, maar dat is een gelijkedansen- en geen taalbeleid. Taalachterstand is zeker niet de enige factor in de slaagkansen.

Wordt in extra leerkrachten voorzien voor de taalintegratietrajecten, waarvan zij begrepen heeft dat die wel degelijk meer dan een jaar voltijds kunnen georganiseerd worden – waar Open Vld plenair nog tegen protesteerde.

Hannelore Goeman begrijpt dat in de Rand bijkomende maatregelen genomen worden voor de taalachterstand op school, maar het is storend dat het vooral daar gebeurt, terwijl in Brussel, dat identiek hetzelfde probleem heeft, op verschillende manieren wordt bespaard. Het is niet zo dat Brussel een zware last op de frêle schouders van de Rand legt, want alle niveaus samen gingen vorig schooljaar 6135 in Vlaanderen gedomicilieerde leerlingen naar school in Brussel en maakten 4724 de omgekeerde beweging. Het lid spreekt ook nogmaals haar overtuiging uit dat een voorrangregel voor Vlaamse ten opzichte van Waalse kandidaat-scholieren onmogelijk is.

De ambitie om zo veel mogelijk kinderen met een beperking naar het gewoon onderwijs te laten gaan, noemt ze nobel. De minister wil naar eigen zeggen geen stijging van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs, maar dat doet zich vandaag wel voor, stipt de spreker aan. Ook de inzet op begeleiding van zowel leerkrachten als leerlingen is goed bedoeld, maar er zal nog moeten blijken hoe de minister dat bolwerkt terwijl hij tegelijk zoveel bespaart op de CLB's.

Zonder de brede eerste graad is de modernisering van het secundair onderwijs voor haar fractie een gemiste kans, benadrukt Hannelore Goeman. Zij voorspelt dat er weinig zal veranderen, omdat niets wordt gedaan aan het fundamentele probleem, namelijk dat veel meer de ouders dan de leerlingen de studiekeuze maken. Over de maatregelen om leerlingen in de B-stroom de kans te geven naar de A-stroom op te schalen, blijft de minister zeer vaag. Welke worden dat concreet en met welke ondersteuning?

Zij snapt niet zo goed waarom een schakeljaar nodig is voor leerlingen uit de doorstroomrichtingen, ook al is het optioneel. Zelfs voor bso heeft ze bedenkingen,

want daar zou het een extra drempel kunnen vormen, zeker gecombineerd met niet-bindende toelatingsproeven.

Is er sprake van strategische afstemming tussen de gemeenschappen in Brussel over de 23.932 bijkomend geplande plaatsen in basis- en secundair onderwijs tegen 2025? Wie doet wat waar? Zelf heeft ze vaak het gevoel dat ze naast elkaar werken. Zij is ook benieuwd hoeveel plaatsen de Vlaamse Gemeenschap voor zijn rekening zal nemen en met welk budget. Kan de minister, die een deel van de reguliere infrastructuurmiddelen wil inzetten voor de toenemende DBFM-beschikbaarheidsvergoedingen, garanderen dat dankzij de inzet van 500 miljoen euro de wachtlijst voor reguliere scholenbouw toch niet zal verlengen?

Het probleem in Brussel is niet het tekort aan plaatsen voor kinderen van Nederlandstalige ouders. Die zijn er immers genoeg, maar niet altijd in de scholen waar zij hun kinderen naartoe willen sturen. De voorrangpercentages optrekken, zal dan ook als enig resultaat hebben dat in die andere Nederlandstalige scholen nog minder kinderen zullen zitten die thuis Nederlands spreken, of zelfs helemaal geen meer. In de plaats van de Nederlandstalige kinderen te concentreren, bepleit zij een beleid van sociale mix.

Verder herhaalt ze haar pleidooi om de voorrangsregel te doen gelden voor kinderen die 6 jaar in het lager onderwijs hebben gezeten, en niet 9 in het basis-onderwijs. Scholen kunnen inderdaad voor 20 procent voorrang geven aan een ondervertegenwoordigde groep, maar hoe wordt die gedefinieerd? De sluitsteen van een eerlijk inschrijvingsbeleid blijft de ten onrechte afgeschafte dubbele contingertering, besluit zij. Uiteindelijk is die immers ook in het voordeel van niet-indicatorleerlingen, zeker in concentratiescholen.

Op basis van welke cijfers concludeert de minister dat de flexibilisering is door-geslagen en zorgt voor studieduurverlenging in het hoger onderwijs?

De fractie van *Roosmarijn Beckers* herkent zich voor een groot stuk in de beleids-nota, waarin het Nederlands terecht een prominente rol speelt. De spanning binnen de meerderheid doet haar wel zelf met enige spanning de concrete beleidsvoering afwachten. Ze belooft de geest te zullen bewaken waarin dit gebeurt.

Vervolgens herhaalt ze haar eerdere vragen over de levensbeschouwelijke neutraliteit. Wanneer gaat die in? Geldt ze ook voor directie en ondersteunend personeel? Ze herhaalt eveneens haar vraag over de mogelijkheid van B- of C-attesten na het eerste middelbaar.

Kathleen Krekels verklaart formeel niet tegen individueel aangepaste curricula in het gewoon onderwijs te zijn. Zij heeft in haar uiteenzetting alleen toegevoegd dat men altijd de draagkracht van de leerkracht in het oog moet houden, en heeft gepleit voor realisme. Er zijn immers nog andere kinderen met moeilijkheden zoals gedragsontwikkelingsstoornissen.

In het begeleidingsdecreet zitten belangrijke zaken. Daarop citeert zij een paar stellingen van journalist Guy Tegenbos van De Standaard. Het buitengewoon onderwijs zal nooit verdwijnen maar moet dichterbij het gewoon onderwijs worden gebracht. Dat klopt volgens haar fractie: de twee soorten scholen moeten samen zorgen voor inclusief onderwijs. Voorts moet de expertiseoverdracht van buitengewoon naar gewoon onderwijs beter geregeld worden. Welnu, de minister wil dat doen door de ondersteuningsnetwerken, de CLB's en de pedagogische begeleiding te evalueren met het oog op betere samenwerking in de ondersteuning op maat van de school. Haar fractie steunt hem daarin.

Anderzijds acht de heer Tegenbos dat niet mogelijk zonder dat scholen dezelfde inrichtende macht hebben, maar dat noemt zij een mooie utopie, en is een streven voor later. Wat wel nu al kan, en ook in de beleidsnota staat, is de netoverschrijdende aanpak van de eerder genoemde samenwerking, aangestuurd door één organisatie. Ook in dergelijk voorbeeld van efficiëntere organisatie van het bestaande aanbod ondersteunt N-VA de minister ten volle.

Als laatste geeft de journalist aan dat dit niet zal lukken zonder het werkveld rechtstreeks te betrekken, de lerarenopleiding te veranderen of het personeel intens na te vormen. Ook dat is waar. Aan die professionalisering worden middelen toegekend, die haar fractie zal opvolgen.

Neemt de minister de door haar gesuggereerde initiatieven om zonder bijkomende kosten om te gaan met hoogbegaafdheid, in beraad? Ze herhaalt ook met betrekking tot de rugzakjes voor de kleine types haar vraag om toelichting bij de dalende middelen in het buitengewoon secundair onderwijs.

Loes Vandromme vindt het nog steeds een goed idee om aan de verlaging van de leerplicht een taalscreening te koppelen en wetenschappers te betrekken bij de uitwerking en de timing. Ze merkt op dat er al voorbeelden van bestaan en verwijst naar het decreet basisonderwijs. Belangrijk is ook, met het oog op begeleiding op maat, dat de minister erkent dat er niet één methodiek is maar een continuüm aan middelen voor taalversterking.

Haar fractie onderstreept nogmaals hoe belangrijk het is om de onderwijsverstrekkers te betrekken bij de ontwikkeling van proeven. Mede-eigenaarschap vergroot het draagvlak immers en vermindert het risico op rangschikking. Ze herhaalt ook haar suggestie dat het Rekenhof kan helpen bij de organisatie van de nulmeting. Wat denkt de minister?

Wat de kwaliteitscontrole betreft, spreekt ze tegen dat de pedagogische begeleidingsdiensten niet meer op het terrein (in de klas) aanwezig zouden zijn. Bij het dko herhaalt ze haar vraag over de solidariteitsfactor van voortaan 7 procent dan wel 3 procent zoals nu.

Voor CD&V is het belangrijk dat kwetsbare groepen een plaats krijgen in het volwassenenonderwijs en als vertrekpunt genomen worden bij verdere beslissingen. Wat de professionalisering betreft, waar Vlaamse leraren volgens onderzoek niet staan om te springen, merkt ze op dat dit een werkpunt is op de hele arbeidsmarkt. Het gaat niet zozeer om weigerachtigheid als wel om de vaststelling dat bijscholing niet evident is om te organiseren. Neemt de minister dat aspect mee in zijn leraarenpact?

Stijn Bex roept de minister op om het beantwoorden van alle vragen als een morele plicht te beschouwen. Ook hij mist de urgentie in diens antwoord over het enorme lerarentekort, en is ontevreden dat weinig moeite wordt gedaan om de besparingen in bijvoorbeeld het secundair onderwijs uit te leggen. Ook wat hij vandaag zei, is nog onvoldoende geruststellend, al was hij genuanceerder dan in de beleidsnota, die zelf al genuanceerder was dan het regeerakkoord. Doe zo voort, spoort het lid hem aan.

Vervolgens vraagt hij verduidelijking bij de ambitieuze cijfers over scholenbouw: meer dan 3 miljard euro, wat 700 miljoen meer is dan in de vorige regeerperiode. Hij herhaalt ook zijn vraag over het steile groeipad, dat laag begint met 25 miljoen euro extra in 2020, evenals die over de asbestbestrijding. En hoe kan de minister, nu de 26 miljoen euro uit het Klimaatfonds geschraapt is, voldoende inspanningen blijven leveren om de schoolgebouwen energiezuiniger te maken?

Wat de taalintegratietrajecten betreft, noteert het lid de nuance dat het taalbad een jaar kan maar niet hoeft te duren, en dat tal van andere trajecten bestaan. Bedoelt de minister met de culminatie in 20 miljoen euro de hele legislatuur of het einde van een groeipad? Volstaat het bedrag om de ambities te realiseren?

Arnaud Verstraete pleitte in de raad van de VGC voor evidence-based trajecten, tegen one-size-fits-all, voor wetenschappelijk inzicht en tegen een verplicht taalbad als leerstraf, zeker als wetenschappelijk aangetoond wordt dat lange taalbaden en afgezonderde groepen niet voordelig zijn voor de taalontwikkeling, licht Stijn Bex toe. Deze argumenten ondersteunen niet bepaald wat de minister zegt, concludeert het lid. Goed is wel dat de minister pleit voor de pedagogische vrijheid van scholen en leerkrachten. Verder stelt het lid voor om de wetenschappers in het parlement uit te nodigen voor een gedachtewisseling.

Over de Rand doet hij niet meewarig, maar is hij bezorgd. Hij gelooft niet dat de oplossing voor de capaciteitsproblemen ligt in meer doen voor de een en minder voor de ander, maar in én de Rand én Brussel. Hij roept de minister daarom op de inspanningen samen te zien, in de geest van de oproep van minister Dalle aan het parlement om alle ministers aan te sporen tot inspanningen voor Brussel. Zijn fractie waardeert de extra plaatsen in Brussel tijdens de vorige legislatuur en hoopt dat het groeipad wordt voortgezet. Had de minister daar al overleg over met Brussels minister Gatz of is hij dat spoedig van plan? Van de Brusseltoets merkt het lid alvast weinig in de beleidsnota.

Hij beseft dat men over de voorrangsregel van 65 procent ideologisch van mening zal blijven verschillen, maar de 15 procent is eerder een tactische keuze. Zelf schaart hij zich achter het voorstel van Hannelore Goeman om voorrang te geven aan kinderen die de hele lagere school in het Nederlands doorliepen. Dat is toch de evidentie zelve? Kinderen die dat deden, toch afwijzen omdat ze thuis een andere taal spreken, is onrechtvaardig.

Ondertussen heeft de minister hem overtuigd dat er een probleem is in de Vlaamse Rand met kinderen die in Wallonië wonen, maar de maatregel doet dat minder. In een vijftal scholen gaat het om 9 tot 24 procent van de leerlingen, waarvan dan allicht nog sommigen thuis Nederlands spreken. Zijn er voor die beperkte groep geen andere oplossingen dan een ingewikkelde voorrangsregel met juridische en praktische moeilijkheden?

Wat de toegang tot het hoger onderwijs betreft, begrijpt hij uit de uitleg van de minister dat niet bijzonder veel hoeft te veranderen en dat men moet blijven inzetten op kwaliteitsvolle uitstroom in het secundair onderwijs. Het schakeljaar blijft vrijwillig. Is hij van plan hogescholen te stimuleren om effectief gebruik te maken van verplichte remediëring na een toelatingsproef?

Tot slot kondigt hij aan vragen te zullen blijven stellen en suggesties te blijven doen over het gebrek aan diversiteit in het hoger onderwijs en wat daaraan te doen valt.

Heeft *Jo Brouns* goed begrepen dat arbeidsmarktgerichte studierichtingen geen toegang geven tot hoger onderwijs? Verder ondersteunt zijn fractie de minister op het vlak van energieprestatiecontracten, waarin men niet ambitieus genoeg kan zijn. Hoe ziet de minister het vervolgetraject van OKAN na één jaar? Hij herhaalt ook zijn vragen over de didactische uitrusting voor arbeidsmarktgerichte studierichtingen en die over de bachelor en master sociale wetenschappen in Limburg. Tot slot steunt zijn fractie de ambitie van de minister om even mooie resultaten te behalen als zijn voorganger, wat de minister illustreerde met de tabel over het budget per leerling.

Steve Vandenberghe wil van Koen Daniëls vernemen op welke bladzijden in de beleidsnota de antwoorden op zijn vragen staan. Hij herhaalt daarom nogmaals zijn vragen bij de werkgroep over het lerarentekort. Werden al goede praktijken met Nederland uitgewisseld? Welke, of waarom niet? Wat is de stand van zaken? Wat is de vergaderfrequentie? Vervolgens herhaalt hij ook die over de onderwijs-ambassadeur. Eens te meer vraagt hij waarom de minister in de beleids- en begrotingstoelichting verklaart niet te raken aan de open-endfinanciering, terwijl hij dat wel doet. Evenmin kreeg het lid al een antwoord op de vraag naar de motivering van de forse besparing in het secundair onderwijs, hoe de minister de problemen die hij daarmee verlegt, gaat aanpakken en hoe het overleg met de actoren wordt aangepakt. Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de CLB's na de besparing nog op ordentelijke wijze hun taken kunnen vervullen?

Nieuwe gebouwen zijn positief, doch slechts één zaak, die in evenwicht moet zijn met voldoende gemotiveerde mensen. Verder is zijn fractie voorstander van de invoering van een maximumfactuur in het secundair onderwijs. Hoe pakt de minister de onbetaalde facturen aan in het licht van de besparingen? Worden er studierichtingen afgebouwd? Worden de lonen van de leerkrachten verlaagd? Zullen ze meer uren moeten presteren? Wat doet hij met de bomvolle klassen? Als de leerkrachten zelf meer moeten betalen, hoe kunnen ze dan de mensen ondersteunen die nu al de facturen niet meer kunnen betalen?

Had men de extra kosten voor de terugbetaling van woon-werkverkeer niet kunnen voorkomen? Zal de vermindering van het aantal ritten door de besparing op de busbegeleiding niet leiden tot langere busritten en meer autovervoer?

Koen Daniëls legt uit, wat de onderwijsambassadeur betreft, die zijn fractie overigens een goede zaak vindt, dat in de beleidsnota de beleidsintentie staat, maar natuurlijk nog niet alle details, laat staan zijn/haar naam. De uitwerking gebeurt in decretaal werk en vervolgens in besluiten. Het zou juist zorgwekkend zijn mocht een aantredende regering alle decreten al helemaal klaar hebben.

Dat neemt niet weg dat een aantal gegevens die *Steve Vandenberghe* vraagt wel degelijk al in de beleidsnota staan, zoals 16 acties om het lerarentekort aan te pakken. Aan grote klassen wordt iets gedaan door ervoor te zorgen dat de onderwijsmiddelen maximaal in de scholen, in de klassen, bij de leerlingen terecht komen en daar ook blijven. Wie het daar niet mee eens is, moet het maar zeggen.

Er wordt ook niets afgenomen, slechts afgeremd op een groeipad. De voorbije jaren zijn er heel wat middelen en mensen bijgekomen waarvan men op scholen vraagt waar die zitten en wat zij voor hen doen, wie die onzichtbare ondersteuners zijn. Over het M-decreet werd men constant aangeklampt door ouders, leerkrachten en mensen van ondersteuningscentra en CLB's, allen met dezelfde boodschap: het gaat niet. Daarom kiest de beleidsnota voor bijsturing. Scholen en leerkrachten komen weer aan het stuur, ouders worden betrokken, de meerwaarde van het buitengewoon onderwijs wordt bevestigd. Uiteraard zit de concrete regeling er nog niet in, gelukkig.

Het lid vat samen dat hij aanvaardt dat men het niet eens is met een beleidskeuze maar niet met de suggestie dat de beleidsnota bestaat uit onduidelijke algemeenheden.

Minister *Ben Weyts* houdt niet van de toon van het debat. Hij zou gebuisd zijn voor zijn examen en rond de pot draaien, maar dat is wel het laatste wat van hem kan worden gezegd. Hij is teleurgesteld dat *Steve Vandenberghe* zich tot het uiterste inspant om het beeld zo negatief mogelijk te maken en alles zo slecht mogelijk voor te stellen, in weerwil van de financiële tabellen die tonen hoeveel middelen er allemaal zijn bijgekomen en nog zullen bijkomen.

Vervolgens legt hij uit dat er een verschil is tussen de aanwervingsbehoefte en een tekort. Het eerste kan worden gepland en wordt gelukkig ook grotendeels vervuld door instroom in het ambt, uit de lerarenopleiding of door zij-instroom. Het tweede is vooralsnog onbekend. Steve Vandenberghe verwijt hem onbegrip, maar dan is hij in elk geval niet alleen, repliceert hij ironisch.

Tegenover het spervuur van zogenaamd onbeantwoorde vragen plaatst de minister zijn eigen bereidheid om in een constructieve geest mee te denken. Als men zich echter binair opstelt en alles wat de minister zegt incorrect, schaamteloos en verfoeilijk noemt, zal men niet ver raken, waarschuwt hij.

Wat de werkgroep en het lerarentekort betreft, wijst hij erop dat de vorige poging om tot een pact te komen mislukt is omdat men met de meest nobele intenties de kar zodanig gevuld heeft dat ze omviel. Men kan er echter ook voor kiezen om te beginnen met maatregelen waarover een akkoord dichterbij lijkt, en die vervolgens niet meteen te veralgemenen, maar eerst hun effect uit te proberen in een proefomgeving en ze dan, afhankelijk van de resultaten, wel of niet uit te rollen. Doel is immers om vooruit te raken en het tekort zo snel en efficiënt mogelijk aan te pakken.

De besparingen vergen een soortgelijke aanpak. Voorafgaand aan de concrete uitwerking en keuze wil de minister eerst in dialoog treden. Het zou compleet idioot zijn om omgekeerd te werken en meteen in de beleidsnota gedetailleerd te schrijven wie de besparing moet ophoesten, wie wordt vrijgesteld en wie nog een bonus krijgt. Hij kan dus nog niet alle details geven, want hij gaat in dialoog.

Ook over de maximumfactuur heeft hij al geantwoord. De maximumfactuur in het secundair onderwijs komt er niet, punt.

Op de CLB's wordt niet bespaard, wel op de pedagogische begeleidingsdienst van de CLB's.

Aan de nieuwe schoolgebouwenmonitor wordt thans gewerkt. Het rapport zal volgend jaar klaar zijn. Voor zover hij weet, zit er geen systematiek in de frequentie van de update. De minister wijst er wel op dat de vorige monitor een grootscheepse inhaaloperatie inspireerde via DBFM. Omdat er nu opnieuw een groot budget voorhanden is, lijkt een nieuwe stand van zaken hem interessant.

Bij TADD moet de cesuur voor iedereen gelijk zijn, want anders gaat men discrimineren. Die datum valt op 30 juni.

Over de toegang tot de opleiding (dier)geneeskunde staat duidelijk in de beleidsnota dat Vlaanderen het voorbeeld van de Franse Gemeenschap en Oostenrijk wil volgen. Hij maakt wel het voorbehoud dat moet worden aangetoond dat de buitenlandse instroom ervoor zorgt dat een te klein deel van de uitstroom op de eigen arbeidsmarkt terechtkomt. Dat is niet eenvoudig. Bovendien verschillen die getallen naargelang de locatie van de opleiding.

Wat de gewenste terughoudendheid betreft bij de uitwerking van nieuwe leerplannen vandaag, in het perspectief van de nieuwe eindtermen die de beleidsnota aankondigt, rekent de minister op de verantwoordelijkheidszin van eenieder, in functie van de rechtszekerheid voor de scholen.

Hij treedt Koen Daniëls bij dat opschoning van de talrijke benamingen voor proeven goed is voor de duidelijkheid, en dat moet worden bekeken in welke mate validering wenselijk is. Hij is echter terughoudend om een proef die men zelf organiseert, niet goed te noemen of af te wijzen.

Ook diens observatie over de onderwijsdoelen is correct. Verdedigers van het onderwijs moeten dat regelmatig zeggen, telkens als weer eens een taak wordt toegeschoven. Er is immers ook iets als ouderlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Aan Hannelore Goeman antwoordt de minister dat goed nieuws mag getoond worden. Hij is trouwens ook eerlijk geweest over het minder goede nieuws, zoals over de financiering van de universiteiten. Er moeten echter keuzes gemaakt worden, waarop men de regering mag afrekenen.

Wat dko betreft, herinnert hij eraan dat het vroeger een gesloten enveloppe had, terwijl er nu een open-endfinanciering is. De groei wordt afgetopt, maar de situatie is nog altijd beter dan vroeger. In het volwassenenonderwijs is er open end voor NT2 en heeft de rest een groeipad van 0,8 procent.

Met betrekking tot de fouten in de rekenmotor voor het hoger onderwijs, schuift de minister aan tafel met gedupeerden en bevoordeelden. Dat er instellingen te veel en andere te weinig kregen, wijst ook op de complexiteit van de motor. Men heeft er overigens heel lang over gedaan om de fouten te ontdekken. De minister verzekert dat hij het rapport van het Rekenhof niet naast zich neerlegt.

Schooltoelage is niet hetzelfde als studiefinanciering. De eerste is naar Welzijn gegaan. Er waren inderdaad veel klachten over de laattijdigheid van de betaling, wat ondertussen is rechtgezet. Ze hadden onder meer te maken met een softwareaanpassing met het oog op de automatische toekenning. Over de tweede waren er geen klachten.

Van de taalintegratietrajecten heeft hij het budgettaire pad geschetst. Natuurlijk zal die budgettaire ruimte ook een component personeelskosten hebben.

Hij treedt bij dat tussen de Rand en Brussel, anders dan vroeger, tweerichtingsverkeer bestaat. Sinds het schooljaar 2007-2008 is op tien jaar tijd de flux naar Brussel met 16 procent gedaald maar die naar de Rand met 100 procent gestegen. Dat is zeer opvallend, zeker in scholen die met het openbaar vervoer bereikbaar zijn.

De overgang van de B-stroom naar de A-stroom wil de minister als perspectief behouden. Het pakket van 5 uur differentiatie kan voor de ondersteuning gebruikt worden. Die mogelijkheid wordt geboden in het eerste jaar, bevestigt hij.

Wat het schakeljaar en de niet-bindende toegangsproof betreft, kan men voor het eerste kiezen op basis van de resultaten van het tweede, maar ook gewoon op basis van de manier waarop men zijn eigen competenties aanvoelt. Het is een dienst die wordt aangeboden.

Wat de samenwerking met de Franse Gemeenschap in Brussel betreft, maakt de minister de vraagsteller deelachtig van zijn recente ervaring in Sint-Agatha-Berchem, waar het gemeentebestuur, dat gevormd wordt door PS, sp.a en Ecolo-Groen, weigert de plannen voor Nederlandstalig lager onderwijs te honoreren, hoewel daar zowel Nederlands- als Franstalige vraag naar is. Hij dringt erop aan dat het lid ook daar eens gaat kijken en dat iedereen een inspanning doet, ook op politiek vlak. Met minister Gatz heeft hij wel een ontmoeting gepland.

Het klopt dat DBFM afbetalingskosten met zich meebrengt in de vorm van beschikbaarheidsvergoedingen, die voortdurend stijgen als nieuwe scholen worden geopend. Deze keer staat men voor een toename van 70 miljoen euro, wat echter geen zware dobber is in verhouding tot het bedrag van 500 miljoen euro extra.

Net vanwege de concentratiescholen wordt bij de afschaffing van de dubbele contingentering de mogelijkheid van 20 procent behouden. Dat is inderdaad vrijblijvend, maar het initiatief moet volgens de minister hoe dan ook van de school komen en niet van de overheid. Hij vertrouwt erop dat zij het beste voorhebben. Het zijn ook zij die de doelgroepen bepalen.

De voorrangpercentages van 65 procent en 15 procent zijn gebaseerd op het Inschrijvingsdecreet van april 2019. Daarover bestaat dus al een politieke consensus, toch binnen de meerderheid.

Wat de timing van de levensbeschouwelijke neutraliteit betreft, is hij in blijde verwachting van een arrest van het Grondwettelijk Hof. Hem lijkt het alvast evident dat ook de directie gevat wordt door dezelfde beoogde geest van neutraliteit.

De regelgeving over B- en C-attesten is goedgekeurd in het kader van de modernisering. Op het einde van het eerste jaar van de eerste graad kan men geen B-attest toekennen, al kan de klassenraad wel verplichten tot remediëring en/of bepaalde basisopties of pakketten uitsluiten. Ook een C-attest moet uitzonderlijk kunnen.

Een opdracht aan het Rekenhof voor de nulmeting moet volgens de minister van het parlement komen. Hem lijkt het alvast een goed idee. Hij bevestigt nogmaals dat alle actoren bij de proeven moeten worden betrokken, dus ook degene die het lid noemde.

Wanneer de taalscreening plaatsvindt, is voor hem geen geloofsartikel. Hij verwacht dat de wetenschap daarover kan adviseren. Hij weet niet waarom CD&V dit absoluut in het begin van de derde kleuterklas wil, maar voor minister Ben Weyts valt daarover te discussiëren.

Professionalisering is vooral een zaak van vertrouwen geven aan de scholen.

Hoogbegaafden worden geïntegreerd in het nieuwe begeleidingsdecreet.

De financiering van leerlingen in het buitengewoon onderwijs is open end. Ook die van type 2, 4, 6 of 7 hebben sinds 1 september van dit jaar een open-endfinanciering.

Hij verzekert Stijn Bex dat hij op de vragen van de commissie maximaal een antwoord probeert te formuleren. Verder legt hij uit dat het relatief lage bedrag voor vastleggingskredieten voor infrastructuur bij het begin van de legislatuur het gevolg is van het gebrek aan afgewerkte dossiers.

Wat Arnaud Verstraete betreft, sluit de minister zich aan bij diens uitspraak: "Voor ons zijn taalbaden een optie. Ik dacht overigens dat taalbaden niet per se een jaar moeten duren, maar dat de exacte invulling kan variëren in functie van de specifieke behoefte." Schepen Roex zegt: "Leerlingen die in verschillende gemeentescholen ingeschreven zijn, kunnen twee dagen per week naar de GBS Kameleon voor een taalbad. Het betreft een proefjaar waarbij we begeleiding krijgen van de onderwijsondersteuners van het OCB." Men moet de discussie niet oppoken, bedoelt de minister, in alle kringen vindt men voorstanders.

Op de vraag of het budget voor taalintegratie volstaat, antwoordt hij dat er alvast een serieus groeipad is: van 3 miljoen euro, over 12 miljoen euro naar 20 miljoen euro.

Wat de taalbaden betreft, stelt hij vast dat in een artikel in De Standaard zijn uitspraak bevestigd wordt dat men voor elke pedagoog een andere vindt die het

omgekeerde verdedigt. Studies met een tegengesteld resultaat worden als uitzonderingen weggezet. Het debat is wat gekleurd, zo lijkt het.

Na een arbeidsmarktgerichte studie wordt alsnog de mogelijkheid van een schakeljaar geboden om te kunnen doorstromen naar het hoger onderwijs. Op de vraag of het ook rechtstreeks kan, wil de minister nog niet antwoorden. Daarover is nog geen keuze gemaakt.

Het vervolg na één jaar OKAN hangt af van de leerling. Op het einde van het onthaaljaar krijgt hij doorstroomadvies, maar soms wordt beslist dat het in zijn belang is om nog een extra periode in OKAN door te brengen. Het is dus de klassenraad die beslist over het vervolgonderwijs waar de leerling naartoe kan. De toelatingsklassenraad kan alleen gemotiveerd van het doorstroomadvies van de klassenraad van het onthaaljaar afwijken.

Wat de didactische uitrusting voor bso en tso betreft, is 2019-2020 het derde schooljaar op rij met extra investeringen. Het gaat om 10 miljoen euro, na twee keer 5 miljoen euro.

In het regeerakkoord en de beleidsnota is er voor Limburg enkel sprake van een bachelor in de sociale wetenschappen. Het is nog veel te vroeg om nu al te spreken over mogelijke uitbreiding. In het regeerakkoord is ingegaan op twee concrete vragen, in West-Vlaanderen en Limburg, maar er staat ook in dat verder wordt vastgehouden aan het moratorium. De minister heeft de ambitie om met een gesloten enveloppe het debat aan te gaan. Daar is ruimte voor, want er moet generationaliseerd worden, en meerdere opleidingen op korte afstand van elkaar, soms in dezelfde stad, zijn echt niet meer verantwoord. Op die manier wordt ook plaats gemaakt voor nieuwe, nog niet bestaande opleidingen, waar terecht vraag naar is. In dat debat kunnen de criteria uit het rapport-Soete als richtinggevend kader fungeren, al is het geen wet van Meden en Perzen, waarvan niet kan afgeveken worden, besluit Ben Weyts.

V. Bijkomende bespreking beleidsnota na adviezen Vlor en SERV

De Vlor beschouwt het advies als een uitdaging voor dialoog en overleg met de nieuwe beleidsverantwoordelijken over de verdere uitbouw van een kwalitatief sterk onderwijs, schetst *Loes Vandromme*. CD&V acht dat belangrijk en tevens een goede gelegenheid voor een open gedachtewisseling over onbedoelde lezingen of veronderstelde consequenties van de beleidsnota. Ook van belang is de voortzetting van de adviserende rol van de Vlor.

Nog belangrijk is volgens de spreker dat de Vlor de krachtlijnen van de beleidsnota relevant vindt en – net als haar fractie – de drie traditionele functies van het onderwijs onderschrijft: de leerlingen tot personen ontwikkelen die sterk, creatief en ondernemend zijn; ze voorbereiden op een volwaardige plaats in de samenleving en daar zelf mee vorm aan te geven; en hun op basis van hun talenten en interesses een zo waardevol mogelijke kwalificatie bijbrengen.

Jan Laeremans heeft de indruk dat de Vlor vasthoudt aan het beleid van de voorbije twintig jaar en niet bepaald meegaat in de door zijn fractie gesteunde koerswending van de meerderheidspartijen. Hij wil daarom weten of de minister na de lektuur van dit advies iets zal wijzigen aan zijn beleidsnota of accenten verleggen, dan wel doorgaat met zijn eigen koers.

Stijn Bex vindt het goed dat de politiek het primaat heeft om beslissingen te nemen, maar daarnaast is ook overleg nodig. Hij stelt vast dat een aantal van de

door hem tijdens de bespreking geformuleerde bezorgdheden ook aan bod komen in de adviezen. Ook de koepels laten in de pers weten bedenkingen te hebben bij sommige besparingen. Zo merken zij op dat de minister snijdt in de middelen om werk te maken van begrijpend lezen. Op welke manier gaat hij in op de uitgestoken hand die hem werd aangereikt? Werd tijdens het overleg met de onderwijsverstrekkers op 4 december al iets afgesproken?

Verder noteert de spreker dat de Vlor het volwassenenonderwijs ziet verenigen tot voorbereiding op de arbeidsmarkt en de tweedekansfunctie, terwijl men vindt dat levenslang en levensbreed leren zich moet richten tot alle segmenten. De raad mist ook stimuli tot gelijke kansen en diversiteit in het hoger onderwijs. Stijn Bex besluit dat de adviezen duidelijk maken dat om de problemen in het onderwijs, die het lid erkent, aan te pakken, breed overleg nodig is. Hameren op Nederlands mag dan goed klinken, maar in werkelijkheid is een scala aan oplossingen nodig. Het lid hoopt dat de minister de openheid aan de dag zal leggen om daarover in debat te gaan met de commissie en het onderwijsveld.

Ook de fractie van *Koen Daniëls* is tevreden dat de Vlor de vijf krachtlijnen van de beleidsnota onderschrijft. Dat is belangrijk omdat in die adviesraad de koepels, de vakbonden, de CLB's, de ouders en de leerlingen samenzitten. Anderzijds worden in het advies heel wat vragen gesteld die een indruk van wantrouwen geven. Men lijkt zich af te vragen hoe de minister dat allemaal gaat rond krijgen, terwijl de Vlor in een perscommuniqué dan weer gewag maakt van te weinig ambitie. Het lid bespeurt enige tegenspraak.

Dat ondernemingszin en ondernemerschap al in de eindtermen zit, klopt, maar de regering wil dat nog meer accentueren bij de leerlingen. Men moet dat niet apart bekijken, maar in de totaliteit.

Wat de ontwikkeling van de toetsen betreft, verzoekt de spreker de minister in gesprek te gaan met de mensen van de Vlor en adviseert hem daarbij uit te zoeken van wie de vragen precies komen. Er lijkt immers vaak iets achter te zitten. Waarom roept men bijvoorbeeld vragen op bij de validiteit van screenings die er nog niet eens zijn? Als het verschil in opvattingen ideologisch blijkt te zijn, primeert de politiek, onderstreept hij. Zo niet, kan men samen aan de slag om het beter te maken.

Koen Daniëls vindt het zeer zinvol dat de SERV vraagt om een actieplan duaal leren, waarbij duidelijk wordt gemaakt wat duaal is en wat niet. De plaatsen in de ondernemingen zijn nu eenmaal beperkt. Hij adviseert de minister om zeker verder in te zetten op de EVC, zoals de raad bepleit, zeker in het kader van levenslang leren. Welke stappen heeft hij concreet gepland op dat vlak?

Hannelore Goeman vindt het interessant dat het terrein helemaal op dezelfde lijn zit als haar fractie. De Vlor zegt kritisch dat de minister de ambitie hoger moet leggen in zijn beleid ter ondersteuning van kinderen die opgroeien in armoede. Het lid vraagt dan ook wat de minister concreet gaat doen. De raad vraagt hetzelfde voor gelijke kansen, schoolloopbaanondersteuning, brede vorming en levenslang leren. Men treedt ook bij dat de SES-middelen te eng dreigen ingezet te worden en dat gelijkekansenbeleid meer is dan taalbeleid.

De Vlor hamert verder op het grote belang van de maximumfactuur, ook voor de kostenbeheersing in het secundair onderwijs. Haar fractie voelt zich gesterkt door het advies om te blijven vragen om dat te bekijken, hoe moeilijk het op dat onderwijsniveau ook is.

Gaat de minister in op de vraag naar overleg van de pedagogische begeleidingsdiensten, waar 150 jobs bedreigd zijn en men zich terecht zorgen maakt?

Minister *Ben Weyts* legt uit dat een beleidsnota altijd een oefening is in focus en beperking. Met wat er niet instaat, kan men bibliotheken vullen. De krachtlijnen geven weer wat volgens hem thans de vijf hoofdproblemen zijn: kwaliteit, lerarentekort en opwaardering van het statuut, capaciteit, begeleiding en de aanpak van de flexibilisering in het hoger onderwijs. Aanvullende discussiepunten, zoals naar voren geschoven in de adviezen, zijn altijd nuttig, maar in zijn beleidsnota wordt gefocust op de essentie. Recente berichtgeving en resultaten steunen zijn visie, stelt de minister vast, dat het onderwijs zich moet hoeden voor het ondergesneeuwd raken van die essentie. Hij hoopt dan ook dat het veld en de koepels zich zullen opstellen als bondgenoten bij de aanpak van de vijf grote problemen.

Natuurlijk is excelleren een ambitie die hij onderschrijft, maar de essentie wordt ook hier gevormd door te focussen op de basis van alles: goed leren lezen, schrijven, rekenen en leren. Daarop wordt voortgebouwd. De minister onderstreept dat die visie de aandacht voor andere domeinen niet uitsluit, maar die sokkel is wel nodig. Dat moet ook duidelijk gemaakt worden aan het brede veld, waarmee, mede door overmatig jargon, een kloof ontstaan is.

Verder geeft hij toe verrast te zijn door de afwijzende houding ten aanzien van toetsen. Bij de vrees voor een negatieve impact, wijst de minister erop dat er al getoetst wordt in het kleuteronderwijs. Dat gebeurt ook in het goed presterende IJsland. Men moet niet doen alsof dat niet spelenderwijs kan worden geïmplementeerd. Wie de ambitie heeft om de lat hoger te leggen, meer uit te dagen en te prikkelen, moet zichzelf op regelmatige basis een spiegel voorhouden. Toetsen dagen op zich al uit, op elke leeftijd. Hij ziet daar niets verkeerd in, vooral ook omdat men kan leren uit de informatie die er uitkomt, en het onderwijs kan aanpassen, collectief en individueel.

Het beste antwoord op armoede is sterk onderwijs, benadrukt de minister. Armen hebben er meer baat bij dan kapitaalkrachtigen. Niets is zo sociaal als een algemeen sterk onderwijs. Er is trouwens al een geïntegreerd gelijkheidsbeleid, maar dat is niet zijn bevoegdheid. Zijn eerste taak blijft een sterk onderwijs garanderen, maar daar is inderdaad werk aan. Hij moet erover waken dat de extra middelen waarin voorzien wordt in het kader van SES en GOK, in de eerste plaats naar de doelstellingen van dat beleid gaan. Op basis van audits worden daar immers pertinente vragen over gesteld.

Wat de pedagogische begeleidingsdiensten betreft, merkt de minister nogmaals op dat Vlaanderen niet slecht scoort inzake onderwijsfinanciering, met een derde plaats in de EU-28. Denemarken staat voor België wat betreft financiering, maar achter ons in de PISA-ranking, waarin landen als Estland, Polen, Portugal en Ierland goed presteren, hoewel ze een veel kleiner percentage van het bbp investeren in onderwijs. Hij merkt daarbij op dat Vlaanderen in de Belgische cijfers zit en als aparte regio allicht nog hoger zou staan, mogelijk op de eerste plaats. Hoe dan ook is er dus geen rechtstreekse causale relatie, concludeert de minister.

Er gaan terecht veel overheidsmiddelen naar onderwijs, en er komen er nog bij, maar de output is vandaag niet navenant. Dan mag men toch een spiegel voorhouden? Daarin ziet de minister dat de organisatie van de pedagogische begeleiding ondertussen een korps van 450 mensen vormt in de twee koepels, maar dat heel veel van hen al 10-15 jaar niet op de klasvloer zijn geweest en iets heel anders doen dan datgene waarvoor ze bedoeld zijn. Daar moet in alle openheid over gesproken worden. Dat aanpakken, is iets anders dan grote besparingen. Het gaat om het terugvloeien van middelen naar onderwijsprioriteiten, nog afgezien van de toevoeging van extra middelen. In totaal komt er volgend jaar alleen al 362 miljoen euro bij.

Op 4 december heeft de minister de koepels in alle openheid dezelfde boodschap gebracht. De realisatie van een en ander, ook technisch, zal rond de tafel besproken worden. Hij wou het met hen echter in de eerste plaats hebben over de aanpak van het kwaliteitsverlies dat naar voren kwam in de PISA-resultaten, en de manier waarop ze kunnen meestappen in de drie oplossingen die de regering voorstelt: meer focus op Nederlands, verscherpte eindtermen en proeven over heel Vlaanderen. Op basis van die discussie wordt vandaag nog een tekst gefinaliseerd waarin een duidelijk engagement vervat zit, ook van de koepels. Hij onderstreept hoe belangrijk het is dat het hele onderwijsveld het signaal geeft dat de PISA-resultaten ernstig worden genomen en dat er iets wordt aan gedaan. Ook hier legt de minister uit dat de drie genoemde werkpunten niet de enige zijn, maar wel de essentie vormen. Niet toevallig wordt die weg ook gevolgd door de vijf sterkst presterende landen, voegt hij nog toe.

Steve Vandenberghe las in het Vlor-advies dat de pedagogische begeleidingsdiensten te weinig tijd krijgen om proactief te werken. Ze gaan vooral naar de scholen bij negatieve doorlichtingen. Hij vraagt om een reactie.

Genormeerde toetsen zijn een heel goed instrument voor de vergelijking van leerlingen en (het beleidsvoerend vermogen van) scholen, maar ze mogen wel niet het enige zijn in de evaluatie. Ze geven de richting aan waarin de pedagogische trajecten moeten worden aangepast, maar daarnaast vereist de bijsturing ook andere evaluatie-instrumenten.

Wat het lerarentekort betreft, valt het de Vlor op "dat er geen melding wordt gemaakt van de uitvoering van maatregelen op basis van de resultaten van het recente tijdsbestedingsonderzoek". Het lid vraagt daar aandacht aan te besteden.

De rol van de schoolleiding krijgt weinig aandacht in het beleid, hoewel het de directie is die het pedagogische project moet bewaken, maar ook bijsturen, op basis van de outputgegevens. Dat vergt tijd. Het lid attendeert erop dat juist die beroepsgroep erg vatbaar blijkt te zijn voor burn-out. Hij pleit voor aandacht en hefboomen, zodat ze zich kunnen concentreren op hun kerntaken. Ook de Vlor brengt dat naar voren, merkt hij op.

Kim De Witte vraagt om een reactie van de minister op het door de Vlor gesignaleerde Nederlandse voorbeeld van de introductie van marktwerking in de pedagogische begeleiding. Wat bedoelt men daar exact mee? Vervolgens attendeert hij op de vrees van de raad dat de financiering niet volstaat voor de ambitieuze doelstellingen.

Wat denkt de minister over hun pleidooi om taal structureel te versterken maar tegelijk ook de functionele taalvaardigheid? Hoe ziet hij de permanente vorming in het licht van de kritiek op de vermarkting van de nascholing? Vervolgens roept de spreker nogmaals de vragen op naar de validiteit van tests voor kleuters op één enkel moment en het te snel gelegde verband tussen thuistaal en te lage taalbeheersing, en naar de verenging van gelijke kansen tot taal.

Loes Vandromme acht het correct om te focussen en kondigt aan dat haar fractie een aantal punten uit de adviezen later nog ter sprake zal brengen. Betekent de door de minister opgemerkte kloof tussen de verwachtingen van het veld en het advies van de Vlor, dat de vertegenwoordiging moet worden gewijzigd? Worden volgens de minister ouders, leerlingen en leerkrachten onvoldoende gehoord? Anderzijds mag participatie volgens de spreker niet beperkt worden tot individuele mails. Hoe ziet de minister dat?

Kijken naar goede voorbeelden van toetsen is interessant, zolang men ze niet eenvoudig kopieert van andere landen. CD&V pleit voor het betrekken van wetenschappers in de ontwikkeling.

Haar fractie spreekt de Vlor tegen dat leercultuur en levenslang leren onvoldoende ambitieus uitgewerkt zijn in de beleidsnota. Het is van belang dat iedereen onderwijs als sociale lift ziet. Daartoe moeten alle niveaus betrokken worden in het platform: niet alleen het volwassenen- en hoger maar ook het leerplichtonderwijs, om de leercultuur in elke huiskamer binnen te krijgen.

Wat de pedagogische begeleidingsdiensten betreft, is het goed dat er een engagement komt vanwege de onderwijsverstrekkers ten aanzien van de drie genoemde werkpunten. Daarbij moet dan ook rekening worden gehouden met hun bezorgdheid om voldoende mensen en middelen te hebben om dat te realiseren. Ze vraagt nogmaals te bekijken wat ze nu al doen op het vlak van toetsen en taalontwikkeling.

De fractie van *Hannelore Goeman* is het eens om in te zetten op de basisvaardigheden, die vastgelegd zijn in de eindtermen. Daar ligt voor haar de lat. Zij kijkt dan ook uit naar de discussie over hun aanscherping in het basisonderwijs. De Vlor vraagt evenwel, net zoals haar fractie, versterkte aandacht voor de kinderen die van verder moeten springen om over die lat te raken. Dat vereist een gelijkkansbeleid. De opmerking over SES- en GOK-middelen moet dan ook in dat kader gezien worden. Men erkent dat zij moeten ten goede komen aan kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, maar zij merkt tegelijk op dat men dat niet mag verengen tot taal.

De Vlor is ook niet tegen toetsen, evenmin als haar fractie, maar wil een slim beleid op dat vlak. Men moet beseffen dat gestandaardiseerde toetsen een momentopname zijn. Er moet nagedacht worden over toetsen in een systematisch opvolgingstraject.

Haar fractie is voor meer samenwerking tussen de pedagogische begeleidingsdiensten van de verschillende netten, maar die mag niet ten koste gaan van het personeel. Het kan niet de bedoeling zijn om mensen te ontslaan.

De Vlor vindt het geen goed idee dat de Raad voor Betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen wordt geïntegreerd in de Vlaamse Bestuursrechtcolleges. De raad vindt een brede beoordeling nodig met diverse competenties, niet enkel juridische, en vreest ook een verhoging van de rechtskosten. Is die vrees gewettigd?

Hannelore Goeman heeft het gevoel dat de minister niet warm loopt voor het Vlor-advies, dat hij wereldvreemd lijkt te vinden. Dat is bizar, want die raad is de georganiseerde stem van het onderwijsveld. Zij roept de minister dan ook op om het niet naast zich neer te leggen.

Jan Laeremans wil weten of het kabinet van de minister een analyse gaat maken van de landen die beter dan Vlaanderen scoren in PISA. Hem lijkt het alvast nuttig.

Stijn Bex erkent dat focus nodig, maar vanuit de commissie en de Vlor komen vragen aan de minister om zich daar niet toe te beperken. Vraag is immers niet alleen hoe de lat hoger kan gelegd worden, maar ook hoe we iedereen erover krijgen.

Verder nuanceert hij de betere prestaties van vijf andere landen. Het is zeker niet zo dat ze het veel beter doen voor alle onderzochte vragen. Vlaanderen doet het

nog altijd vrij goed. Vergelijking is moeilijk zonder inzicht in het beleid dat die landen voeren. Is de minister bereid zijn kennis daarover te delen?

Hij betwist niet dat het tien jaar zal duren voor men het effect ziet van sommige plannen van de minister, maar dat geldt dan ook voor bepaalde maatregelen van de voorbije jaren. Ook Stijn Bex pleit sterk voor beleid op basis van evidence-based wetenschap en dus vooraf te onderzoeken of iets wel een groot probleem is en of een oplossing wel zal werken. Het slechtste is om beleid te voeren op basis van emoties of de waan van de dag.

Tot slot merkt Stijn Bex op dat de waarschuwing van Koen Daniëls, bij de vergelijking tussen landen, tegen de toepassing van dezelfde recepten op verschillende situaties, ook een punt is in het beleid voor Brussel. Men moet ook daar rekening houden met een context die gedeeltelijk verschilt van de Vlaamse. Op bepaalde punten van het beleid zal dan ook moeten onderzocht worden of geen aangepaste maatregelen nodig zijn.

Jo Brouns treedt bij dat het belang van schoolleiderschap niet kan worden overschat. De directeur is cruciaal in de oplossing van het kwaliteitsvraagstuk. Het lid wijst daarbij op het belang van het innoverend vermogen en op de ondersteuning van de besturen bij de aanwerving van de juiste profielen, evenals dat van statuut en kader, en vraagt daar aandacht voor.

Tot slot informeert hij nog naar de samenstelling van het panel van experts onder leiding van Dirk Van Damme dat de minister wil oprichten, na de bekendmaking van de PISA-resultaten.

Koen Daniëls herhaalt zijn vaststelling dat de Vlor zichzelf tegenspreekt over het ambitieniveau van de beleidsnota. Wat de pedagogische begeleiding betreft, vragen de leerkrachten op het terrein zichtbare en voelbare ondersteuning. De minister noemde het aantal personeelsleden van de begeleidingsdiensten en daarbij komen nog de competentiebegeleiders en de begeleiders die uit middelen worden betaald of uit omgezette vte komen. Leerkrachten hebben daar geen zicht meer op, maar krijgen bezoek van of worden naar een lezing gestuurd van 'iemand uit Brussel'. Daartegenover staat het regeerakkoord, dat de onderwijsmiddelen in de klas en de school wil zien.

Men mag toch vragen stellen als men van leerkrachten verneemt dat zij die ondersteuning niet ervaren? Uit het rapport over de begeleidingsdiensten blijkt dat ze allerlei taken vervullen, maar op een bepaald moment moet men durven vragen in welke mate die inspanningen ervoor zorgen dat de leerwinst en de ondersteuning toenemen. Lesuren worden afgeroomd om ze in te zetten voor bijzondere pedagogische taken, waarna het moeilijk wordt om dat terug te schroeven. De spreker roept de commissieleden, de minister maar ook de Vlor op kritisch te bewaken of wat men doet, de leerwinst ten goede komt en ervoor zorgt dat de leerkrachten blijven en dat nieuwe worden aangetrokken.

Minister *Ben Weyts* is niet zinnens de samenstelling van de Vlor te herbekijken. Hij blijft er wel bij dat hij tijdens zijn terreinbezoeken binnen en buiten de leraarskamer andere dingen hoort dan wat hij leest in het Vlor-advies. De raad heeft kritiek op zijn focus op wiskunde, taal en kennisverwerving, terwijl hij daarvoor juist steun ervaart in de scholen.

Over de pedagogische begeleidingsdiensten heeft hij al geantwoord, maar hij onderstreept nogmaals dat zij, net als de leerkrachten, moeten focussen op hun kerntaken. Twee audits leerden dat ze zich met andere zaken bezighouden. Als ze daartoe instructie krijgen, is dat een probleem. Dat wil hij aanpakken in het licht van de behoefte aan begeleiding die bestaat en waarvoor de middelen initieel ook

bedoeld waren. Ook in de nascholing wil de minister maximaal vertrouwen en verantwoordelijkheid geven aan scholen. In dat kader mogen zij een beroep doen op externe dienstverlening.

Het klopt dat er al heel veel toetsen zijn maar nog geen over heel Vlaanderen, noch genormeerde of gevalideerde. Wat de minister voor ogen heeft, is niet eenmalig maar wordt ingericht op vier momenten: twee keer in het lager onderwijs (in het derde leerjaar en aan het einde) en twee keer in het secundair onderwijs (na de eerste graad en aan het einde). Doel is te meten in welke mate op individueel en schoolniveau de eindtermen worden bereikt, en in welke mate leerwinst wordt geboekt. Dat laatste acht hij het meest essentiële.

Het punt van kritiek inzake schoolleiderschap erkent hij. De minister gaf al toe dat de beleidsnota er weinig aandacht voor heeft. Op dit vlak wil hij werken aan een functieprofiel en opwaardering.

Natuurlijk zijn zowel structurele als functionele taalvaardigheid belangrijk. Men kan echter niet ontsnappen aan het gegeven dat grammatica de basis vormt waarop men voortbouwt. Het effect van thuistaal wordt niet overschat maar blijkt duidelijk uit de PISA-resultaten. De onderzoekers wijzen erop dat de kloof tussen autochtone en allochtone kinderen wordt gehalveerd als die laatste thuis Nederlands spreken, al hoeft dat niet exclusief te zijn. De minister is zeker niet tegen meertaligheid maar wel tegen het sluiten van de poort van het Nederlands op het moment dat de schoolpoort sluit.

Het Rekenhof heeft erop gewezen dat men er een zeer ruime interpretatie van de notie gelijke kansen op nahoudt bij de besteding van de SES-middelen.

Over levenslang leren, wil de minister met één stem spreken met de minister van Werk. Hij herinnert eraan dat net grote hervormingen zijn doorgevoerd in het volwassenonderwijs, die toch eerst moeten geëvalueerd en geconsolideerd worden. Het financiële plaatje ziet er goed uit, met open end voor basiseducatie en NT2, en een groeinorm van 0,8 procent.

De minister bevestigt dat de regering bekijkt of de studievoortgangsbetwistingen op Vlaams niveau kunnen worden georganiseerd als een soort beroepsinstantie.

Dat de vijf sterkpresteerders in PISA als rode draad de focus op verscherpte eindtermen, nationale, uniforme en gevalideerde proeven en taal hebben, is gebaseerd op een korte nota van de administratie, die hij belooft aan de commissie te bezorgen.

De samenstelling van de werkgroep-Van Damme wordt nog met hem besproken. De minister bevestigt dat de professor de coördinatieopdracht heeft aanvaard. Hij vroeg hem zijn OESO-netwerk te gebruiken voor de inbreng van internationale expertise, maar onderstreept dat het niet beperkt wordt tot een zuiver academische werkgroep. Ook het Vlaamse onderwijsveld moet erin vertegenwoordigd zijn, met name de expertise van leerkrachten uit de klas. De concrete afbakening van de doelstelling wordt nog met professor Van Damme besproken.

Wat evidence-based of -informed beleid betreft, worden binnenkort de nieuwe thema's vastgelegd van steunpunt SONO. Schoolleiderschap en kwaliteit lijken de minister belangrijk om opgenomen te worden.

Loes Vandromme werpt tegen dat de toetsen van de onderwijskoepels wel degelijk Vlaanderenbreed en gevalideerd zijn, al zijn ze niet netoverschrijdend. Belangrijk blijft dat de toetsen evidence-based en door wetenschappers georganiseerd zijn en dat de ervaringen en kennis van de onderwijsverstrekkers worden betrokken.

VI. Indicatieve stemming

De aan de Commissie voor Onderwijs toegewezen onderdelen van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 worden indicatief aangenomen met 9 stemmen tegen 3, bij 3 onthoudingen.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIELS
Steve VANDENBERGHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
AHOVOKS	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
aso	algemeen secundair onderwijs
BAM	Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel
bbp	bruto binnenlands product
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
bso	beroepssecundair onderwijs
btw	belasting over de toegevoegde waarde
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
CLIL	Content and Language Integrated Learning
DBFM	Design Build Finance Maintain
dko	deeltijds kunstonderwijs
EU	Europese Unie
EVC	elders verworven competentie / eerder verworven competentie / erkenning van verworven competenties
EVRM	Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden
FOD	Federale Overheidsdienst
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
GOK	gelijke onderwijskansen
hbo	hoger beroepsonderwijs
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
IAC	individueel aangepast curriculum
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IPO	internaat met permanente openstelling
ISE	inhoudelijk structuurelement
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KRC	Kinderrechtencommissariaat
kso	kunstsecundair onderwijs
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LOP	lokaal overlegplatform
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
MPIGO	medisch pedagogisch instituut van het GO!
NARIC	National Academic Recognition Information Centre
NT2	Nederlands als tweede taal
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OBE	onderwijsbelastingseenheid
OD	operationele doelstelling
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers / onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers
OVSG	Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
PISA	Programme for International Student Assessment (van de OESO)
pps	publiek-private samenwerking
SD	strategische doelstelling
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SES	socio-economische status
SLO	specifieke lerarenopleiding

SONO	Steunpunt voor Onderwijsonderzoek
STEAM	Science, Technology, Arts, Engineering and Mathematics
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
TADD	tijdelijke aanstelling van doorlopende duur
tbs	terbeschikkingstelling
tso	technisch secundair onderwijs
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
VAK	vastleggingskrediet
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEK	vereffeningskrediet
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)
Vlajo	Vlaamse Jonge Ondernemingen
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VN	Verenigde Naties
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel
vte	voltijdsequivalent
VUB	Vrije Universiteit Brussel
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)